

Unknown. *Almanach of World Military Power*. Hely és nyomda hiányzik, 1970.

Vollmer, August. *The Police and Modern Society*. Berkeley, California: University of California Press, 1936.

MELLÉKLETEK

1.
NAPÓLEON GYALOGOS ÉS LOVAS ZSANDÁRA

2.
A KÖZTÁRSASÁGI GÁRDA SZÁZADOSA
SZOLGÁLATI EGYENRUHÁBAN
(A szerző felvétele, 1973)

3.
FRANCIA KÖZLEKEDÉSI "ZSANDÁR"

LA GENDARMERIE

A szerző személyes élménye

Június 9-én indultam el az Egyesült Államokból, hogy egyetemista diákjaimmal tanulmányozzam a francia közbiztonsági szerveket. Párizsban a belügyminisztérium rendőrségi osztályától kezdve a detektívképző iskoláig mindent megnéztünk. Aztán csendőrségi gépkocsi vitt ki bennünket a város környékén lévő csendőr parancsnokságokhoz és iskolákhoz, megnéztük a francia csendőrség világhírű Köztársasági Gárdáját, hallottuk játszani ennek 120 tagú szimfonikus zenekarát, szemtanúi voltunk a lovas- és gyalogzenekar színes Napoleonkori díszruhában való felvonulásának is. Reggeltől estig előadásokat hallgattunk, alakulatokat néztünk meg, jegyeztünk és tanultunk. A négyhetes párizsi program végétével diákjaim visszatértek az Egyesült Államokba, hogy a nyári egyetem második felében ott folytassák tanulmányaikat.

Én folytattam a megkezdett programot. Előbb Grenobleban tanulmányoztam az ottani rendőrséget. Majd Lyonban, a rendőrség legmagasabbfokú iskolájában előadást tartottam az amerikai rendőrségi rendszerről. Később, mint az iskola vendége, jelen voltam az új rendőrtisztek felavatási ünnepélyén is, ahol a belügyminiszter megbízottja adta át a rendőrségi hatalmat megtestesítő piros-fehér-kék szalagot az új tiszteknek, amit azok nyomban derekukra kötöttek.

Lyonból egy csendőr alezredessel gépkocsin mentünk el a francia-olasz-svájci határhoz, ahol kötélpályán előbb felmentünk az örök havasokba, majd a helybeli "hegyi csendőrör" bemutatót tartott számomra, hogy hogyan veszik fel helikopterükbe a hegyekben megsérült egyéneket.

Aztán Marseilles, a délfraanciaországi kikötőváros következett. Amit itt láttam és tapasztaltam, az még az eddigieket is messze felülmúlta.

A rendőrség meghívására színházba mentem, ahol a rendfenntartás problémáit akartam megfigyelni. A műsoron ugyanis az ifjúság legnépszerűbb énekesei és szakállas, hosszú hajú zenészei szerepeltek, ezért nagyobb tömegre és kisebb

rendbontásra is számítottak. Minden eshetőséget figyelembe véve a helyettes polgármester is megjelent a helyszínen, a rendőrség pedig a polgáriruhás detektíveken kívül 150 főnyi egyenruhás osztagot is kivezényelt egy rendőrkapitány vezetésével. Négy-öt rabszállító kocsit is parkolt a közelben.

Amikor egy rendőr-kocsival az előadás megkezdése előtt két órával a helyszínre érkeztem, már három-négyezer ember ostromolta a színház két főbejáratát. E tömeg közé szorult rendőrök az ájult nőket és síró gyermekeket fejük fölé emelve adogatták előre egymásnak, hogy a színház előcsarnokában elsősegélyben részesíthessék őket. A tömeg azonban még nagyobbodott. Egyesek már türelmetlenségükben verni kezdték a bejárat hatalmas üvegfalait, miközben a rendőrségi hangszóró nyugalomra intette őket, a rendőrkapitány pedig kézi rádióján irányítgatta embereit a legkritikusabb helyekre. Órákig tartott ez a küzdelem, míg végre a tömeg nagy része csak bekerült a színházba és az előadás megkezdődött.

Az első szereplő — Claude Francois — az ifjúság egyik legkedveltebb énekese volt. Saját hat-tagú zenekara kísérte énekszámait. Mondanom se kell, hogy óriási lelkesedéssel fogadták. Egy-egy darab végén a taps, örvény és visítás teljesen elnyomta a zenekar végső akkordjait.

A második énekes egy hosszú orrú, szemüveges, középszerű énekes volt. Zenekara szakállas, hosszú hajú, hipikként öltözött egyénekből tevődött össze. Nem sok jót jósoltam szerepléséhez. Az előadott darabokat nem ismertem, csupán a baloldalamon ülő rendőrtiszt és a jobboldalamon ülő fiatal francia diáklány magyarázataiból következtettem azok értelmére. A harmadik énekszámhoz azonban nem kellett magyarázat. A szöveg ismerete nélkül is megértettem, amikor a körülöttem ülő ifjúság helyéről felállva ütemesen tapsolt az előadó énekessel és tele torokból énekelte a szakállas hippi zenészekkel együtt a dal refrénjét: "La Gendarmerie, la Gendarmerie, la Gendarmerie."

Az ének több szakaszon át folytatódott, miközben a reflektorok — mutatva a tömeg lelkesedését — a színpad helyett időnként megvilágították a kakasülőkig emelkedő oldalsorokat is. Mindenütt ugyanaz a kép fogadott. Álló ifjúság, fiúk és lányok ugrálva és tapsolva erősítették a zene ütemét, miközben csillogó szemekkel és tele tüdővel harsogták: "La Gendarmerie,

la Gendarmerie, la Gendarmerie.”

Szerencsére az emelkedett hangulatban egyik szomszédom se nézett rám, így nem is láthatták azokat a könnycseppeket, amelyek a tomboló lelkesedés dacára is sűrűn követték egymást arcomon. Így nem kellett nekik megmagyarázni szokatlan viselkedésemet. De ugyan mit is mondhattam volna nekik? Talán össze lehetett volna nekik hasonlítani a francia ifjúságot egy másikkal, amelyik megvetéssel, kődobálással és “pig” jelzővel illeti rendfenntartó közegeit. Talán emlékeztetni lehetett volna őket arra, hogy a Szabad Nyugat “okos” politikusainak hozzájárulásával Európa több országában a csendőrség tagjait a törvények végrehajtásáért és bátor helytállásukért börtönnel, deportálással vagy bitófával jutalmazták. De hol is van tulajdonképpen a hiba? Az ifjúságban, a rendőrségi közegekben vagy talán a politikusokban? Miért is nem lehet mindenütt úgy megbecsülni a rend őreit, mint ahogyan a marseillesi ifjúság tette csendőrségével?

1972. július 9.

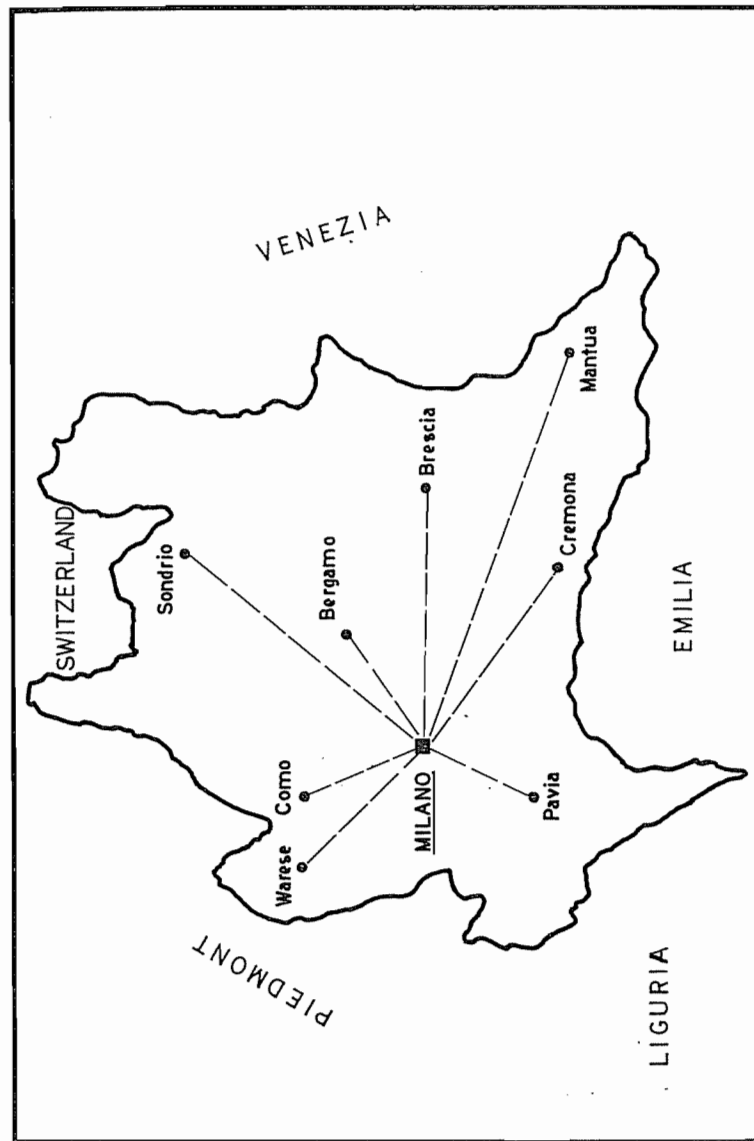

5.

“GUARDIA CIVIL” SZOLGÁLATI EGYENRUHÁBAN

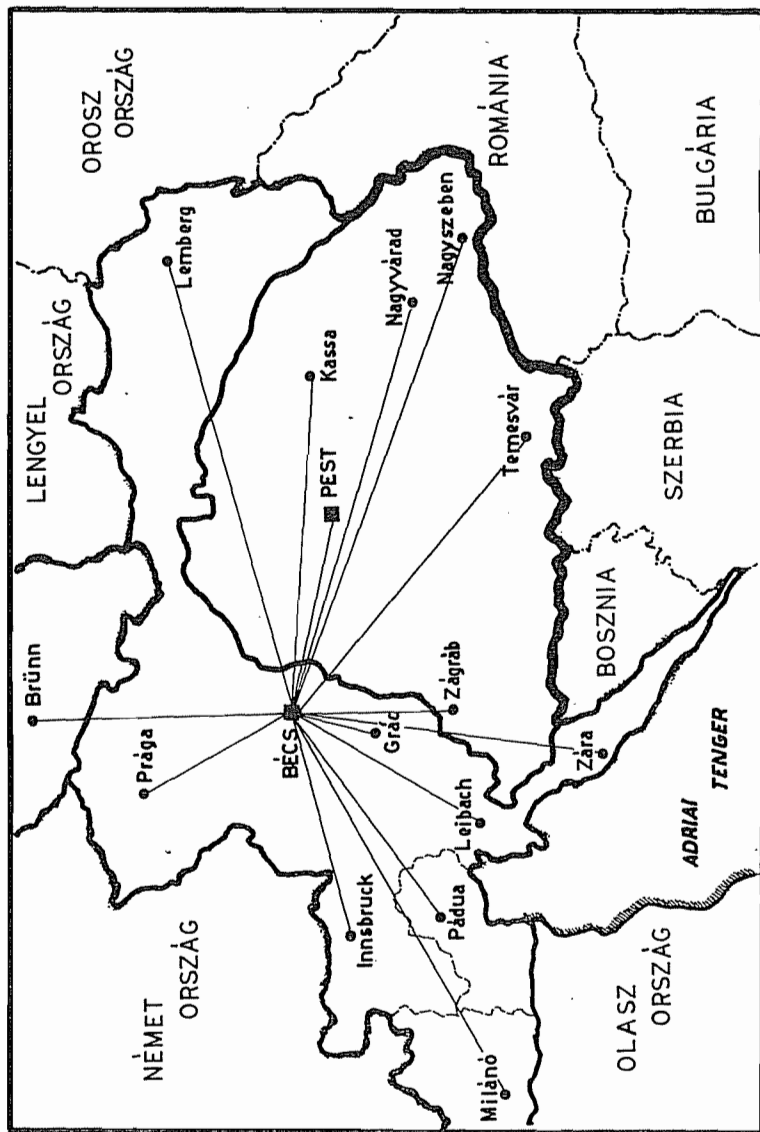

6.
OLASZ "CARABINIERI"

7.
A LOMBARDIAI ZSANDÁRSÁG

M. B.

M.B.

8.
AZ OSZTRÁK CSÁSZÁRI ZSANDÁRSÁG
1850-BEN

9.
MAGYAR NEVŰ ZSANDÁRTISZTEK
1857-ben

Az ezred száma	A tiszt		
	állomáshelye	neve	rangja
1.	Bécs	Forgács Móric	ezds.
1.	Bécs	Kovács János	gh. ti.
5.	Nagyszöllös	Gaál Ferenc	hdgy.
5.	Késmárk	Kun Ede	hdgy.
5.	Rozsnyó	Bálványi Lajos	hdgy.
6.	Budapest	Békeffy Károly	örgy.
6.	Budapest	Csizmadia János	hdgy.
8.	Nagyszében	Kocsis János	gh. ti.
8.	Nagyszében	Vas Ferenc	fhdgy.
9.	Nagykikinda	Sámsony Ferenc	hdgy.
12.	Grác	Akác Imre	gh. ti.
16.	Cattaro	Nagy Zsigmond	fhdgy.
16.	Spalato	Nagy János	fhdgy.
18.	Pozsony	Gosztony Imre	örgy.
18.	Trencsén	Lányi István	szds.
18.	Balassagyarmat	Ámbróczy Mihály	fhdgy.
18.	Hollits	Szerdahelyi György	hdgy.
19.	Szombathely	Szilágyi József	fhdgy.

10.
AZ OSZTRÁK CSÁSZÁRI ZSANDÁRSÁG LÉTSZÁMA
1853 júliusában

Rendfokozat	Felügyelő ségnél	Ezredeknél		
		gyalog zsa.	lovas zsa.	kisegítő szem.
Felügyelő tbk.	1			
Brigadéros	2			
Ezredes	1	8		
Alezredes		11		
Őrnagy		31		
I. o. százados		67		
II. o. százados	2	50		
Főhadnagy	3	149		
Hadnagy	1	199		
Örmester	23	550	134	
I. o. tizedes		656	109	
II. o. tizedes		1.671	186	
Zsandár		12,208	1,466	
Kürtös		92	33	
Hadbíró	2			18
Gazdászati tiszt	1			
Számvívő	1			16
Élelmező altiszt				124
Irnok	2			227
Polgár				18
Nyomdász	1			
Patkolókovács				16
Tisztiküldönc				469
Egyéb				139
Összesen	40	15,692	1,928	1,027

*A tiszti létszámban
a lovasított tisztek is benne vannak.*

11.
A GYALOGZSANDÁR EGYENRUHÁJA
1850-BEN

12.
ZSANDÁR NAPI JELENTÉS

405

K. K. Post-Direction für Wien-Bez.

1859

Tags-Bericht

Don 15. Jun

1859

1. Auf die Wahl der ...
 2. ...
 3. ...
 4. ...
 5. ...
 6. ...
 7. ...
 8. ...
 9. ...
 10. ...
 11. ...
 12. ...
 13. ...
 14. ...
 15. ...
 16. ...
 17. ...
 18. ...
 19. ...
 20. ...
 21. ...
 22. ...
 23. ...
 24. ...
 25. ...
 26. ...
 27. ...
 28. ...
 29. ...
 30. ...
 31. ...
 32. ...
 33. ...
 34. ...
 35. ...
 36. ...
 37. ...
 38. ...
 39. ...
 40. ...
 41. ...
 42. ...
 43. ...
 44. ...
 45. ...
 46. ...
 47. ...
 48. ...
 49. ...
 50. ...
 51. ...
 52. ...
 53. ...
 54. ...
 55. ...
 56. ...
 57. ...
 58. ...
 59. ...
 60. ...
 61. ...
 62. ...
 63. ...
 64. ...
 65. ...
 66. ...
 67. ...
 68. ...
 69. ...
 70. ...
 71. ...
 72. ...
 73. ...
 74. ...
 75. ...
 76. ...
 77. ...
 78. ...
 79. ...
 80. ...
 81. ...
 82. ...
 83. ...
 84. ...
 85. ...
 86. ...
 87. ...
 88. ...
 89. ...
 90. ...
 91. ...
 92. ...
 93. ...
 94. ...
 95. ...
 96. ...
 97. ...
 98. ...
 99. ...
 100. ...

Formular 99

Königliches Hauptquartier	
Polizei-Verwaltung	Wegweiser ... 3
	Wegweiser ... 1
	Wegweiser ... 2
	Wegweiser ... 1
	Wegweiser ... 1
	Wegweiser ... 1
	Wegweiser ... 5
	Wegweiser ... 2
	Wegweiser ... 1
	Wegweiser ... 3
	Wegweiser ... 5
	Wegweiser ... 11
	Wegweiser ... 15
	Wegweiser ... 9
	Wegweiser ... 2
Stabs-Verwaltung	Stabs-Verwaltung ... 10
	Stabs-Verwaltung ... 9
	Stabs-Verwaltung ... 26

J. W. ...

15.
AZ 1870. ÉVI IX. TÖRVÉNYCIKK

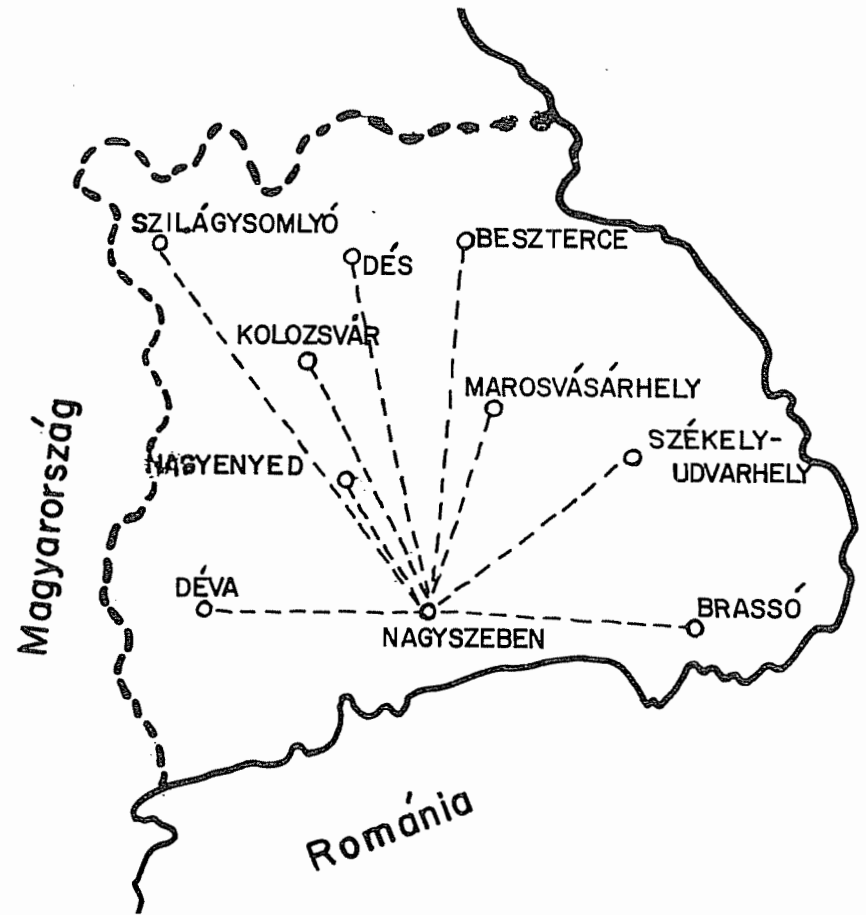
Az 1870. évi IX. törvény-cikk
az 1849-ik évtől az 1867-ik évig tetteleg fennállott központi
kormány közegeinek nyugdíjairól.

1.§. Az 1849-ik évtől az 1867-ik évig tetteleg fennállott
központi kormánynál alkalmazott tisztviselők és szolgák, úgy-
szintén ezek özvegyei és árvái által élvezett nyugdíjra nézve, az
1868-ik XLVII. törvénycikk értelmében a következők rendel-
tetnek.

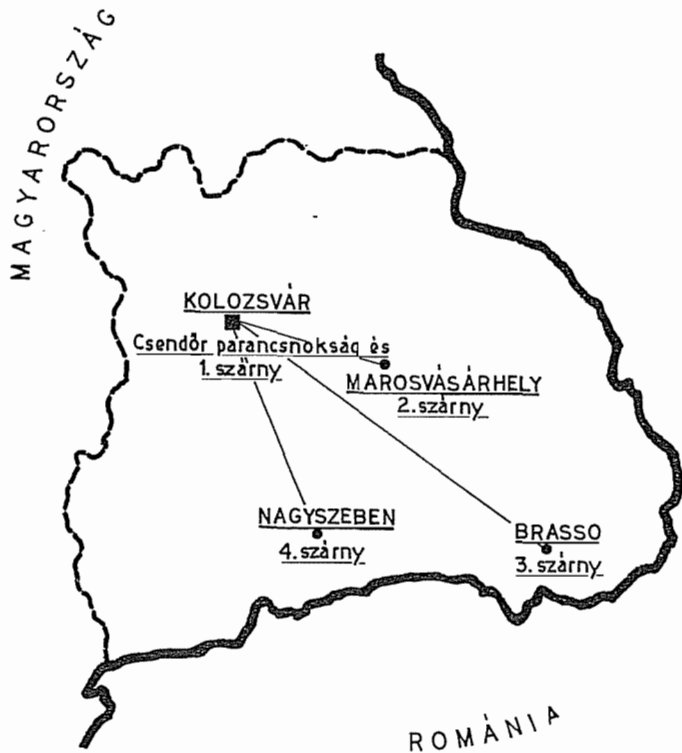
2.§. Az idézett törvény-cikk értelmében ezen nyugdíj
élvezők közé tartoznak 1-ször kiknek nyugdíja az 1860. évi
október 20-ka előtt tétetett folyóvá s

- a.) igazságügyminisztériumnál és a legfőbb törvényszéknél
- b.) belügyminisztériumnál
- c.) rendőri minisztériumnál volt alkalmazva

3.§. A 2.§-ban elősorolt központi közegek Magyarországra
nézve törvényesek nem lévén, nyugdíjaik a magyar korona
országait jogilag nem terhelik ugyan, mindamelelt ezen
nyugdíjak szükségletének fedezésére Magyarország Ő Felsége
többi országai iránti politikai és méltányossági tekintetből 23
%-nyi részben hozzájárul.

16.
AZ OSZTRÁK ZSANDÁREZRED ERDÉLYBEN
1857-BEN

M. B.

17.
A M. KIR. ERDÉLYI CSENDŐRSÉG
1876-BAN

18.
BARS VÁRMEGYÉ
PANDÚRSÁGÁNAK ELJÁRÁSI SZABÁLYAI
2393/1867. sz.

A pandúrsági intézmény szervezésénél célul tűntetvén ki a megyei közrend és csend, a személy és vagyonbiztonság megóvása, mindennemű kihágások és visszaélések akadályozása és megszüntetése: ezen célok elérése szempontjából a megyei bizottmányi közgyűlés jóváhagyása reményében, s annak bővebb intézkedéséig, következő belszerkezeti s eljárási rendszabályok állapíttatnak meg:

I. A csendbiztosokra nézve:

1. Köteles a csendbiztos minden hónapban és ha a szükség úgy hozza magával, vagy felhívás esetében, többször is, kerülete minden községében megfordulni, körútjában a pandúrok működéséről, magaviseletéről tudomást szerezni, a községek előljáróit a személy- és vagyonbiztonság állapota felől megkérdezni, intézkedéseit ezekhez képest lelkiismeretesen és erélyesen, s a felmerülő esetekhez képest megtenni.

2. Tartozik a csendbiztos körútjában és községenként a korcsmákat, vendéglőket, mészárszékeket és malmokat megvizsgálni, az italok minőségét és mértékét szemle alá venni, hús próba vágást és italmérést eszközölni s a bármilyen tekintetben tapasztalt és észrevett visszaélést, vagy csalást az illető főbírónak bejelenteni.

3. A piaci rendőrség a csendbiztos kötelességei közé tartozván, köteles arra ügyelni, hogy a mértékek igazságosak, az áruba bocsátott élelmiszerek és italok egészségesek legyenek s ellenkező esetben a járási hatóságnál azonnal jelentést tegyenek.

4. A kerületében fekvő vásári joggal bíró községekben a vásárok napjairól, közmulatságokról magát eleve tudomásba helyezvén, köteles a pandúri személyzettel ottan megjelenni, a közrend és vagyonbiztonságra ébren ügyelni, a csendzavarókat, a kihágókat, tolvajokat, csavargókat, szóval minden gyanús vagy fenyegető beszámítás alá eshető egyéneket elfogatni s további ellátás végett a járási hatósághoz kísértetni.

5. Köteles az alárendelt pandur személyzetben rendet,

engedelmességet és szigorú fegyelmet fenntartani, azoknak erkölcsi és szolgálati magaviseletét figyelemmel kísérni, a kötelesség mulasztást megfenyíteni s feljelenteni, a legénység körjáratait megállapítani, intézni, ellenőrizni, s ezen körjáratról rendes naplót vezetni s ezen naplót átnézés és tudomás végett hónaponként az illető főbíróknak bemutatni s negyedévenként a megyehatóságnak is betérjeszteni.

II. A pandúrokra nézve:

6. A pandúrok rendőri fegyelem alatt állván, kötelesek a csendbiztos iránt kifogástalan engedelmességet tanúsítani, az eléjük szabandó körjáratokban s kötelességök teljesítésében hűségesen és fáradatlanul eljárni.

7. Ezen körjáratokban a község bíróját s annak távolléte esetében más előljárót megkeresvén, tartoznak az által a megjelenési és eltávozási időt bejegyeztetni, a községi előljárókat a személy és vagyonbiztonság felől megkérdezni, figyelmeztetés esetében vagy anélkül is az erkölcsi tekintetben gyanús egyéneket őrszemmel kísérni, sürgős esetben vagy a legcsekélyebb tényálladék mellett elfogni s a járási hatósághoz bekísérni s eljárásuk eredményét minden esetben s minden alkalommal a csendbiztosnak bejelenteni.

8. Ha a körjáraik alatt valamely vétkes cselekmény tudomásukra jő, a vett útmutatás szerint annak elkövetőjét üldözőbe venni kötelesek, de elfogás esetén minden személyes bántalmazás, verés, vallatástól tartózkodván, azt a hatóság kezeibe szolgáltatassák.

9. A pandúrnak szolgálati eljárásában fegyvere levén hű társa és segéllője, kötelesek azt tisztán, rendben és épségben tartani és szigorú felelet terhe alatt maguktól el nem hagyni.

10. Amint egyrészről kötelesek a gonoszokat erélyesen üldözni, úgy másrészről tartoznak a közönség irányában illedelmes, megbecsülő és kíméletes eljárást és bánásmódot tanúsítani és szolgálatvesztés terhe alatt minden zsarolástól tartózkodni.

11. Köteles a pandúr józan, jó erkölcsű, tisztességes életet élni.

12. Ha a pandúr részegségi állapota kitünnék, ha ő vétene a személy és vagyonbátorság ellen, ha valamelyik a kihágók,

vétkesek és tolvajokkal cimboráskodnék, azok iránt elnéző lenne, menekülésre módot nyújtana, szolgálatból rögtön elbocsáttatik, sőt a körülményekhez képest vád és kereset alá is vonathatik.

13. A köteles engedelmességet felmondó, fegyelemnek ellenszegülő s kötelességét nem teljesítő pandúr szolgálatát veszti.

14. E rendszabályok a megyebizottmányi közgyűlés bővebb és tüzetesebb rendelkezéséig érvényben állanak, kötelező erővel bírnak, s tudomás és hozzá alkalmazkodás végett a járási főbírákkal és csendbiztosokkal közöltetnek; felhivatván a főbíró urak, hogy e rendszabályokat járásuk területén köröztetvén, annak minden község által leendő leiratását szigorúan meghagyni igyekezzenek.

Tisza Miksa, *Magyarország rendőrségének története*, Igló: Szepesi Lapok Nyomdája, 1913.

19.

AZ 1870. ÉVI XVI. TÖRVÉNYCIKK

a közbiztonság helyreállítása végett tett rendkívüli intézkedések befejezéséhez megkívánható póthitelről.

(Szentelést nyert 1870. évi augusztus 2-án. Kihirdettetett az országgyűlés mindkét házában 1870. évi augusztus 3-án.)

1.§. Az ország némely részében, különösen a Tisza vidékén rablók által megzavart közbiztonság helyreállítása végett eddig tett rendkívüli intézkedések befejezéséhez szükséges költségekre a belügyminiszter rendelkezésére a folyó 1870-ik évre 162.000 forint állapíttatik és szavaztatik meg.

Ezen rendkívül póthitelként megajánlott összeg az 1870: XI. t. cz. 2-ik §-a b) alatti rendkívüli kiadások második fejezetének új 5-ik czime alatt fog számadásba vétetni.

2.§. Az 1870: XI. t. cz. 3. és 4.§-ainak rendeletei ezen törvényre is kiterjednek.

3.§. E törvény végrehajtásával a pénzügyminiszter bíztatik meg.

AZ 1881. ÉVI III. TÖRVÉNY-CZIKK
a közbiztonsági szolgálat szervezéséről.

(Szentelést nyert 1881. évi február 14-én. Kihirdettetett az országgyűlés mindkét házában 1881. évi február 15-én.)

1.§. A közbiztonsági szolgálat ellátására katonailag szervezett magyar kir. csendőrség állíttatik fel.

2.§. Magyarország területe, Budapest főváros kivételével, hat csendőrkerületre osztatik, ugyanannyi csendőr-parancsnoksággal és pedig:

I. kerület

Parancsnoksági székhely: Kolozsvár, négy szárnyparancsnoksággal; ehhez tartoznak következő megyék: Alsó-Fehér, Besztercze-Naszód, Brassó, Csík, Fogaras, Háromszék, Kis-Küküllő, Kolozs, Maros-Torda, Nagy-Küküllő, Szeben, Szolnok-Doboka, Torda-Aranyos és Udvarhely megyék, Kolozsvár és Maros-Vásárhely városok.

II. kerület

Parancsnoksági székhely: Szeged, három szárnyparancsnoksággal; ehhez tartoznak következő megyék: Bács-Bodrog, Csanád, Csongrád, Krassó-Szörény, Temes és Torontál megyék, Baja, Hódmezővásárhely, Pancsova, Szabadka, Szeged, Temesvár, Ujvidék, Versecz és Zombor városok.

III. kerület

Parancsnoksági székhely: Budapest, három szárnyparancsnoksággal; ehhez tartoznak: Arad, Békés, Bihar, Hajdú, Jász-Nagy-Kún-Szolnok, Pest-Pilis-Solt-Kis-Kún és Szilágy megyék, Arad, Debrecen, Kecskemét és Nagy-Várad városok.

IV. kerület

Parancsnoksági székhely: Kassa, három szárnyparancsnoksággal; ehhez tartoznak Abaúj, Borsod, Heves, Sáros, Szepes, Torna, Bereg, Máramaros, Szabolcs, Szathmár, Zemplén, Ung és Ugocsa megyék, Kassa és Szathmárnémeti városok.

V. kerület

Parancsnoksági székhely: Pozsony, két szárnyparancsnoksággal; ehhez tartoznak: Pozsony, Komárom, Nyitra, Turócz, Árva, Trencsén, Zólyom, Bars, Gömör, Liptó, Nógrád, Hont és Esztergom megyék, Komárom, Pozsony, Selmecz és Bélabánya városok.

VI. kerület

Parancsnoksági székhely: Székes-Fehérvár, három szárnyparancsnoksággal; ehhez tartoznak: Fehér, Győr, Veszprém, Sopron, Moson, Vas, Zala, Baranya, Tolna és Somogy megyék, Győr, Pécs, Sopron és Székesfehérvár városok.

A belügyminister ezúttal felhatalmaztatik, hogy a mennyiben azt a szolgálat érdeke vagy a csendőri kerületek és a honvéd-kerületek ugyanazonossága fenntartásának szempontja szükségessé tenné, egyes törvényhatóságokat egyes kerületből a másikba áthelyezhessen.

3.§. Az iránt, hogy a közbiztonsági teendők ezen törvény folytán a törvényhatósági joggal felruházott városokban miként legyenek teljesítendők, tekintettel úgy a bel-, mint a külterületre, valamint ezen szolgálat költségeire is, az 1881. év folyamán a belügyminister törvényjavaslatot fog beterjeszteni.

4.§. Az I. kerületben a csendőrség már szervezve lévén, annak fenntartása mellett, az ország többi részén a szervezés nem egyszerre, de a körülményekhez képest eszközendő, úgy azonban, hogy az a II. kerületben 1882-ik év január hó 1-ére teljesen keresztülve legyen. A csendőrség költségei a belügyminister költségvetésébe vétetnek föl.

Az iránt, hogy a hátralevő négy kerületben mily sorrendben s mikor szerveztessék a csendőrség, a törvényhozás a belügyministeri költségvetés megállapítása alkalmával határoz.

5.§. A mely megyékben a csendőrség intézménye tetteg életbe lép, azoknak költségvetéséből a közbiztonsági közegekre eddig felvett költségek ugyanazon naptól kezdve kihagyandók.

6.§. A csendőrség első szervezésénél a jelenlegi közbiztonsági közegek lehetőleg alkalmaztatnak.

A fennmaradó hiány pótlása, valamint a csendőrségnek jövődöben kiegészítése, az 1881. évi II-ik törvénycikkben meghatározott módon történik.

7.§. A belügyminister felhatalmaztatik, hogy a mennyiben az eddigi élethossziglan kinevezett közegek egy része nem alkalmaztatnék, azoknak végkielégítéséről gondoskodják, s az e czimen felmerülő költségeket a II. kerületet illetőleg az 1881. év folyamában, a többieket illetőleg pedig akkor, mikor azokban a csendőrség életbeléptetését célozza, terjessze elő.

8.§. A csendőrségi tisztek és összes csendőrök személyi, előléptetési és fegyelmi ügyekben a honvédelmi minister alá helyezettvén, az összes személyes ügyek a honvédelmi ministeriumban kezeltetnek, s a csendőrség által elkövetett fegyelmi és bűnügyekben kizárólag a magyar királyi honvéd-bíróságok illetékesek; a közigazgatási és rendőri szolgálati viszony tekintetében a csendőrség a belügyminister hatósága alatt áll.

9.§. A csendőrségi tisztek kinevezése iránt Ő cs. és ap. királyi Felségéhez az előterjesztés a honvédelmi minister által a belügyminister beleegyezésével fog tétetni.

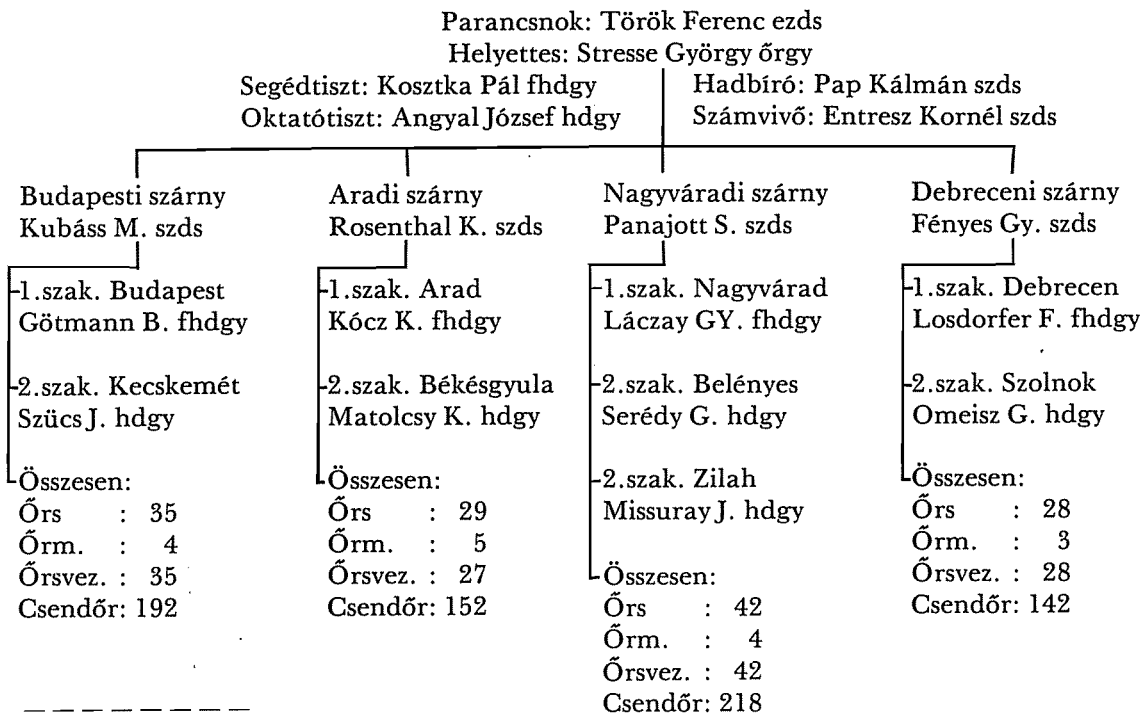
A csendőrség szervezeti és szolgálati utasítása a bel- és honvédelmi ministerek által állapíttatik meg és adatik ki.

Ugyanezen módon állapíttatik meg a csendőrség öltözete és fegyverzete is.

10.§. A csendőrségi tisztek, altisztek és csendőrök nyugdíj-képesek, a nyugdíjszabályzat a honvédelmi minister által a törvényhozásnak megállapítás végett előterjesztendő.

11.§. A belügyminister felhatalmaztatik, hogy a csendőrségnek a II. kerületben a megszabott időben (4-ik .) felállíthatása céljából az első kiképzésre, a berendezésre és a felszerelésre szükséges költségeket utólagos elszámolás mellett fedezhesse.

12.§. Ezen törvény végrehajtásával a bel- és honvédelmi ministerek bizatnak meg.

A III. CSENDŐRKERÜLETI PARANCSNOKSÁG
Budapest, 1885
21.

A m. kir. Csendőrség Évkönyve, 1886.
Nyomatott Stein Jánosnál az Ev. Ref. Tan. betűivel, 1885.

AZ 1883. ÉVI XXVII. TÖRVÉNYCIKK

Az V. és VI. csendőrkerületi parancsnokság felállítása céljából a csendőrség legénységi állományának ideiglenes kiegészítéséről.

(Szentelést nyert 1883. évi május 20-án.
Kihirdettetett az "Országos Törvénytarban"
1883. évi május 24-én.)

1.§. Azon esetre, ha az V. és VI. csendőrkerületi parancsnokságoknak bekövetkezendő felállítása alkalmával a csendőrség teljes legénységi állománya az 1881. évi II. törvénycikk 1. -ában előírt módon kiegészíthető nem lenne; a mutatkozó hiány kivételesen és csakis a csendőrparancsnokságok legénységi állományának ez alkalomból eszközözlendő teljes kiegészítése végett, az 1881-ik, 1880-ik és 1879-ik években besorozott honvédeknek behívása és a csendőrséghez ideiglenes kiegészítő szolgálattételre való áthelyezése által fedeztetik.

2.§. Az említett években besorozott, a csendőrségi szolgálatra alkalmas, lehetőleg nőtlen honvéd őrzetők, altisztek, és szükség esetén közlegények a honvédelmi minister által kiválasztatnak és a csendőrségi szolgálatra behívatnak.

Olyan honvédek, kik a fenálló törvények értelmében nőszülni jogosultak voltak, ezen szolgálatra csak az esetben hívatnak be, ha a szükséges létszám másképpen kiegészíthető nem volna.

3.§. A csendőrségi szolgálatra ily módon áthelyezett legénység tényleges szolgálati kötelezettsége — 1883 évi szeptember hó 1-től legfeljebb 1885. év június hó 1-ig terjedhet; mely tényleges szolgálat — az első három hó kivételével — kétszeresen, vagyis akként számíttatik, hogy minden eltöltött hat hónapi szolgálati idő a köteles honvédségi szolgálatba egy teljes évnek tudatik be.

Azok, akik ezen csendőrségi szolgálatban legalább egy évet töltenek, további honvédségi szolgálati kötelezettségük ideje alatt fegyvergyakorlatra nem hívatnak be; akik pedig a csendőrségi szolgálatban ezen fentebb jelzett időtartamon túl is önként megmaradnak, azokra az 1881. évi II. törvénycikk 3-ik szakaszának rendelkezése alkalmaztatik.

4.§. Az 1881. évi II. törvénycikk 4-ik -ának, és a csendőrség nyugdíjigényeire vonatkozó 1881. évi LXXI. törvénycikknek határozványai, úgyszintén mindazon kedvezmények, melyek a véderőről szóló törvényekben megállapítva vannak, a csendőrséghez ily módon áthelyezettekre is kiterjesztetnek, illetőleg fenntartatnak.

5.§. Ezen törvény végrehajtásával a honvédelmi minister bíztatik meg.

A M. KIR. CSENDŐRSÉG ELSŐ KERÜLETI
PARANCSNOKAI ÉS HELYETTESEIK

Parancsnokság vagy kerület	Parancsnok	Parancsnokhelyettes
Kolozsvár	Várhegyi Lajos őrgy.	Patay András őrgy.
Szeged	Neugeboren Gusztáv őrgy.	Földváry Lajos őrgy.
Budapest	Török Ferenc ezds.	Stesser György szds.
Kassa	Tisóczki Lajos ales.	Ujhelyi Béla szds.
Pozsony	Beckers Alfons őrgy.	Lukács Mózes szds.
Székesfehérvár	Sönser Nándor őrgy.	Haller Béla szds.

A testület első oktatótisztjei

Kolozsvárott	Kovács Ferenc főhadnagy
Szegeden	Szőcs Mihály hadnagy
Budapesten	Angyal József hadnagy
Kassán	Szalay Béla hadnagy
Pozsonyban	Schwarzleitner Hugó hadnagy
Székesfehérvárott	Soltész István

24.
AZ 1882.ÉVI X. TÖRVÉNYCIKK

a m. kir. csendőrség által, a törvényhatósági joggal felruházott városok kül- és belterületein való teljesítendőkről.

(Szentelést nyert 1881 évi április 15-én. Kihirdettetett az Országos Törvénytárban 1882 évi április 29-én.)

1.§. Törvényhatósági joggal felruházott városok úgy bel- mint külterületén a csendőrség rendes szolgálatot nem teljesít.

2.§. Ily területeken áthatolva, a tetten-ért törvényt áthágók irányában, szolgálati utasítása értelmében jár el, — a letartóztatottakat azonban az illető város rendőri hatóságának adja át.

3.§. Oly egyes esetekben, midőn a csend, rend és közbiztonság az illető városi rendőrség által fenn nem tartható, a városi hatóság főnöke vagy törvényes helyettese a csendőrség segédkezését igénybe venni jogosult.

4.§. Felhatalmaztatik a belügyminiszter, hogy azon esetben, ha egyes törvényhatósági joggal felruházott városok, amelyek az ország azon részében fekszenek, melyben a csendőrség már rendezve van, vagy rendezés alatt áll, a rendőri teendők végrehajtását csendőrök által kívánnák eszközölni, — az ezen szolgálat után az illető város által megtérítendő költségekre nézve avval szerződésre lépjen.

Az ilyen módon létrejött szerződések az államra nézve kötelezőkké akkor válnak, amikor az azokból eredő kiadásoknak és bevételeknek a belügyminiszteri költségvetésbe fölvétele iránt a törvényhozás határozott.

5.§. Ezen törvény végrehajtásával a belügyminiszter bízatik meg.

25.
A M. KIR. HONVÉDELMI MINISZTERIUM
XVI. ÜGYOSZTÁLYÁNAK HATÁSKÖRE
1895-ben

1. A csendőr törzs- és főtisztek mindennemű személyi ügyei, úgymint: a.) a tisztí kinevezésekre vonatkozó felségfelterjesztések tervezetének szerkesztése; b.) felülvizsgálati, nyugdíjazási és kegydíjak iránti ügyek; c.) altiszti, valamint a legénységi létszámhoz tartozó csendőrségi egyének kitüntetése és jutalmazása iránti előterjesztések; d.) a csendőrtisztek, hadapródok és számvivők minősítvényi táblázatainak megőrzése, valamint ezek időnkinti kiegészítésére vonatkozó intézkedések; e.) a csendőr hadapródok és tiszthelyettesek kinevezése iránti előterjesztések; f.) csendőrtisztek és hadapródok áthelyezése és vezénylése; g.) szabadságolások; h.) tisztí rendfokozatról való lemondások.

2. A rangfokozatok meghatározása s a rendfokozati és beosztási táblázatok szerkesztése.

3. Statisztikai adatok gyűjtése.

4. A sorhadi vagy honvédségbeli tiszteknek csendőrségi szolgálatra berendelése, az utóbbira nézve a II. ügyosztállyal egyetértőleg.

5. A csendőrtisztek beosztása, vezénylése, szabadságolása.

6. A csendőrség szolgálata és szakszerű kiképzése iránti intézkedések, valamint az idevonatkozó szabályok és utasítások kidolgozása.

7. A csendőrségi szolgálati könyvekre vonatkozó intézkedések a III. ügyosztály útján.

8. A csendőrség legénységi és lóállományának rendszerezése és az ebben előforduló változások nyilvántartása, valamint általában a legénység kiegészítésére vonatkozó intézkedések.

9. A csendőrség öltözeti és felszerelési szabályzatára vonatkozó előterjesztések.

10. A csendőrség szervezésére vonatkozó összes munkálatok; továbbá a csendőrkerületi parancsnokságok területi beosztása.

11. A csendőrségi legénységi létszámhoz tartozó egyének szabadságolására, felülvizsgáltatására és nyugdíjazására vonatkozó intézkedések.

12. A csendőrlegénység közigazgatási úton való elbocsátása.
13. A csendőrlegénység nőülési ügyei.
14. Csendőr-egyéneket illető alapítványok adományozása.
15. Elmebeteg csendőrségi egyének elhelyezése.
16. A tiszti vizsga letételére jelentkező csendőr altisztek ügyeinek elintézése.
17. Külföldre szóló útlevelek megszerzése csendőrségi egyének számára.
18. Fürdők használatának engedélyezése csendőrségi egyének részére.
19. Csendőrségi egyének névváltozására vonatkozó ügyek.
20. A csendőrség mozgósítási ügyei.
21. A tábori csendőrség ügyei.

 A m. kir. Honvédelmi Minisztérium, *A Honvédség és Csendőrség Névkönyve 1895. évre*, Budapest: Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, 1895.

26.

A M. KIR. CSENDŐRSÉG ELSŐ SZÁRNYPARANCSNOKAI

1. Bándy Balázs	százados	Kassán
2. Éderer Nándor	százados	Lugoson
3. Horváth Albert	százados	Miskolcon
4. Kárpáthy Kamilló	százados	Pécsett
5. Keresztessy Sándor	százados	Kolozsvárott
6. Kovács Béla	százados	Nagykikindán
7. Kubass Mihály	százados	Besztercebányán
8. Laposán István	százados	Máramarosszigeten
9. Pajanott Sándor	százados	Nagyváradon
10. Papp Mihály	százados	Brassóban
11. Peér Mátyás	főhadnagy	Székesfehérvárott
12. Rákóczi Miklós	főhadnagy	Marosvásárhelyen
13. Reinle Gábor	százados	Budapesten
14. Rosenthál Károly	százados	Balassagyarmaton
15. Rusz Illés	százados	Nagyszebenben
16. Sugár Miklós	százados	Szegeden

17. Szilágyi Bertalan	főhadnagy	Ungváron
18. Szőcz András	százados	Aradon
19. Zgorsky László	százados	Pozsonyban
20. Windisch Károly	százados	Sopronban

27.

*A CSENDŐRKERÜLETEK LAKOSSÁGA ÉS TERÜLETE
1887-ben*

Csendőr-kerület	l a k o s s á g		terület km ² -ben	
	összesen	egy cső-re esett	összesen	egy cső-re esett
I	2,153.780	2.393	55.731	61.9
II	2,283.824	2.556	42.493	47.2
III	2,489.271	2.797	45.911	51.5
IV	2,290.810	2.461	54.525	58.5
V	2,077.403	2.751	41.883	55.4
VI	2,415.246	2.631	40.510	44.1
A hat cső.ker.	13,710.334	2.598	281.053	53.1

Zsebkönyv a m. kir. Csendőrség számára, második évfolyam, 1888, Budapest: nyomda hiányzik, 1888.

AZ 1893. ÉVI XXXVI. TÖRVÉNY-CIKK
a csendőrtiszti állomány kiegészítéséről

(Szentelést nyert 1893. dec. 27-én.)

Kihirdettetett az Országos Törvénytárban 1893. dec. 30-án.)

1. §. A csendőrtiszti állomány kiegészítettik:

a.) a csendőrségi testületből fokozatos tisztí előléptetés által;
b.) a szolgálatban kipróbált, jól minősített és megfelelő általános műveltséggel is bíró olyan nőtlen altisztekből, kik a honvédtiszti vizsgát sikeresen letették és ennek alapján a honv. miniszter által csendőr-hadapródokká nevezettek ki;

c.) a véderőről szóló 1889. évi VI. tc. 52. §., továbbá az 1891. évi XXXV. és XXXVI. tc-ek határozványainak a csendőrségre való kiterjesztésével, a közös hadsereg és a honvédség állományából önként jelentkező tartalékos hadnagyok, úgyszintén tényleges és tartalékos hadapródok beosztása által és pedig a törvényszabta hadseregbeli vagy honvédségbeli tényleges szolgálati kötelezettség betöltése előtt is; de ezen szolgálati kötelezettségek fenntartása mellett, melyekbe azonban a csendőrségi szolgálati idő betudatik.

2. §. A közös hadseregbeli és a honvéd tartalékos hadnagyok és hadapródok a csendőrséghez csak a jól végzett és a csendőrtiszti szakvizsga sikeres letétele után helyeztetnek véglegesen át.

A próbaszolgálati idő a csendőrségi szolgálati időbe beszámíttatik.

3. §. A közös hadseregből és a honvédségből a csendőrséghez önként belépett tartalékos hadnagyok és hadapródok — a csendőrségnél teljesítendő szolgálatuk és így még a próbaszolgálat ideje alatt is — az időnkénti fegyvergyakorlatok, az évi tisztí bemutatások (ellenőrzési szemlék) s általában a tényleges szolgálatra való behívás alól fel vannak mentve és mozgósítás esetében is a csendőrségnél hagyatnak meg.

4. §. Ezen Törvény végrehajtásával a honvédelmi miniszter bizatik meg; ki e részben a belügyminiszterrel és Horvát-Szlavon és Dalmátországok bánjával, illetve a közös hadügyi miniszterrel egyetértőleg intézkedik.

CSENDŐR HADAPRÓD-VIZSGÁK

A honvédelmi miniszter az 1881. évi III. t.c. 6. szakasza alapján megengedte, hogy egyes személyek, akiknek megfelelő társadalmi állásuk és képességük volt, továbbá akik hosszabb katonai vagy csendőrségi szolgálatuk alatt kiváló szellemi tehetség és társadalmi műveltség jeleit adták, a kirendelt bizottság előtt a hadapródi vizsgát letehessek és ennek sikeres letétele után a tisztí rangot elnyerhessek.

A miniszteri engedély alapján 1881-től 1884-ig a Ludovika Akadémián:

1881 június 14-én Sayman József, Kocz Károly csendőr-ormesterek és Klemm Jusztin csendbiztos;

1881 november 10-én Missuray János Bihar megyei csendbiztos;

1882 április 27-én egy őrmester és tizenhét csendbiztos;

1882 október 30-án Sredy Géza váci lakos, volt szakaszvezető, Raschner Béla csendőr őrmester, Sieber István csendőr őrmester, Szilágyi Ödön Szabolcs megyei csendbiztos és verebélyi Marssó György Nógrád megyei csendbiztos; és Kálló Antal Békés megyei csendbiztosok;

A vizsgáló bizottság elnöke lovag Graef Ede lovassági tábornok, a bizottsági tagok Szabó József tábornok, az intézet igazgatója, Gönczy Leó ezredes, Szveticics Leó ezredes, aligazgató és a szaktanárok voltak.

A jelöltek a következő tantárgyakból vizsgáztak:

1. Szolgálati Szabályzat I. és III. rész, utóbbi a századosi teendőikig bezárólag;

2. Katonai iránytan, a katonai ügykezelés és levelezés;

3. Fegyvertan. Kropatschek-féle karabély, a gyalog és lovas csendőr kard;

4. Tereprajz. A terepjelzések ismerete és térképolvasás;

5. Utászszolgálat általában. Utak, hidak, bürük, továbbá a gátak nemeinek alakjuk szerint való megnevezése;

6. Gyakorlati szabályzat. Állás, fej- és testmozdulatok, fegyverfogások, töltés, lövés, szuronytámadás, a sor és szakasz felállítása és mozgásának elemei, tisztelgések;

7. Földrajz. Európa általában, Magyarország részletesen;

8. Történelem. A világtörténelemből az új és legújabb kor főbb eseményei, a magyar történelem fontos mozzanatai;
 9. Magyar nyelv az előadás és az irány után megítélve; és
 10. Német nyelvű társalgás.

 Szerkesztő és Kiadó Bizottság, *A m. kir. Honvéd Ludovika Akadémia története*, Budapest: Stádium Sajtóvállalat, 1930.

32.
**LUDOVIKA AKADÉMIÁT VÉGZETT
 CSENDŐR HADAPRÓDOKKÁ KINEVEZETT EGYÉNEK
 1878-1890**

A. Az Erdélyi Csendőrségnél

- Az 1877/78. tanév végén:
 Tamasim Lajos és Boer Domonkos csendőrök;
 Az 1878/79. tanév végén:
 Gercsal Ferenc csendőr őrmester és Balló Rezső csendőr őrsvezető;
 Az 1879/80. tanév végén:
 Gottman Bódog és Veszter Vilmos csendőr őrmesterek;
 Az 1880/81. tanév végén:
 Hamburger Lajos címzetes csendőr őrmester és Gergely Ferenc csendőr őrsvezető.

B. A m. kir. Csendőrségnél

- Az 1880/81. tanév végén:
 Sayman József, Kocz Károly és Szócs Mihály csendőr őrmesterek, Klemm Jusztin Csongrád megyei és Missuray János Bihar megyei csendbiztosok;
 Az 1881/82. tanév végén:
 Schwarzeitner Hugó, Reschner Dániel és Sieber István csendőr őrmesterek, Szabó József pénzügyigazgatósági irodasegédtsízt, Szentmihályi Lajos Zemplén megyei, Cserniczky Ede Ung megyei, Kovassy Kálmán Máramaros megyei, Szilágyi Ödön Szabolcs megyei, Tyll László Bihar megyei, Marssó Lőrinc Heves megyei, Polyanszky Dénes Máramaros megyei, Lenart Pál Pest-Pilis-Solt-Kiskun megyei, Heim Arnold Torontál megyei,

Dzurányi Béla Sáros megyei, Marssó György Nógrád megyei és Kálló Antal Békés megyei csendbiztosok;

Az 1882/83. tanév végén:

Balkay Árpád és Demény Béla csendőr őrmesterek, Szalay Béla Bars megyei rendőrbiztos, Sárpy György Hont megyei, Lehoczky Gyula Arad megyei, Dobos Gyula Zólyom megyei, Papp Gyula Nógrád megyei, Vályi Kálmán Gömör és Kishont megyei és Baksay Sándor Zala megyei csendbiztosok;

Az 1884/85. tanév végén:

Kisfaludy József csendőr őrmester, Omeisz Gábor, Palágyi Kálmán, Várady Ede, Török Sándor, Tyrman József, Pilisy Jenő, Bánfy Károly báró, Turhinszky József és Bányai Albert címzetes őrmesterek, Longhy István címzetes őrsvezető, Emerich Godfried és Vécsey Béla báró csendőrök;

Az 1885/86. tanév végén:

Soós János, Zolnay Béla és Loránth Dénes csendőr őrmesterek, Szathmáry József címzetes csendőr őrmester és Kanyaró Pál csendőr őrsvezető;

Az 1886/87. tanév végén:

Szászvárossy István csendőr őrmester, Szányi Árpád, Boronkay Ákos, Blaskó Gyula, Mórítz György és Lukáts Zsigmond címzetes őrmesterek, Molnos Kálmán és Kacsó Gábor őrsvezetők, Romay Béla és Kiss László címzetes őrsvezetők;

Az 1887/88. tanév végén:

Ferenczy József, Sándor László, Spalla Aurél és Bodó Sándor csendőr őrmesterek;

Az 1888/89. tanév végén:

Pauer Béla, Neumayer Szilárd, Cár István és Buday Gyula csendőr őrmesterek, Gulovics Miklós és Csáky Zsigmond gróf csendőr őrsvezetők;

Az 1889/90. tanév végén:

Burján Endre és Dienes Aurél címzetes őrmesterek, Papay Dezső, Pál Lajos, Czeglédi Ferenc, Kiss Ferenc III., Dezső Gyula, Körtvélyessy Árpád, Imreh Ferenc, Deák Gergely, Horváth József, Jakab Sándor és Jacz Jenő őrsvezetők.

 Szerkesztő és Kiadó Bizottság, *A m. kir. Honvéd Ludovika Akadémia története*, Budapest: Stádium Sajtóvállalat, 1930.

AZ 1881. ÉVI LXXI. TÖRVÉNY-CIKK
a m. kir. Csendőrség nyugdíj-igényeire nézve

(Szentelést nyert 1881 december 21-én.
Kihirdettetett az országgyűlés mindkét házában
1881 december 31-én.)

1. §. A csendőrtisztek nyugdíjazására nézve ugyanazon elvek állnak, mint a m. kir. honvédség tisztjeire nézve; a csendőrtisztek nyugdíjazásánál azonban a szolgálati pótdíj azon hányadok szerint számítatik be a nyugdíj összegébe, melyek a csendőrségnél töltött szolgálati idő után járnak; ellenben az eddig rendszeresítve volt személyi pótdíjaknak a nyugdíj mellé adományozása megszűnik.

2. §. A szolgálatképtelenné vált csendőrségi legénység nyugdíjazására nézve azon szabályok érvényesek, melyek a nyugdíjképes polgári államszolgák részére alkalmaztatnak.

A nyugdíjösszeg a betöltött szolgálati évek arányához képest akként növekszik, hogy az illető legény

10 év letöltése után a 15-ig illetményei	1/3-át,
15 " 20-ig "	3/8-át,
20 " 25-ig "	4/8-át,
25 " 30-ig "	5/8-át,
30 " 35-ig "	6/8-át,
35 " 40-ig "	7/8-át

és a 40. szolgálati év letöltése után teljes illetményeit kapja.

Ha valamely csendőr önhibája nélkül szolgálatteljesítés alatt kapott sebesülés vagy súlyos testi sértés következtében válik szolgálatképtelenné, nyugdíja kiszabásánál betöltött szolgálati idejéhez még 10 év számítottatik.

5. §. Azon csendőrökre nézve, kik nem rokkantságuk, hanem a legénységi állománynak esetleges bekövetkező leszállítása következtében helyeztetnek nyugállományba, a polgári nyugdíjazási szabályok alkalmazandók, tekintet nélkül arra, hogy vajjon szolgálatkötelezettségüket leszállították-e vagy nem.

7. §. A csendőrtisztek és legénység özvegyei és árvái nyugdíjazására nézve, a polgári államszolgálatban alkalmazott személyek részére fennálló szabályok alkalmazandók.

Ha valamely csendőrtiszt vagy csendőr önhibáján kívül szolgálata teljesítése folytán szenvedett sérülés következtében halna meg, az özvegynek és árváknak a nyugdíj azon összegben jár, mely az illetőnek azon esetben járt volna, ha az ilyképpen elhunyt 40. szolgálati évét betöltötte volna.

Az 1881. évi LXXI. törvénycikk kivonata.

PÁL DÁNIEL ŐRSVEZETŐ

Pál Dániel őrsvezető volt a tiszafüredi őrs első parancsnoka. Mikor ez 1882. éy vége felé átköltözött Tiszafüredre, ott két, igen gonosz hírben álló futóbetyár garázdálkodott. Erdélyi György gulyásbojtár és Kozma István lótolvaj a váci fegyházból kiszabadulva előbb a kunszentmártoni Csorba-pusztán raboltak, majd Rékás községben gyilkoltak meg és fosztottak ki egy kocsmárost és feleségét. Tiszafüreden a lakosság az utcára se mert kimenni, ha a két futóbetyár ott tartózkodott. A két csendbiztos vezetése alatt összpontosított tizennyolc csendlegény nem bírt velük. A segítségül hívott négy pénzügyőr közül egyiket súlyosan megsebesítették. A belügyminiszter kétszáz pengő forintot tűzött ki Erdélyi fejére, Szolnok megye ugyanannyit Kozmáéra; minden hiába.

Karácsony másodnapján délelőtt ismét megjelent Tiszafüreden a két betyár. Pál őrsvezető pillanatig sem habozva két csendőrével — bár hivatalosan 1883 január 1-én kellett szolgálatát átvennie a pandúroktól — a helyszínen termett. Gyorsan kocsit kerítve, arra csendőreit ültette, maga pedig felkapott egy ló hátára s a betyárok után vágottak.

Pál őrsvezető Rékásréten ötszáz lépésnyire megközelítette a betyárokat, utánuk lőtt, amit azok viszonoztak. Igar községben az őrsvezető lovat cserélt. A betyárok a kocsit hátrahagyva lóra pattantak s úgy menekültek. Pál őrsvezető utánuk. Kozma lóva egy éren sehogyan sem akart átugrani s míg a betyár azzal vesződött az őrsvezető közelükbe ért. Itt egyik lövése eltalálta

Erdélyit, mire a betyárok az éren gyalog átkelve futásnak eredtek. Közben az őrsvezető húsz tölténye elfogyott, ezért a közvetlen közel lévő tanyáról egy kétsövű vadászfegyvert kért. Egy órán belül Pál őrsvezető utolérte őket, golyója ismét talált s Erdélyi felbukva megadta magát. Kozmát egy tehénistállóban fegyverezte le, majd mindkét betyárt összekötözve kocsin éjjel tizenegy órára visszavitte Tiszafüredre.

Őfelsége ezen ritka bátorságáért 1883 február 3-án kelt legfelsőbb elhatározásával Pál őrsvezetőnek a koronás ezüst érdemkeresztet adományozta.

Preszly Lóránd, "Pál Dániel őrsvezető", (kivonat), *A Csendőrség úttörői*, Budapest, Budapesti Hírlap nyomdája, 1926.

35.
SAVANYÓ JÓSKA ELFOGÁSA

Az 1880-as években a Bakony utolsó nagy és legendás betyárvezére Savanyó Jóska volt. Ez majd tíz éven keresztül veszélyeztette több megyében a közbiztonságot és vakmerő rablásairól híres lett. Kézrekerítésére több ízben bocsátottak ki országos körözést, de a Csendőrség felállítása előtt sehogyan se tudták kézrekeríteni. Végre 1884-ben a csendőrök fogták el, mely körülményt a következőképpen írja le a Keszthely című napilap 1884 május 11-i száma.

A zalaegerszegi csendőrparancsnoksághoz pár héttel ezelőtt titkos feljelentés érkezett, hogy Savanyó Józsi egy idő óta Tapolca vidékén tartózkodik. *Marssó Lőrinc* szakaszparancsnok azonnal intézkedett s a híres betyár nyomozását elrendelve, a nyomozás vezetésére Szopós István címzetes őrmestert Hoszni István csendőrrel Tapolcára küldte, akik Papp Lajos tapolcai őrsvezető, Grósz Károly és Bőhm Samu tapolcai csendőrökkel a nyomozást azonnal megkezdték. Már mintegy két hét múlt el anélkül, hogy a hirhedt haramiavezér búvóhelyét felfedezhették volna, azonban napról-napra új reményekkel kecsegtették magukat, mintegy előre örülve a jó fogásnak, amelyet a hirhedt rabló elfogásával tesznek.

Folyó hó 4-én végre sikerült megtudniok a rettegett rablófőnök búvóhelyét. A nevezett erdőség egy sűrű bozótosában a múlt vasárnap déli egy és két óra között lelték meg Savanyót, ki midőn a csendőröket észrevette, forgópisztolyához kapott, de azt nem használhatta, mert Grósz csendőr azonnal rávetette magát, Szopós őrmester és Papp őrsvezető pedig kezeit és torkát ragadták meg s a meglepetés pillanatában vadállati erőt kifejtő betyárt az ugyanazon pillanatban odaérkező Hoszni István és Bőhm Samu csendőrökkel egyetemben teljesen lefegyverezték és megláncolták. Pár perccel később fogták el a csendőrök Mogyorósi Imre kóborló pástort is, aki a szentkúti erdőkerültől élelmet vitt Savanyó részére.

Savanyó Józsit és társát a csendőrparancsnokság távirati rendeletére folyó hó 5-én délután 5 órakor két csendőr fedezete alatt Zalaegerszegre szállították. (1)

Az elfogás napján megyegyűlés volt Zalaegerszegen. A csendőr szakaszparancsnok a hír vétele után a megyeházára sietett, ahol a régen várt jó hírt közölte az alispánnal, aki azt nagy vivátozás közben kihirdette s a megyegyűlést elnapolta. Az azon résztvevők jórésze odarendelte fogatát s a városhoz szekéren közeledő Savanyó Jóska elé hajtattott, aki így szokatlan "díszkisérettel" vonult be az egerszegi börtönbe. (2)

(1) Zákonyi Ferenc, *A Gyöngyösi Csárda*, A Veszprém Megyei Tanács Idegenforgalmi Hivatalának Kiadványa, 1961.

(2) Vitéz Marssó Lőrinc csendőrezredes apjának személyes élménye alapján.

36.
OROSZLÁN PALI

Városlődön született 1849-ben, róm. kat. vallású, nőtlen, juhászbojtár; középtermetű, intelligens, magas homlokú, értelmes arcú.

1872-ben, 23 éves korában már fegyházba került rablás és gyilkosság miatt. Emiatt halálra ítélték, de azt királyi kegye-

lemmel húsz évi súlyos börtönre változtatták, melyből tizenöt évet Illaván töltött. Jól viselvé magát a fegyházban, feltételes szabadságra akarták bocsátani, ezért a kishartai közvetítő intézetbe küldték, ahonnan azonban társaival 1887 július 31-én megszökött, 38 éves korában. Megszökése után Somogyban, sűrű egymásutánban, 1887 augusztus 8-tól szeptember 18-ig, követte el társaival a rablást.

Kishartától, a vele együtt szökött két társával, Renkó Kálmánnal és Szántó Istvánnal, minden valószínűség szerint Tolna megyén át jutottak Zalába, majd Somogyba, ahol hét év alatt nagy területeket kalandoztak be.

Hogy Oroszlán Palit hol, mikor és milyen körülmények között fogták el, arra nézve adataink nincsenek. Annyit az egyes iratok között talált rövid közlések után meg lehetett állapítani, hogy Oroszlán Paliékat állandóan 80-100 csendőr üldözte, tehát valószínűleg hajtóvadászat volt ellenük, és valahol Oroszlánt és bandáját a csendőrök, valószínűleg Baksay Sándor keszthelyi csendőrbiztos vezetésével elfogták. Erről a Keszthely című hírlap X. évfolyamának 1887 szeptember 11-i 37. számában ezt írta:

Rablóhajszka

Baksay Sándor m. kir. csendőr hadnagy vezetése alatt 95 csendőr a Zalavölgyén hajszát tart a rablókra.

Majd ugyanott a 38. számban:

Rablók, számra tizenhárman a pallini erdőben tartózkodnak.

Mindezekből tehát kiderül, hogy 1887 szeptember 11-én, illetőleg 18-án még nem fogták el Oroszlán Palit Baksay Sándor csendőrei, hanem csakis az utána következő napokban, esetleg hetekben.

Zákonyi Ferenc, *A Gyöngyösi Csárda*, A Veszprém Megyei Tanács Idegenforgalmi Hivatalának Kiadványa, 1961. 93-95. o.

37. *BAKSAY SÁNDOR* *főhadnagy, szakaszparancsnok*

Született 1849 június 9-én Zalaegerszegen. Római kat. vallású. Atyja — Ádám — iparos és később városgazda volt Zalaegerszegen. Hat gimnáziumi osztályt járt, mely után a győri tanítóképzőt igen jó eredménnyel végezte, hol tanítói oklevelet is szerzett. Az 1883. évben a Ludovika Akadémia tisztképző tanfolyamát jó eredménnyel végezte. 1883 május 29-én hadapróddá kinevezetvé, felvétetett próbaszolgálatra a m. kir. 3. számú csendőrparancsnokság aradi szárnyához. Hadnaggyá 1883 november 1-én, főhadnaggyá 1890 május 1-én lépett elő.

Az 1887. évben Dunántúl garázdálkodó rablóbandák üldözése és megsemmisítése alkalmával tanúsított ügybuzgalma és eredménydús működéséért honvédelmi miniszteri elismerésben részesült. Az 1890. évben március 22-én kelt legfelsőbb elhatározással Őfelsége a közbiztonsági szolgálat terén tanúsított kiváló buzgalma és sikerdús működése elismerésül a Ferenc József-rend lovagkeresztjével tüntette ki. 1893. évben július 30-án kelt legfelsőbb elhatározással egy hírnedt rablónak különösen nehéz viszonyok között kézítésében való elejtéséért a legfelsőbb megalégedés juttatott kifejezésre. Erről a köteleseghű és vitézi tettről az 1894. évi Csendőrségi Zsebkönyv részletesen emlékezik meg.

Preszly Lóránd, *A Csendőrség úttörői*, Budapest: Budapesti Hírlap nyomdája, 1926, 186-187. oldal.

AZ 1903. ÉVI VII. TÖRVÉNY-CIKK
három új csendőrkerület felállításáról.

(Szentelést nyert 1903. évi márczius 11-én. Kihirdettetett az Országos Törvénytár 1903. évi márczius 14-én kiadott 2. számában.)

1. §. Az 1881. évi III. t.-cz. alapján szervezett m. kir. csendőrség felügyeleti területe, az idézett törvény 2. szakaszának megváltoztatásával, kilencz csendőrkerületre osztatik be.

2. §. Az 1881. évi III. t.-cz. alapján szervezett hat csendőrkerület székhelye változatlanul marad; a jelen törvény értelmében felállítandó VII. kerület székhelyül Brassó, a VIII. kerület székhelyül Debreczen, végül a IX. kerület székhelyül Szombathely városok jelöltetnek ki.

3. §. A belügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a csendőrkerületeknek az 1881. évi III. t.-cz. 2. szakaszában megállapított területi beosztását, az új csendőrkerületekre való tekintettel a közbiztonsági szolgálat érdekeinek megfelelően rendeletileg megváltoztathassa.

4. §. A VII. számú csendőrkerület az 1903. év folyamán állítandó fel s az ezzel járó költségek az 1903. évi állami költségvetés megfelelő címénél utólag számolandók el.

A VIII. és IX. számú csendőrkerületek a csendőrség létszámának fokozatos kiegészítésével kapcsolatosan állítandók fel s költségeik a belügyminisztérium rendes költségvetésébe veendőek fel.

5. §. E törvény életbeléptetési idejének megállapításával a belügyminiszter, végrehajtásával pedig a belügyi és honvédelmi miniszterek bizatnak meg.

AZ 1899. ÉVI XXIX. TÖRVÉNYCIKK

a budapesti m. kir. csendőrség egy részének elhelyezése céljából létesítendő laktanya és lovarda építkezési költségeinek fedezéséről.

(Szentelést nyert 1890 aug. 4-én. Kihirdettetett az O. T.-ban 1890 aug. 10-én.)

1. §. Felhatalmaztatik a belügyminiszter, hogy a Budapesten állomásozó m. kir. csendőrség egy részének elhelyezése céljából megfelelő laktanyát és lovardát építtessen.

2. §. A létesítendő csendőr-laktanyának 370.000 forintig terjedhető összes költségei az állami pénztári készletekből fedezendőek és az állami költségvetés beruházási kiadásai között külön cím alatt számolandók el.

3. §. Jelen törvény kihirdetése napján lép életbe; végrehajtásával a belügy- és pénzügyminiszterek bizatnak meg.

BŰNÜGYI STATISZTIKA

a csendőrségi területen 1907-ben előfordult
bűncselekményekről

A büntett vagy vétség	Előfordult	Kiderítetlen	Kiderített
Hatóság vagy hatósági közeg elleni erőszak	1.384	2	1.382
Szemérem elleni cselekmény	833	1	832
Ember élete elleni cselekmény	3.303	53	3.250
Rablás vagy zsarolás	1.618	36	1.582
Gyújtogatás	13.090	2.784	10.306
Pénzhamisítás	429	10	419
Orgazdaság	4.672	2	4.670
Csalás	2.245	43	2.202
Okirathamisítás	749	5	744
Lopás	43.577	2.677	40.900
Összesen	71.900	5.613	66.287

JELVÉNYES KITÜNTETÉST KAPTAK

az 1907 október 1 és 1908 szeptember 30 közötti időszakban

1. Kis Gergely járásőrmester a közbiztonsági szolgálatban kifejtett rendkívüli tevékenységéért arany érdemkeresztet;
2. Jónás András csendőr, címzetes őrsvezető életmentésért ezüst érdemkeresztet;
3. Kovács Bálint őrmester több rablást és emberölést elkövetett fegyveres banda elfogásáért koronás ezüst érdemkeresztet;
4. Bene Lajos járásőrmester vízáradáskor az élet- és vagyonmentés terén elért sikeres működéséért ezüst érdemkeresztet;
5. Baumholczer Dávid árvízveszély alkalmával tanúsított fáradhatatlan személy- és vagyonmentésért koronás ezüst érdemkeresztet;
6. Táborosi Sándor járásőrmester egy juhászpásztor gyilkosainak kiderítéséért és elfogásáért koronás ezüst érdemkeresztet;
7. Kovács B. József járásőrmester fegyveres rablók elfogásáért és egy gyermekgyilkosság kiderítéséért koronás ezüst érdemkeresztet;
8. Baum József törzsőrmester két rablógyilkosság kiderítéséért és a tettesek elfogásáért koronás ezüst érdemkeresztet;
9. Schidt Henrik járásőrmester három gyilkosság tettesének kinyomozásáért és elfogásáért koronás ezüst érdemkeresztet;
10. Horovitz Sámuel törzsőrmester a közbiztonsági szolgálat és irodai ügykezelés terén elért kiváló eredményeiért koronás ezüst érdemkeresztet;
11. Székely Dénes c. őrsvezető vízből való életmentésért ezüst érdemkeresztet;
12. Takács Ernő csendőr egy betöréses lopás felfegyverzett tettesének elfogásáért másodosztályú vitézségi ezüst érmet;
13. Schmid Máté csendőr az öt lesállásból megsebesítő orvvadász elfogásáért ezüst érdemkeresztet;
14. Krajnyák József őrsvezető egy hároméves kisfiúnak égő istállóból való megmentéséért koronás ezüst érdemkeresztet;
15. Szücs János őrsvezető egy négy éves kisfiúnak az égő

házból való megmentéséért ezüst érdemkeresztet;

16. A hosszú időn át teljesített eredményes közbiztonsági szolgálatért nyolcvankilenc őrmester, törzsőrmester vagy járásőrmester a koronás ezüst érdemkeresztet; és végül

17. Öt magyar csendőr a bolgár érdemrend ezüst keresztjét és kilenc magyar csendőr a bolgár bronzérmét kapta meg szolgálatainak elismeréséül.

 "Kitüntetések", *A m. kir. Csendőrség Zsebkönyve, 1909*,
 Budapest: Franklin Társulat nyomdája, 1909.

CS. ÉS KIR. CSENDŐRSÉG BOSZNIA-HERCEGOVINÁBAN

- Törzs: Sarajevo.
 Parancsnok: Gorica Tomocić János ezredes.
 Szemlész-törzstiszt: Pavelić Balázs őrnagy.
 Portyázó csapat parancsnok: Cveticanin Emanuel őrnagy.
 Szárnyparancsnokságok: Sarajevo, Travnik, Banjaluka, Bihac, D.-Tuzla, Mostar, Trebinje.
 Szakaszparancsnokságok: Sarajevo, Kiseljak, Visegrad, Foca; Travnik, Jajce, Bugojno, Livno; Banjaluka, Dervent, Kostajnica; Bihac, Petrovac, Krupa; D.-Tuzla, Breka, Bjelina, Vlasenica; Mostar, Konjica, Nevesinje; Tresbinje, Stolac, Gacko, Bilek.
 Rendszeresített állomány: 3 törzstiszt, 12 I. és II. oszt. százados, 29 főhadnagy, 4 hadnagy, 8 kezelőtiszt, 50 őrmester, 152 őrsvezető, 1682 csendőr, összesen 48 tiszt, 1884 főnyi legénység.
 Ehhez:
 a. Állandó karhatalmi segédlet 900 fő.
 b. Pandúr csapat, éspedig: 8 sedár, 5 podsedar, 6 buljubasa, 21 harambasa, 127 pandúr.
 c. Zaptia tisztek, éspedig: 1 bimbas (őrnagy), 3 jusbasa (százados), 3 mulazim (hadnagy).
 d. Portyázó csapat: 6 szárny 100-100 fővel, összesen 600 fő,

ezek közt 200 csendőr és 400 önként jelentkező közös hadseregbeli katona.

A m. kir. Csendőrség Zsebkönyv Szerkesztő Bizottsága, *Zsebkönyv a m. kir. Csendőrség számára*, Budapest: a nyomda neve hiányzik, 1888.

43.

ALBÁNIA 150 MAGYAR CSENDŐRE

Albánia a balkáni háborúk után nemzetközi erők segítségével alakult önálló állammá. 1913-ban Montenegró ellenkezésével szemben biztosították az új kicsiny állam létét. És amikor Nikita, Montenegró hegyi főnöke zavart akart kelteni, Szkutariba a nemzetközi rendőrség központi csoportjaként százötven magyar csendőrt küldtek az új állam védelmére.

Ma, amikor Albániáról annyit beszélnek a kommunisták, elfelejtik megemlíteni, hogy Albánia megalakulásának, az alakulás rendjének védelmezői és a montenegrói gerillák elriasztói — sikeresen — magyar csendőrök voltak. Mondhatná valaki, hogy kicsiny és jelentéktelen epizód a történelemben. De egy kis nép védelme volt a támadóval szemben, és magyar emberek teljesítménye.

Nagymama elsárgult lapkivágatai között egy cikket is őrizget, amely a magyar csendőröknek erről a nemzetközi szerepléséről szól. A cikket 1913 májusában, ötven évvel ezelőtt írta az egyik korabeli újságíró. Abból valók a következő részletek:

“SZÁZÖTVEN CSENDŐR

Szkutariba levisznek százötven magyar csendőrt a szegedi kerületből. A kakastoll lemegy Szkutariba; kékes ragyogása ott rémületi majd a turbulens montenegróiakat Európa nevében. Soha okosabbat Európa nem tehetett. Nem hiszem, hogy másutt a világon okosabb, intelligensebb és komolyabb embereket tudna mozgósítani Juszticia. Egész külön és érdekes kaszt. Marcona testűek és nagyszerű pszichológusok. Egy közülük felér

száz detektívvel. Szükszavú, csöndes, komoly emberek. Az Alföld tudná megmondani, ahol a délibábos égbe belélibeg a kakastolluk és a tanyák országában a rendet tartják. S a hegyek világa tudná megmondani lenn Brassó körül, ahol fantasztikus harcokat vívmak oláh banditákkal, s ezer halálveszedelem közt viszik az igazságot. Lenn Szkutariban a nemzetközi csendőrségnek a virágai lesznek. Majd ők rendet tartanak abban a furcsa kis táncteremben. A monarchia egész bátran külpolitikai sikernek veheti azt, hogy kitolt előőrsei magyar csendőrök. Nikita packázhatott Európával. De próbáljon packázni a magyar csendőrrel”.

Katolikus Magyarok Vasárnapja, 1965. január 24.

44.

SEGÉLYEZÉSI ALAPÍTVÁNY

Az alapítvány neve: “Rokkant m. kir. csendőrlegénységi egyének s azok családtagjainak segélyezésére létesített Panajott Sándor-féle alapítvány.”

A fenti alapítvány törzsvagyona jelenleg:

A “Vegyes közlemények”, valamint a “Híven, becsülettel és vitézül” című művek kiadásából és egyesek adományából befolyt és takarékpénztárban elhelyezett 21.371 korona O5 fillérből és ennek időközi kamataiból, továbbá a Török Ferenc-féle jutalmazási és segélyezési alapítványnak eddigi segélyezési célokra szolgált, de abból kiharított és ezen alapítványhoz átcsatolt vagyonrészből származó 15.300 korona névértékű 4 %-os magyar koronajáradékkötvényből áll.

Ezen alapítványnak rendeltetése az, hogy kamataiból:

a. oly rokkant nyugdíjas m. kir. csendőrlegénységi egyének, kik a szolgálatképtelenségüket okozott és szolgálatteljesítésből kifolyólag szerzett súlyos betegség, sérülés vagy sebesülés következtében — mint bármilyen keresetre képtelenek — gyámoltásra szorulnak, ha évi nyugdíjuk összege kisebb a legutóbb élvezett zsoldjuknál...

b. az a. alatt említett igényjogosultak elhalálózása után

azok nyomorban sinylődő családtagjai, özvegyek és árvák, és végül

c. oly állandó nyugellátásban nem részesült volt csendőrlégénységi egyének, kik önhibájukon kívül annyira százalmas helyzetbe jutottak, hogy mások ápolására, illetve segélyezésre szorulnak, — segélyben részesüljenek.

A segélyek összege legkevesebb 60 korona, s legfeljebb 200 korona lehet.

Segélyben egyugyanazon személy ismételten is részesülhet.

Kelt Budapesten, 1907. évi február hó 1-én.

"Alapító oklevél" (kivonát), *A m. kir. Csendőrség Zsebkönyve, 1908*, Budapest: Franklin Társulat nyomdája, 1908.

45.

A TÁBORI CSENDŐRSÉG EREDETE

A tábori csendőrség eredete azon korba nyúlik vissza, amikor a háború kimenetelét már nem pusztán a nyers testi erő döntötte el, hanem inkább a hadi műveleteknek pontos számításokon alapuló vezetése.

Már a középkor zsoldos hadainál a rend fenntartásáról külön közegek gondoskodtak, kiknek parancsnoka fosztogatások esetén a tettenért katonákat felakasztathatta, az enyhébb cselekményekért pedig büntetéseket szabhatott ki. A 18. században a rendfenntartó közegek hatalmát megnyirbálták s ettől kezdve ezek a tettenért bűnösöket csak botozással fenyíthették, minden más büntetést csupán az illető katona parancsnoka szabhatott ki.

A rendfenntartó közegek egyik legfontosabb feladata a hírszerzők felderítése és a csapattól való távoltartása volt. A törökök hadjárataik sikerét ugyanis főképpen az általuk jól megszervezett hírszerző szolgálatnak köszönhatték, akik útmutatókul és kémekül igen jól fizetett katonaszökevényeket, hitehagyottakat és pénzért mindenféle szolgálatra kapható olyan egyéneket alkalmaztak, akik azt a vidéket, ahol a hadsereg

működött, jól ismerték, az ottani lakosság nyelvét beszélték, annak szokásairól és a nép hangulatáról tökéletesen tájékozva voltak.

A napóleoni hadjáratok a tábori rendszet fejlődésének is új irányt szabtak. Napóleon ugyanis felismerte a csendőrség hadművelleti területen való alkalmazhatóságát, ezért csendőreinek egy részét hadjárataiba is magával vitte, hol az nemcsak a hadsereg nyugalmát biztosította az esetleges felkelések ellen, de az ellenséges hírszerzőket is sikeresen távoltartotta. Különböző próbálkozások után az európai országok a hadrakelt sereg rendészeti feladatait — napóleoni mintára — a közbiztonsági szolgálatból behívott tábori csendőrségre bízták.

A m. kir. Csendőrség Zsebkönyv Szerkesztő Bizottsága, *A m. kir. Csendőrség Zsebkönyve, XIX. évfolyam, 1905*, Budapest: Franklin Társulat nyomdája, 1905.

46.

"D.D." NYUG. CSENDŐR SZÁZADOS NAPLÓJÁBÓL

Az összeomlás napjaiban a debreceni csendőrkerületi parancsnoksághoz voltam beosztva. A tanácsköztársaság idején *Wolf* honvédtábornok, a debreceni állomásparancsnok volt a "katonatanács" elnöke. Mivel az elnöknek a rend fenntartására szakemberre volt szüksége és mert nekem csapatbeli beosztásom nem volt, engem rendeltek ki a csendőrségtől a katonatanácshoz.

Még meg se tudtam szervezni a mindenfelől összeverődött csendőrökből egy kisebb egységet, amikor jelentés érkezett, hogy Mikepércs községben egy lázadó tömeg a hatósági közegeket és csendőröket besorozta a faluházára. Azonnal befogattam egy kocsibe és egyedül kimentem a 4-5 kilométerre lévő Mikepércsre. Csendőr-századosi egyenruhám és nyugodt fellépésem tette lehetővé, hogy beengedtek a községhez. Egy óráig beszéd és tárgyalás után teljes lett a béke és még a himnuszt is elénekeltük. Az őrsparancsnokot megdícsértem, hogy nem vesztette el a fejét és így nem került fegyverhasználatra sor.

Nemsokára jelentés érkezett, hogy Tiszadobon az Andrássy-kastélyt kirabolták. Ez tulajdonképpen múzeum volt, és a jószágigazgató állítása szerint olyan értékeket képviselt, amely elegendő lett volna Magyarország háborús adósságainak kiegyenlítésére. Az időközben megszervezett csendőrszakasszal azonnal kiszálltam a helyszínre. Szomorú látvány fogadott bennünket. A kastélyon kívül a grófi pince is fel volt törve. Az emberek — miután teleítették magukat — a pince padlóján elaludtak. Majd mások jöttek, kik szintén inni kezdtek, kik puskájukkal belelövöldöztek a hordókba. A bor kifolyt és az alvók belefelladtak a borba.

Olyan nagy volt a lopási vágy, hogy az egyik közeli falu másodbírája négyes fogattal érkezett és ezzel szállította haza az értékes bútorokat, edényeket és képeket. Csendőrök a Holt-Tiszából húztak ki Rembrandt-képeket, amelyeket a tolvaj bicskával vágott ki a keretből, mert rámajába tükröt helyezett. Mások a kertben lévő diszpávákat lövöldözték halomra és az előcsarnok falán lévő kitömött medvén gyakorolták cél-lövészeti képességüket.

47.
**NEMZETŐRSÉG FELÁLLÍTÁSA
HÓDMEZŐVÁSÁRHELYEN**

A hadügyminiszter 1918 november 6-án kelt távirati rendeletének szövege Hódmezővásárhely polgármesteréhez a nemzetőrség felállítása tárgyában.

*A város polgármesterének! Felhívás Magyarország népéhez!
Katonák, munkások, polgárok!*

A nemzeti tanács megbízásából elrendelem, hogy a rend és közbiztonság fenntartására minden városban, nagy- és községben, az arra önként jelentkező hazafias elemekből nemzetőrség szervezendő. Ezen nemzetőrségbe minden — már otthon lévő katonatisztet is beleértve — testileg alkalmas munkás és polgár beléphet, de a nemzetőrség állománya sehol sem lépheti túl a helyi lakosság 5 százalékát. Az osztagok a helyi viszonyok szerint szakaszokba, századokba, illetve zászlóaljakra

tagozandók. Ezen nemzetőrség célja a közrend, valamint a vagyon- és személybiztonság fenntartása. Szervezetileg a meglévő rendőrséggel és tűzoltósággal egyesítendő és városokban a városi rendőrkapitánynak rendelendő alá. A nemzetőrség tagjai rendes foglalkozásukat folytathatják és csakis rövid begyakorlásra, készségi, járőrszolgálatra és őrszolgálatra lesznek megfelelő felváltással kötelezve. Karhatalmi célokra azonban az illető helység nemzetőrségének teljes létszámmal kell kivonulnia. Minden nemzetőr rendes polgári jövedelmén, fixfizetésén kívül napi harminc korona pótdíjban részesül, egyéb kedvezmények iránt később fogok intézkedni. Belépő tisztek rendes járandóságukon kívül napi negyven koronát kapnak. A viszonyok szerint negyven-ötven nemzetőr után egy-egy parancsnok tiszt vehető állományba, mint szakaszparancsnok. A magasabb kötelek számára tisztek külön számítandók. A személyi járandósággal felmerülő költségeket az állam fogja viselni. A megalakított nemzetőrök a népkormányra fel esküdnek, és hat hónapi kötelezettséget vállalnak. A szervezés befejezte és a létszám hozzám mielőbb bejelentendő.

László Jenő, *A forradalom története Hódmezővásárhelyen*,
Hódmezővásárhely, 1924.

48.
**A SZOCIÁLDEMOKRATÁK ÉS KOMMUNISTÁK
EGYESÜLÉSE**

A gyűjtőfogházban történt megegyezés szövege

A Magyarországi Szociáldemokrata Párt és a Kommunisták Magyarországi Pártja a mai napon közös vezetőségi ülésében a két párt teljes egyesülését határozta el.

Az egyesült új párt neve mindaddig, amíg a forradalmi Internacionálé nem dönt a párt végleges elnevezésében, a következő lesz: Magyarországi Szocialista Párt.

Az egyesülés azon az alapon történik, hogy a párt és a kormányhatalom vezetésében a két párt együttesen vesz részt.

A párt a proletáriátus nevében haladéktalanul átveszi az

egész hatalmat. A proletárság diktatúráját a munkás-, paraszt- és katonatanácsok gyakorolják. Éppen ezért természetszerűen véglegesen elejtődik a nemzetgyűlési választások terve.

Haladéktalanul megteremtendő a proletárság osztályhad-serege, amely a fegyvert teljesen kiveszi a burzsoázia kezéből.

A proletárság uralmának biztosítására és az ántánt imperializmusa ellen a legteljesebb és legbensőbb fegyveres és szellemi szövetség kötendő az oroszországi szovjet kormánnyal.

Budapest, 1919 március 21.

A Magyarországi Szociáldemokrata Párt
A Kommunisták Magyarországi Pártja

Weltner Jakab, *Az egység okmányai*, Budapest: A közoktatásügyi népbiztosság kiadása, 1919.

49.

A PROLETÁRDIKTATÚRA NÉPBIZTOSAI

1. Biro Dezső	a bűnvádi eljárás megszűnt
2. Czizmadia Sándor	a bűnvádi eljárás megszűnt
3. Horovitz Jenő	a bűnvádi eljárás megszűnt
4. Stepán Ágoston	a bűnvádi eljárás megszűnt
5. Alpári-Adler Gyula	megszökött
6. Bolgár Elek	megszökött
7. Böhm Vilmos	megszökött
8. Dienes Sándor	megszökött
9. Erdélyi Mór	megszökött
10. Friedler Rezső	megszökött
11. Garbay Sándor	megszökött
12. Guth Antal dr.	megszökött
13. Hamburger Jenő dr.	megszökött
14. Hevesi Gyula	megszökött
15. Illés Artur	megszökött
16. Kondor Bernát	megszökött
17. Kun Béla	megszökött
18. Kunfi Zsigmond	megszökött
19. Landler Jenő dr.	megszökött

20. Ládai István dr.	megszökött
21. Lengyel Gyula	megszökött
22. Lukács György	megszökött
23. Pogány-Schwartz József	megszökött
24. Preusz Mór	megszökött
25. Rákosi-Róth Mátyás	megszökött
26. Rónai Zoltán dr.	megszökött
27. Seidler Ernő	megszökött
28. Szamuely Tibor	megszökött
29. Szántó-Schreiber Béla	megszökött
30. Székely Béla	megszökött
31. Varga Jenő	megszökött
32. Vágó-Weisz Béla	megszökött
33. Vince Sándor	megszökött
34. Mausz Rezső	1 évre és 6 hónapra ítélték
35. Hevesi Ákos	1 évre és 8 hónapra ítélték
36. Bajáki Ferenc	életfogytiglanra ítélték
37. Kalmár-Kohn Henrik	életfogytiglanra ítélték
38. Kelen-Klein József	életfogytiglanra ítélték
39. Nyisztor György	életfogytiglanra ítélték
40. Szabados-Freistadt S.	életfogytiglanra ítélték
41. Ágoston Péter	halálra ítélték
42. Bokányi Dezső	halálra ítélték
43. Dovcsák Antal	halálra ítélték
44. Haubrich József	halálra ítélték
45. Vántusz Károly	halálra ítélték

a Szovjetuniónak kiadták

Váry Albert koronaügyész helyettes, *A vörös uralom áldozatai Magyarországon*, Vác: A váci kir. országos fegyintézet könyvnyomdája, évszám hiányzik, III. rész.

50

A NÉPBIZTOSOK SZÁRMAZÁSA

A népbiztosság tagjainak származásáról Kosáry Domokos, a budapesti Eötvös Kollégium történelmi tanára, angol nyelven kiadott *Magyarország története* című könyvében a következőket írja:

A negyvenöt népbiztosból harminckettő volt zsidó, akik között a legvérszomjasabb volt Szamuely. Más magasrangú pozíciókban a zsidók szintén nagy számmal voltak képviselve, ami erős antiszemitizmust idézett elő. A zsidóság nagy része azonban hű maradt az országhoz: többen a vörös terror áldozatául estek.

Kosáry Dominic G., *A History of Hungary*, Cleveland, Ohio, USA: The Benjamin Franklin Bibliophile Society, 1941.

("Besides, 32 of the 45 "people's commissars" were Jews, and these most sanguinary among them, like the sadist Szamuely. In other high positions, their proportion was just as great, a fact which made anti-Semitism very strong and general. A great part of the assimilated Jewry however preserved its loyalty to the country, some of them falling victims to the Terror.") 388-389. oldal.

51.

FORRADALMI KATONAI TÖRVÉNYSZÉKEK

A vörös hadsereg fegyelmét sértő katonai büntettek felett forradalmi katonai törvényszékek ítélnék. A forradalmi katonai törvényszék eljárására nézve az 1919 március 26-án megjelent IV. számú rendeletében a forradalmi kormányzótanács a következőképpen intézkedik:

1. §. Forradalmi törvényszékek állítatnak fel a szükséghez képest.

2. §. A forradalmi törvényszék elnökből és két tagból áll. A forradalmi törvényszék elnökét és tagjait, úgyszintén a vádbiztost és a jegyzőkönyvvezetőt a forradalmi kormányzótanács nevezi ki. Ezek a megbízások nincsenek képesítéshez kötve.

3. §. Forradalmi törvényszék hatáskörébe az oly bűncselekmény miatt tartozik az eljárás, melyet a forradalmi kormányzótanács külön rendelettel oda utal.

4. §. A forradalmi törvényszék hatáskörébe tartozó ügyekben sem alakszerű nyomozó eljárásnak, sem vádirat benyújtásnak nincs helye. Az egész eljárás elejétől végig az együttülő forradalmi törvényszék előtt és ha lehet félbeszakítás nélkül folyik le. A terheltet elfogása után azonnal a forradalmi törvényszék elé kell állítani.

5. §. A vádbiztos kötelessége a tárgyaláshoz szükséges bizonyítékokat előteremteni, főleg a sértettet, a tanukat és a szakértőket közvetlenül megidézni vagy elővezetésük iránt intézkedni. A forradalmi törvényszék bármely órában és a szabad ég alatt is megtarthatja ülését.

6. §. A terhelt bárkit választhat védőjének. Ha a terhelt jogával nem él, vagy ha a választott védőt a tárgyalásra meghívni azonnal lehetetlen, a bíróság bárkit hivatalból kirendelhet védőnek.

7. §. A forradalmi törvényszék előtt a tárgyalás azzal kezdődik, hogy a vádbiztos a terhelt ellen fennforgó tényeket előadja. A bizonyító eljárás befejeztével a vádbiztos annak eredményét kifejti és indítványát megteszi. Erre a terhelt és védője felel és ha a vádbiztos még válaszol, az utolsó felszólalás joga mindig a terheltet és védőjét illeti.

8. §. A tárgyalás befejeztével a forradalmi törvényszék zárt tanácskozás után határoz. A bűnösség kérdésében a határozás titkos szavazással történik. Halálbüntetést csak az elnök és a tagok egyhangú határozatával lehet kiszabni. Az ítéletet rövid indokolással együtt azonnal írásba kell foglalni.

9. §. A forradalmi törvényszék határozata ellen fellebbevitelnek vagy másféle perorvoslatnak helye nincs. Az elítélt érdekében bárki által előterjesztett kegyelmi kérelemnek nincs felfüggesztő hatálya a végrehajtásra.

10. §. A forradalmi törvényszék által kiszabott büntetéseket az ítélet kihirdetése után azonnal végre kell hajtani.

.....
Breit József, *A magyarországi 1918/19. évi forradalmi mozgalmak és a vörösháború története*, Budapest: Grill Károly Könykiadóvállalata, 1929.

52.
SZAMUELY KIÁLTVÁNYA

A forradalmi kormányzótanács, mely e pillanatban nemcsak Magyarország proletáriátusának, hanem a világ összes elnyomottainak érdekeit képviseli, megbízott azzal, hogy úgy a fronton, mint a front mögött a rendet és fegyelmet biztosítsam. Feladatom megvalósítására rendelkezésemre áll minden eszköz és én élni is kívánok ezekkel az eszközökkel, ha ennek szükségessége merülne fel.

Nem hinném, hogy ez eszközöket a keleti hadsereg katonáival szemben alkalmazni kényszerülve lennék, mert meg vagyok győződve arról, hogy a hadseregnek minden katonája át van hatva attól a tudattól, hogy a proletáriátus hatalma és ezzel együtt a proletáriátus egész léte, jövője boldogsága veszélyben forog és ennek a veszélynek elhárítása érdekében a magyarországi proletár Vörös Hadsereg minden katonájának készen kell állnia a legnagyobb áldozatokra, még ha vérébe és életébe kerülne is. A Vörös Hadsereg katonái proletárkötelességüknek csak akkor tehetnek eleget, ha öntudatos forradalmi fegyelem kovácsolja acélkeménnyé, áttörhetetlen falanxszá sorainkat, melyről vissza kell pattannia minden támadásnak, a szövetségzett nemzetközi ellenforradalom minden kísérletének.

A proletáriátus osztályellenségeihez, a burzsoáziához nem fordulok semmiféle kérelemmel, csak azt szeretném, ha ezeket a szavakat vésné emlékezetébe: aki a proletáriátus hatalma ellen emeli fel a kezét, aki nyílt vagy rejtett úton ellenforradalmat szít, vagy elősegít, illetve elhallgat, aki a Forradalmi Kormányzótanács és hadseregfőparancsnokság minden rendelkezését végre nem hajtja, az a saját halálos ítéletét írja alá. Az ítélet végrehajtása a mi feladatunk.

Én a rend fenntartására, minden ellenforradalmi megmukkanás csírájában való elfojtására nem fogok visszarettenni semmiféle eszköztől.

Szolnok, 1919 április 23.

Szamuely Tibor s.k.,
a keleti hadsereg rögtönítélő
törvényszékének elnöke

.....
Brait József, *A magyarországi 1918/19. évi forradalmi*

mozgalmak és a vörös háború története, Budapest: Grill Károly
Könyvkiadóvállalata, 1929.

53.
SZAMUELY JELLEME

A kalocsai kir. ügyészség 1921 szeptember 26-án kelt 1921. El. I.N. 82. számú jelentése és a budapesti kir. büntetőtörvényszék 1920 május 4-én kelt Bkgy. 2234/5/1920 számú ítélete szerint a Duna-Tisza közti ellenforradalom hírére a vörösök csapatokat küldtek annak leverésére. Solt előtt az ellenforradalmárok a síneket felszedték, így Szamuely és terroristái autókon mentek be Soltra. A község előtt egy parasztszékérrel találkoztak, melyen két paraszt volt. Szamuely kérdésére azt felelték, hogy "terepet vizsgálnak, fehérek." Erre az egyiket Szamuely, a másikat Kálmán nevű terrorista főbelötte, Sturz terrorista pedig az árokba gurította őket. Egy másik parasztot, ki Szamuely autója előtt átszaladt, Szamuely azonnal agyonlövetett.

Mikor Szamuelyék autókon Soltra bevonultak, gépfegyverrel lötték a menekülő embereket. Nyolc embert löttek agyon az utcákon. Szamuely Jászfalusy Károly főjegyzőt és három társát, kik az ellenforradalom vezetői voltak, azonnal halálra ítélte s felakasztatta őket a községháza előtti fákra. A jegyző felesége, aki kilencedik hónapos másállapotban volt, könyörgött Szamuelynek, kegyelmezzen az urának. Szamuely azt ígérte, hogy levéti urát a kötélről, ha a felesége kihúzza alóla a zsámolyt. Szegény asszony hitt neki, kihúzta férje alól a zsámolyt s könyörgött, hogy vágják le férjét a kötélről. Szamuely kinevette, mire az asszony csaknem örülten összeesett.

.....
Váry Albert, *A vörös uralom áldozatai Magyarországon*,
Vác: Az országos fegyintézet könyvnyomdája, I. rész.

A BELÜGYI NÉPBIZTOS I. B. N. SZÁMÚ RENDELETE

1. §. A Magyar Tanácsköztársaság belső rendjének megalapozása és fenntartása a Vörös Őrség feladata. A Vörös Őrség egyben a Vörös Hadseregnek kiegészítő részét képezi és tagjai bármikor hadiszolgálatra rendelhetők, illetve a Vörös Hadseregbe áthelyezhetők. Az Őrszemélyzet azon tagjai, akik még harctéren nem voltak és arcvonali szolgálatra alkalmasak, hadiszolgálatra elsősorban osztatnak be. A Vörös Őrség felállításával egyidejűen az összes rendőri vonatkozással bíró karhatalmi alakulatok megszűnnek.

2. §. A Vörös Őrség közvetlenül a belügyi népbiztos alá van rendelve. A Vörös Őrség szervezete: A./ Városi parancsnokságok; B./ vármegyei — kerületi — parancsnokságok, ennek alárendelten járási parancsnokságok és községi kirendeltségek; C./ a belügyi népbiztosság Vörös Őrségének központi osztálya.

3. §. A Vörös Őrség személyzete: 1. őrszemélyzet; 2. irányító személyzet; 3. egészségügyi és egyéb alkalmazottak.

4. §. A Vörös Őrség parancsnokait és egyéb alkalmazottait az őrszemélyzeten kívül a belügyi népbiztos nevezi ki. A Vörös Őrség őrszemélyzetének tagjait a belügyi népbiztos által kijelölt bizottság veszi fel. Minden raj és szakasz maga választja parancsnokait.

5. §. A Vörös Őrség parancsnokai lehetően a proletárság katonai tapasztalatokkal rendelkező elemeiből kerüljenek ki. Magasabb parancsnokok csak kellő elbírálás után nevezhetők ki. Ebből a célból egy bizottság alakítandó, amely a belügyi népbiztosság, a munkás- és katonatanács és a Magyar Szocialista Párt egy-egy kiküldöttjéből áll. A Vörös Őrség szolgálatra jelentkező volt tisztek — tényleges, tartalékos tisztek és tisztvizsgás egyévi önkéntesek — jegyzékét a sajtó útján nyolc napon át állandóan közszemlére kell tenni. A jelentkezés napjától számított egy héten belül a jelentkezők egyéniségére, múltjára és politikai megbízhatóságára bárki megteheti észrevételeit a bizottságnál, mely ezeket az észrevételeket felülvizsgálja és a belügyi népbiztossághoz jelenti.

6. §. A proletárság soraiból kikerülő parancsnokok számának érdekében, valamint a kinevezett személyzet és alkal-

mazottak, parancsnokok és örök forradalmi iskoláztatása céljából a belügyi népbiztos külön tanfolyamok felállításáról gondoskodik.

7. §. Ellenforradalmi és politikai üzemek meggátlására a Vörös Őrség központi osztályában központi nyomozó szervezet állítatik fel politikailag megbízható szervezett munkásokból. Országos jelentőséggel bíró bűnesetek sikeres felderítése végett bűnügyi központi nyomozószervezet állítatik fel.

8. §. A Vörös Őrség őrszemélyzetének javadalmazása a Vörös Hadseregével azonos. Élelmezés helyett a megállapított válságösszeg fizettetik ki. A parancsnokok és egyéb alkalmazottak illetménye a kormányzótanács által országosan és egységesen megállapítandó javadalmazással azonos.

9. §. A jelenlegi karhatalmi alakulatok egész személyzete rendelkezési állományba helyeztetik, ezeknek illetményei 1919 április hónapra a jelenlegi szabályok szerint utalványozandók; az alkalmazottak jelentkeztetteknek tekintetnek és átvételüknél a jelen rendelet szabályai mérvadók. A szükséges létszám toborzás útján lehetően a szervezett munkásság köréből biztosítandó, akiknél a testi alkalmasságon kívül főleg a rátermettség irányadó.

Budapest, 1919 március 26.

Lander s.k.

Vágó s.k.

belügyi népbiztosok

.....

Megjelent a *Tanácsköztársaság* című hivatalos közlöny 1919 március 30-án kiadott 5. számában.

A PROLETÁRDIKTATÚRA CSENDŐR-ÁLDOZATAI

1. Az egrí kir. ügyészség 1920 szeptember 2-án kelt 1920 Eln. 1/8 számú jelentése szerint Bereczky Dávid nőtlen csendőrőrmester Feldebrőn, a kommunizmus bukása után, 1919 augusztus 13-án este Lukács Imre feldebrői lakost, direktórium elnököt akarta elfogni. Miközben annak lakását kutatta, Lukács rálőtt és Bereczky holtan esett össze. A gyanúsított megszökött.

2. A m. kir. debreceni csendőrkerületi parancsnokság jelentése szerint rutén nemzetiségű kommunisták 1919 április 21-én a németmokrai őrs járőrét Herincsi községben le akarták fegyverezni és ezért a tömeg megtámadta őket. Egy lövés Uzsvai László csendőr őrmestert halálra sebezte. Nevezett a huszti kórházba szállítás közben Iza községben meghalt.

3. A budapesti kir. büntetőtörvényszék 1920 május 4-én kelt B. Kgy. 2234/5/1920 és B. Kgy. 5744/1920 számú ítélete, valamint a soproni kir. törvényszék 1919 november 24-én kelt B. 1712/9/1919 számú ítélete szerint 1919 június elején a vasúti sztrájkjal kapcsolatban egész Sopron megyében ellenforradalom ütött ki. Pintér Pár csendőr járásőrmester javaslatára Kapuváron is nagy népgyűlés volt a diktatúra ellen. Másnap, június 8-án, pünkösdi vasárnapján megérkezett Szamuely embereivel. Mintegy negyven ellenforradalmárt fogdostak össze. Szamuely az átadott jegyzékben felsorolt egyéneket homlokra szegzett pisztollyal történt kihallgatás után halálra ítélte. Az elítélteket a Főtéren, a templom előtt lévő akácfára akasztották fel. Pintér járásőrmester kötele leszakadt, mire ez kegyelmet kért, de újra nyakára tették a kötelet mire az a néphez fordult: "Testvérek, bosszújátok meg!" Pintért halálküzdelem közben a terroristák rohamkésekkel össze-vissza szurkálták. A kivégzés, Szamuely parancsára, kis gyermekei szemelättára történt. A gyilkosságot Kálmán József 20 éves, róm. kat. lakatos-segéd, terrorista; Gáspár József 19 éves izr., budapesti vasesztergályos-segéd, Lenin-fiú; Gerlei Géza; Krejcsovics N. és Benyó József terroristák követték el. Gáspár Józsefet és Kálmán Józsefet a bíróság 15-15 évi fegyházra ítélte, a többiek megszöktek.

4. A szegedi kir. ügyészség 1920 augusztus 3-án kelt 1920 Eln. 1 A/14 számú jelentése és a szolnoki kir. törvényszék 1921 november 13-án kelt 3345/II/921 számú ítélete szerint Sütő Mihály csendőr, szelevényi lakost Csongrád és Szelevény között 1919 május 1-én Bereczki Sándor 24 éves, ref. vöröskatona agyonlőtte. A gyilkosságot Sarró Sámuel 36 éves, ref., hódmezővásárhelyi kőműves, századparancsnok rendelte el ellenforradalmi magatartás címén. Bereczki Sándort nyolc évi fegyházra, Sarró Sámuel halálra ítélték, de ez utóbbit kiadták a Szovjetuniónak.

5. A kecskeméti kir. törvényszék 1919 december 20-án kelt B. 1881/20/1919 számú ítélete szerint a budapesti terroristák 1919 május 5-én lefegyverezték a kecskeméti csendőröket, mert megbízhatatlannak tartották őket. Vén András Székelyföldről menekült csendőr felügyelő a vasúti vonal mentén menekült az őt üldöző terroristák elől, amikor Katona József vöröskatona belelőtt, majd elfogta. A terroristák ütlegelve vitték az erősen vérző csendőrt a luteránus temetőbe, ahol csizmáját lehúzták, majd agyonlőtték és bedobták egy gödörbe. Katona Józsefet a bíróság tíz évi fegyházra ítélte.

6. Kisvárdán 1919 március 27-én kelt csendőrségi gyászjelentés szerint a sátoraljaújhelyi direktórium Kamuty Lajos csendőr főhadnagynak ellenforradalmi magatartása miatt letartóztatását rendelte el. Kamuty főhadnagy letartóztatása közben agyonlőtte magát.

7. A szolnoki kir. ügyészség 1920 november 12-én kelt 1920 Eln. 60/103/8 számú jelentése szerint Sipos András 48 éves csendőr őrmestert. Mezőtúron 1919 július 23-án ismeretlen vörös terroristák ellenforradalmi magatartása miatt agyonlőtték.

8. A szekszárdi kir. ügyészség 1922 január 19-én kelt 1921 Eln. 1 A./49 számú jelentése szerint az 1919 júniusi ellenforradalom idején Paksról a direktórium és a vörös őrség egy része megszökött. Bakonyi András 49 éves csendőr járásőrmester és Csala Bálint 32 éves csendőr őrmester a lakosság védelmére a polgárokból védőrséget szervezett. Erre 1919 június 24-én Székesfehérvárról egy vörös katonai egység érkezett Paksra, mely az ellenforradalmárokat összefogdosta. Aranyos György és Tánccos Vendel véstörvényszéke a két csendőr őrmestert halálra ítélte. Az áldozatokat előbb rettenetesen megkínózták s nem engedték meg azt sem, hogy övéiktől elbúcsúzzanak. Agyonlövésük után holttesteiket a kövezeten hagyták közszemlére kitéve. A községre kétfélmillió korona hadisarcot vetettek ki. A kivégzést vörös katonák hajtották végre június 26-án.

9. A veszprémi kir. törvényszék 1920 szeptember 11-én kelt B. 1331/12/1920 számú ítélete szerint Németh László és Csíkós Imre vörösörök az 1919 június 26 és 27 közti éjjelen Pápán, a kocsin haladó Márton György csendőr tiszthelyettes ellen-

forradalmárság gyanúja alapján lelőtték. Mindkettőt két-két évi börtönre ítélték.

10. A budapesti kir. büntetőtörvényszék 1920 május 18-án kelt Kgy. 2860/4/1920 és az 1920 május 4-én kelt Bkgy. 2234/5/1920, 2145/1920, 597/1920 és 2860/1920 számú ítéletei szerint Szamuely Tibor 27 éves, izr., népbiztos, 1919 április 20-án terroristáival Püspökladányba ment "halálvonatán." Ott Pongrácz Aladár csendőr századost, Tóth Ferenc járásörmestert, Ferenc András járásörmestert és Jakab Pál örmestert, mert a berettyóújfalusi vörösöröket lefegyverezték, — Szamuely Tibor — Gál Mózes 26 éves, izr., joghallgató, dandárparancsnok utasításai alapján — ellenforradalmárság gyanúja címén halálra ítélte és kivégeztette. A kivégzést a temetőben Kohn-Kerekes Árpád és terrorista társai hajtották végre. A terroristák az áldozatokat kirabolták, Pongrácz aranyóráját és gyűrűjét elvették, csak kis imádságos könyvét hagyták nála; azt mondták: "Ezt most már használhatja." Pongrácz a terroristáknak azt a kívánságát, hogy őket elvtársaknak szólítsa, határozottan visszautasította s azt mondta nekik: "Nem voltam, nem vagyok és nem is leszek elvtárs; úr voltam s úgy is halok meg." A gyilkosságot Kohn-Kerekes Árpád, Janovics János, Kálmán József, Jónás Gyula és Thuránszky Ödön hajtották végre, amiért a bíróság Kohn-Kerekest és Jónást halálra ítélte és kivégeztette, Kálmánt tizenöt, Janovicsot tizenkét évi fegyházra ítélte. A többiek megszöktek.

11. A pestvidéki kir. törvényszék 1920 május 6-án kelt B. VV. 1749/II/1920 számú ítélete szerint 1919 június 20-án Budapestről Czwick János parancsnokságával vörös zászlóalj érkezett Ráckevére, ahol az ellenforradalomban való részesség gyanúja miatt többeket elfogtak, így Szűcs István kőszegedát, Paulheim Elek volt katonatisztet és Dékány Benedek csendőr tiszthelyettest, akiket a forradalmi törvényszék Kertész Mór 46 éves izr., géplakatos, elnöklésével minden bizonyíték nélkül halálra ítélte és kivégeztetett. A többi halálra nem ítélte vádlottnak végig kellett nézni ártatlan társaik kivégzését. Minthogy Paulheim a lövések után még élt, Czwick hozzálépett és forgópisztolyából belelőtt azzal a kijelentéssel, hogy "a kutya még kiheverhetné." Az ügyből kifolyólag Kertész Mórt, Szladek Rezsőt és Czwick

Jánost halálra ítélték és kivégezték.

12. A sátoraljaújhelyi kir. törvényszék 1920 július 15-én kelt B. 1799/1920 számú ítélete szerint Talpas Ferenc és Zsedei Károly budapesti kiküldött kommunista agitátorok gyűlést akartak tartani Szatmárcsekén. A községi jegyző a gyűlést nem engedélyezte, Körmendi Elek csendőr őrsparancsnok a két kiküldöttet letartóztatta és átkísérte Fehérgyarmatra, ahol a főszolgabíró szabadon bocsátotta őket. Talpas ezt jelentette a beregszászi direktoriumnak, amely terrorkülönítményt küldött ki a csendőrök ártalmatlanná tételére. A különítmény megtámadta a csendőrlaktanyát, ahol Körmendi Elek őrsparancsnok, Borbély Károly örmester és Rákosi Simon csendőr eltorlaszolták magukat. Mikor egy kézigránát az ablakon át berepült a szobába és megsebesítette a csendőröket, ezek megakarták adni magukat. Amint Körmendi az ablakból ezt közölni akarta velük, agyonlőtték. Borbélyt, amint kiment az ajtón, agyonszúrták, Rákosit súlyosan fejbeverték, a sátoraljaújhelyi forradalmi törvényszéken pedig utóbb tizenöt évi kényszermunkára ítélték.

13. A szolnoki kir. ügyészség 1921 november 12-én kelt 1920 Eln. 60/103/8 számú jelentése és a budapesti kir. büntetőtörvényszék 1920 május 4-én kelt Bkgy. 2234/5/1920 számú ítélete szerint Szolnokon a vörös csapatok megrohanták a csendőrlaktanyát, ahol Sztankovics Sándor csendőr tiszthelyettest, valamint Torday Lajos és Osbáth Gyula csendőr örmestereket agyonlőtték.

14. A miskolci kir. ügyészség 11691/1919 K.ü. számú vádindítványa szerint a rudolftelapi bányamunkások haragudtak Göllén József csendőr örmesterre...Szuhakállón, 1919 május 23-án Balogh Sándor a vele barátságosan kezefogó s tőle gyanútlanul búcsúzó Göllén után fordult s hátulról agyonlőtte.

15. A pestvidéki kir. ügyészség 1920 Eln. 1.A. 66/179 számú jelentése és a pestvidéki kir. törvényszék 1920 november 30-án kelt B VIII 5327/1919 számú ítélete szerint Tápiószelén, Tápióbsicán és környékén 1919 május első napjaiban a románok elől hátráló vörösök fosztogatni kezdtek. Amikor erről Trupolai János csendőr örmester tudomást szerzett, Tápióbsicra

lakosainak védelmére polgárőrséget szervezett s a rabló vörösöket lefegyverezték. Erre Höpfner István 32 éves kereskedő, ág.h.ev., vörös ezredparancsnok és Bienenstock Ármin 31 éves, izr., budapesti vasmunkás, politikai megbízott egy vörös csapattal megtámadta a polgárőrséget, miközben Domonkos Imre csendőr őrmester elesett, majd Trupolait elfogták és egy vöröskatona agyonlőtte. A letartóztatott polgárok közt volt Pozsgai Sándor gazdálkodó is, aki a vörösök előtt kiköpött, ezért Höpfner és Bienenstock halálra ítélte és rögtön kivégeztette.

16. A szolnoki kir. ügyészség 1920 október 21-én kelt El. 60/93 számú jelentése szerint Megyery Antal csendőr őrmester 1919 május 2-án polgárőrök segítségével lefegyverezte a Tiszavárkonyban állomásozó vörös tűzereket. Ezért a csendőr őrmestert elfogták és folytonos ütlegetések között a községházára vitték, ahol Smuck vörös ezredparancsnok elnökléte alatt megalakult véisztörvényszék halálra ítélte. Mikor Megyery súlyos bántalmazások közben vizet kért, sőt akartak a szájába tömni. A kivégzésre alkalmas helyet maga Megyery választotta ki. Egyik vörös katona a kivégzés előtt be akarta kötni a szemét, de Megyery nem engedte, azt mondta: "Gazemberektől semmiféle kegyelem nem kell; éljen a haza." A fegyverek eldördültek s Megyery csendőr őrmester holtan esett össze.

Megjegyzés: Dr. Váry részletesen leírta Fery Oszkár altábornagy, Menkina János és Borhy Sándor alezredek meggyilkolását is.

.....
Váry Albert, *A vörös uralom áldozatai Magyarországon*, Vác: Az országos fegyintézet könyvnyomdája, évszám nincs.

56.

A PÜSPÖKLADÁNYI CSENDŐR TRÁGÉDIA

1919 április eleje volt, amikor Kratochvill altábornagy parancsnokságával a székely hadosztály Csucsánál az előnyomuló román katonák ellen harcban állt. Abban az időben Csucsáig Kun Béla uralma alatt állt az ország. Nekem a székely

hadosztálynál volt egy megbízatásom, honnan Nagyváradon át tértem vissza Debrecenbe. Nagyvárad már szabad várossá volt nyilvánítva, a tornyokon és nagyobb házakon fehér zászlók lobogtak. Ott vonatra, pontosabban egyik marhaszállító vonatra szálltam. E vonattal több csendőr-család utazott a bizonytalanságba, akiket Nagyváradról űrítettek ki. A csendőröket előzőleg bekényszerítették a Vörös Őrségbe. Rendfokozati jelvényt senki sem viselt, én sem. Püspökladányban a vonat sokáig vesztegelt. Ott hozzám jött egy idősebb csendőr és félve előmutatott egy kis papírcsomagot, amiben a Károlyi-kormány által adományozott aranyozottai voltak. Megkérdezett, hogy azokat felvarrhatja-e már? Én azt tanácsoltam neki, hogy óvatosnak kell lenni, várjon még azzal, mert nem tudhatjuk, hogy mi van mögöttünk, hiszen még csak Nagyvárad szabad. A vonatvezető már indulást jelzett. A vonat mentén több csendőr-asszony szaladgált kétségbeesve, akik férjeiket keresték. Megnyugtattam őket, hogy csak szálljanak fel, ha a férjük le is marad, majd a következő szerelvényvel utánuk megy. A vonat elindult anélkül, hogy a hiányzók visszatértek volna.

Később derült ki, hogy tanácsom dacára, a vonatban többen felvarrták a rozettákat. Vesztükre, mert ezeket a püspökladányi állomáson lévő terroristák leszállították és a rozetták miatt ellenforradalmároknak minősítve őket, a temetőben valamennyit agyonlőtték. Pár nap múlva Debrecenben voltak a románok, ahol a többiek, akik nem siették el a dolgot, veszély nélkül varrhatták fel rendfokozati jelvényeiket.

.....
Pintér Aladár, szkv. csendőr ezredes, "Csendőrhistóriák". *Egyesületi Értesítő*, Cleveland, Ohio, USA: A Magyar Csendőrök Családi Közössége, 1973, december, 48. szám.

57.

A SZOVJETUNIÓNAK KIADOTT KOMMUNISTÁK ELSŐ CSOPORTJA

Valamikor 1921 őszén megérkezett a várva várt hír, hogy az első csere Rigában megtörtént. A magyar börtönből kikerült kommunista foglyok megérkeztek, és elindultak Rigából Moszkvába.

Csoport csoportot követve, így jöttek meg 1922-től egész 1925-ig a Horthy bírósága által elítélt foglyok. A halálra vagy életfogytiglanra ítélt népbiztosok: Bokány Dezső, Kelen József, Hamburger Jenő, Nyisztor György, Varjas Sándor és mások; Mosolygó Antal, Hajdu Pál, Balogh Lajos, Bogár Ignác, Diósy Pál, Paksi József, Magyar Lajos, Sipos Erzs, Timár Szeréna, Kiss Miklós, Csordás bácsi, Rabinovics József, Jancsik Ferenc, Boross László, Szikra Gyula, Fonyó Sári, Berzeviczy Gizella, Berena Anna, Bajáki Ferenc, Biermann István, Matuzsán, Matejka János, Romhányi Margit, Jankovits, Czóbel Ernő, Hikádé Aladár, Landler Ernő, Bogdány Simon, Simonné Rózsi, Vitéz, Nagy Sándor, Pálinkás Erzsébet, Pálinkás Árpád, Katona György és még mennyien, összesen több mint ötszáz, Horthy-börtönből kiragadott magyar fogoly.

.....
Kun Béláné, *Kun Béla*, Budapest: Magvető, 1966.

58.

A TILTOTT SZOLGÁLATOK

Különösen tilos volt a csendőrt igénybe venni:

- a. magántermészetű vagy személyes szolgálatra;
- b. közönséges testi munkára, kivéve a szolgálat, a kiképzés, a laktanyarend vagy a csendőrség belső gazdálkodása érdekében szükséges ilyen munkákra;
- c. betegek vagy elmebetegek kísérésére, háztartási cseléd-szökevényeknek és iparostanoncoknak helyben való elővezetésére;
- d. polgári hatóságoknál teljesítendő irodai, küldönc- vagy ügyeleti szolgálatra, polgári bíróságok és hatóságok ügyiratainak, idézéseinek kézbesítésére, hivatalos rendelkezések kihirdetésére és olyan összeírásokra, amelyek nem valamely kivételes fontosságú rendészeti vagy közbiztonsági adatgyűjtésre vonatkoznak;
- e. cselédek és munkások társadalombiztosító bejelentési ügyeinek ellenőrzésére;
- f. letartóztatási intézetekben foglyoknak állandó vagy hu-

zamosabb ideig tartó őrzésére;

g. színházi, mozgófénykép- vagy más előadásokon, továbbá táncmulatságokon rendszeres ügyeleti szolgálat teljesítésére;

h. politikai gyűléseknek a hatóság képviselőjében való ellenőrzésére;

i. vám- és egyedárusági vagy jövedéki és bortörvényekbe ütköző cselekmények nyomozására, tettenérés esetét kivéve; egyéneknek, cégeknek vagy vállalatoknak jövedéki szempontból való ellenőrzésére;

j. gypemstereknek kísérésére munkásoknak munka közben való felügyeletére, kéjनोंknek orvosi vizsgálatra való előállítására;

k. bármilyen gyűjtésre, árusításra, nyomtatványok vagy más cikkek terjesztésére, továbbá ilyeneknél közvetlen vagy közvetett közreműködésre.

Ezeket a tennivalókat a csendőr saját kezdeményezéséből sem végezhette.

.....
M. kir. belügyminisztérium, *Szervezeti és szolgálati utasítás a m. kir. Csendőrség számára*, Budapest: Stádium Sajtóvállalat, 1941.

59.

A CSENDŐRSÉG SZOLGÁLATI FELADATAI

A csendőr, illetve az őrsparancsnokság a következő szolgálati feladatokat végezte:

1. Működési területének állandó portyázása által a büntető cselekmények elkövetését megakadályozta;

2. Elkövetett büntető cselekmények felől tudomást szerezve azok tetteseit kinyomozta és az illetékes bírósághoz vagy hatósághoz feljelentette, illetve átadta;

3. Az államra és a közbiztonságra veszélyes, gyanús vagy rendőri felügyelet alá helyezett egyéneket, a külföldieket és a gyanús idegeneket megfigyelte és ellenőrizte, szükség esetén velük szemben eljárta; gyanús helyiségeket megfigyelt és ellenőrzött;

4. Nyomozott és körözött egyének után puhatolt, s megtalálás esetében velük a nyomozólevél, elfogatóparancs vagy körözés rendelkezése szerint járt el;

5. Állami és társadalmi rend, vallás elleni, nemzetiségi, munkás- és egyéb társadalmi mozgalmakat figyelemmel kísért, észleleteiről jelentést tett, sürgős esetekben közbelépett;

6. Nemzetvédelmi szempontból megfigyeléseket végzett és észleleteiről az előljáró parancsnokságot és az illetékes közigazgatási hatóságot tájékoztatta;

7. Elemi csapások, balesetek, ragályos betegségek és más közveszélyek esetében segínyt nyújtott;

8. Népgyűlések, népcsoportosulások alkalmával a rendet fenntartotta, a nem engedélyezett népgyűléseket feloszlatta;

9. A bíróság, az ügyészség vagy más illetékes hatóság felhívására vagy megkeresésére nyomozó cselekményeket, továbbá elfogásokat és elővezetéseket foganatosított;

10. Nyilvános közlekedési eszközökön és vonalakon a forgalom zavartalanságát biztosította;

11. Az illetékes katonai és polgári hatóságok és hatósági személyek felhívására vagy megkeresésére karhatalmi segínyt nyújtott;

12. Utasokat és szállítmányokat kísérés által biztosított;

13. A községi éjjeli őröket, illetőleg a hatóság által felállított polgári őröket ellenőrizte, az utóbbiakat azonban csak külön felhívásra;

14. Züllésnek indult vagy erkölcsi romlásnak kitett gyermekek és fiatalok környezetét megfigyelte, életviszonyaik felől tájékozást szerzett és erről az illetékes hatóságnak jelentést tett;

15. A közbiztonságra vonatkozó minden fontos ügyben az előljáró parancsnokságot és az illetékes hatóságot állandóan tájékoztatta, azokhoz ezzel a szolgálattal kapcsolatosan javaslatot tett, egyes egyének, egyesületek, stb. működéséről és közbiztonsági vagy erkölcsi szempontból való magatartásáról vagy megbízhatóságáról véleményt adott;

16. A katonai egyéneket — ott, ahol honvéd állomásparancsnokság nem volt — katonai szempontból (magatartás, öltözet, stb. tekintetében) ellenőrizte, szökevény és önkényűen eltávozott katonákkal szemben eljárta;

17. Az illetékes méntelepvezetősek megkeresésére az állami mének ellenőrzésében közreműködött, zúgméneket kinyomozott és azok tulajdonosaival szemben eljárta;

18. A határőralakulatok által csempészetten tettenért és átadott idegen honos jogtalan határátlépőket a tényleírással együtt a kir. ügyészséghez továbbította;

19. Baleset vagy kényszerleszállás esetében légi járműveket őrzött.

.....
M. kir. belügyminisztérium, *Szervezeti és szolgálati utasítás a m. kir. Csendőrség számára*, Budapest: Stádium Sajtóvállalat, 1941.

60. CSENDŐRNAP

*A Kormányzó Úr Öföméltósága 1932. évi december hó 30-án Budapesten kelt magas elhatározásával a február 14. napjának mint CSENDŐRNAP-nak megállapítását elrendelni méltóztatott.*¹

A Csendőrnapi megünneplésének szabályozása

A Kormányzó Úr Öföméltósága — az ugyanezen Csendőrségi Közlönyben közzétett legfelsőbb elhatározásával — a m. kir. Csendőrség részére a "közbiztonsági szolgálat megszervezéséről" szóló 1881. évi III. tc. szentesítésének napját, február hó 14-ét, "Csendőrnapi"-ként megállapítani méltóztatván, a csendőrnapi megünneplésére az alábbiakat rendelem:

1. A csendőrnapi csendőrségi szünnap. Halaszthatatlan szolgálati teendőket végezni kell.

2. A csendőrségi laktanyákat fel kell lobogózni.

3. Csendőrtiszti és őrsállomásokon az összes szolgálatmentes tiszt és legénység vallásfelekezete szerint istentiszteleten jelennek meg. Öltözet: Renden és szolgálaton kívüli dísz.

4. Nagyobb csendőrtiszti állomásokon, az istentisztelet befejezése után, a laktanyában a parancsnok által megbízott tiszt az állomáson lévő összes tiszt és legénység jelenlétében a Csendőrség történetének vázlatos ismertetése mellett a nap

jelentőségét rövid előadás keretében méltatja. Kikülönített szárnyszékhelyeken és őrsállomásokon a parancsnok méltatja a nap jelentőségét. Az őrsparancsnokoknak a szükséges útmutatást minden esetben a szárnyparancsnok adja meg.

5. Tiszti és altiszti étkezésekben, továbbá őrsökön is közös bajtársi ebéd, a Szolgálati Szabályzat I. rész 281. pontja értelmében.

6. Csendőrtiszti állomásokon a helybeli viszonyoknak megfelelően a honvédparancsnokságok, polgári és egyházi hatóságok vezetőit is meg kell hívni.

Budapest, 1933 évi január hó 21-én. ²

.....
1. M. kir. belügyminisztérium, *Csendőrségi Közlöny*, XVIII. évfolyam, 3. szám, 1933 február 4.

2. 45.022 eln. VII-c. 1933 számú belügyminiszteri körrendelet, *ugyanott*.

61. FEBRUÁR 14

Nagyobb helyeken, kerületi vagy iskolaszékhelyeken katonai díszelgés folyik és a rangidős bajtárs fogadja a díszmenetet.

Nézd, ott jönnek az ungvári Galgó festői parksétányán a díszbeöltözött csendőrök! Hosszú oszlopuk meghaladja a kétszáz métert is. Jönnek a vasszékely pompájában, igazodva, takarva. Egyszerre lépnek, fekete kakastollaikat egyszerre borzolja a kárpáti szél. Katonazenekar áll a csendőrlaktanya vaskos épülete előtt s a legszebb gyalogsági díszindulót játsza. A zászlóalj élén haladó rangidős századparancsnok felemeli kardját, mutatja a fővetés irányát, felhangzik az érces vezényszó. Mintha földrengés tört volna ki, olyan fenséges dübörgéssel halad el a díszmenet a zászlóalj parancsnoka, a szeretett fiatal ezredes előtt. A parancsnok kakastollas kalapjához emeli fehérkesztyűs kezét. Mosolygó arca elárulja, hogy büszkén nézi fiait, az ország egyik elitzászlóaljának ünnepi díszelgését.

Ott fent a Budavárban ebben a percben kakastollas díszszakasz halad át a Bécsi Kapu alatt, a kanyargós budai

utcán koppannak a csendőrcsizmák. Az ünnepi hírre ezrével jött el az érdeklődő közönség. A sorban és rendben vonuló fehérkesztyűs, puskás díszszakasz közeledik a királyi várhoz. Vezényszó harsan, a váltáshoz fegyverben állnak a ludovikások. Huszonnégy órára csendőröknek adják át a legfelsőbb hadúrnak járó szolgálatot. Csillogó szemű budai ifjúság, könnyező szemű felnőttek nézik a katonai pompa eme csodáját. Tizenöt perc után elvonul a ludovikás díszszakasz. Helyükön kakastollas csendőrök állnak; mintha valamennyi bronzszobor lenne. Testőrök vonulnak át a vár udvarán; festői ruházatuk, alabárdjuk, különleges menetelésük és a dobpergés csak emeli az ünnepi hangulatot. Ismét vezényszó harsog: "Fegyverbe!" Motorkerékpáros csendőr fut el a fegyverbe állt díszszakasz előtt. "Puskával tisztelegj! Díszőrség, jobbra nézz!" Meghajlik az őrség zászlaja; villogó kardjával tiszteleg az őrség parancsnoka. És elsuhan előttük egy fekete, óriás automobil, ablakából mosolyogva int Otrantó hőse csendőrfiai felé. Templomba hajt Magyarország kormányzója.

József tábornagy palotája előtt szintén felállított csendőr áll. Csak a kakastolla libben. Ő maga úgy áll, mint akit ércbe öntöttek. Mozdulatlan alakja hirtelen megelevenedik. Négy ütemes koppanás, fehérkesztyűs keze tisztelgésre emeli puskáját, feje jobbra rándul és tekintetével kíséri az ősz tábornagyot, József apánkat.

Úristen, hol voltatok ti, nyugatiak akkor? Miért nem jöttetek el megnézni a magyar csendőr eme ünnepi díszelgését, Pompei légionáriusához hasonlítható magatartást?

A lüktető életű fővárosra ráborul az alkony és a bronzbaöntött csendőr udvarlaci őrségét elnyeli a leszálló éjszaka.

.....
Kövendy Károly, "Csendőrnep", *Magyar Szabadság*, 1965 február 28-i szám.

62. UDVARI EBÉD GÖDÖLLŐN

A kormányzói udvarnak Gödöllőn nyári tartózkodása augusztus 1-től szeptember 30-ig tartott.

A "Turán" nevű udvari vonat minden év augusztus 1-én pontosan 11 óra 30 perckor gördült méltósággteljesen a gödöllői királyi váróterem elé, ahol a felsorakozott, válogatott csendőrökből álló pompás díszszázad várta a kormányzó urat.

A díszszázad megszemlélése után rövid circle következett a fogadására megjelent katonai és polgári egyénekkal, mely után a kormányzó a kastélyba hajtatott.

Minden évben, szeptember hó utolsó hetében a kormányzó úr villágreggelit adott a helybeli notabilitások, a csendőr osztály- és szárnyparancsnok, valamint a csendőr különítmény tisztjei számára. Ez volt az úgynevezett különleges szolgálat fénypontja.

A meghívás címeres, arany-szegélyű kártyán, névreszólóan a kabinetirodából érkezett.

A meghívottakat a kastély halljában egy szolgálatos testőrtiszt fogadta, majd a soros szolgálattelvő szárnysegéd kalauzolta fel az ebédlőbe.

Pontosan 1 órakor, a valóban fejedelmi megjelenésű kormányzói pár belépett az ebédlőbe, ahol már mindenki a helyén állt az ajtó felé fordulva. Kedves mosollyal üdvözölték a megjelenteket, mindnyájan helyet foglaltunk.

Az ebéd egyszerű. Előétel, leves, valami hús különböző körítésekkel, édesség. Ebéd után a társaság átvonult az úgynevezett "kék szalon"-ba, ahol feketét és különféle likőröket szolgáltak fel.

A kormányzói pár a szalon két ellentétes sarkában foglalt helyet. A főméltóságú asszonyt körülvették a katolikusok, a helybeli plébános, a premontrei gimnázium ottani igazgatója, stb., míg a kormányzó úr körül főleg a protestánsok tömörültek; s megindult az általános beszélgetés, ami felölelte a napi élet eseményeit, de a politikát is érintette.

Mind az ebéd, mint a beszélgetés teljesen fesztelen, minden ceremónia nélküli légkörben folyt le. Szinte alig érezte az ember, hogy az ország első urának vendége.

Kb. egy jó óra múltán a kormányzó úr felállt, feleségéhez ment s ezzel jelezte, hogy a vendéglátásnak vége. Mindenki a kormányzói párhoz lépett, akik kézfogással vettek búcsút vendégeiktől.

.....
K.L. London, "Udvari ebéd Gödöllőn", *A Magyar Csendőrök Családi Közösségének Egyesületi Értesítője*, 1972, júniusi szám.

63.
NEVILLE CHAMBERLAIN
ANGOL MINISZTERELNÖK VÁLASZA
HORTHY MIKLÓS
TÁMOGATÁST KÉRŐ LEVELÉRE

(A Brit Birodalom címere)

"Prime Minister"

10 Downing Street, Whitehall

Őfőméltósága Magyarország kormányzójának

Kedves Horthy Tengernagy!

Nagy örömmel vettem Sir Thomas Moore által azt a levelet, amelyet Főméltóságod írt nekem október 8-án, melyben támogatásomat kéri hazája követeléseiről, hivatkozva bátyámmal folytatott megbeszélésére.

Mindenekelőtt arról szeretném biztosítani Főméltóságodat, hogy sem őfelsége kormánya, sem én személyesen nem vagyunk közömbösek azok iránt a tárgyalások iránt, amelyeket kormányva folytat a csehszlovák kormánnyal abból a célból, hogy kiigazítsa a fennálló politikai határokat, illetőleg hogy azokat szorosabb összhangba hozza ezen a területen a nemzetiségi viszonyokkal. Ha mi tartózkodtunk a jelenleg tárgyalás alatt lévő bonyolult problémákba való érdemleges beavatkozástól és azok értelmezésétől, az nem a várt eredmények fontossága iránti közömbösösgből származott. Ellenkezőleg, az az őszinte óhajunk, hogy ez alkalommal elérhető legyen egy olyan jóakarát sugallta s minden érdekelt fél jogán és érdekein alapuló egyezmény, amely enyhíti a nemzetiségi sérelmeket, s lerakja Magyarország és Csehszlovákia között a tartós és gyümölcsöző együttműködés alapjait. Mint Főméltóságod láthatta, Lord Halifax október 24-én Edinburgh-ben tartott beszédében kijelentette, őfelsége kormánya elismeri, hogy Magyarországnak jogos követelése

vannak, s reméli, hogy ezek békés tárgyalások útján lesznek kieszközölhetők. Mellékelem az idevágó részt.

Elismerem, hogy már támadtak s még támadnak nehézségek ezeken a tárgyalásokon, de az volt és az marad a reményünk, hogy a két legközvetlenebbül érintett kormány kölcsönös jóakarattal, türelemmel és mérséklettel képes lesz közvetlen eredményt elérni.

Végül kijelenthetem, hogy bármikor úgy érzi, hogy jó szolgálataim hasznosak lehetnek, természetesen boldogan megteszem mindazt, ami erőmből telik, a müncheni egyezmény többi résztvevőivel együtt, hogy Magyarország elérhesse igényeinek olyan kielégítését, amely majd igazságos megegyezés alapját alkotja.

London, 1938 október 28.

Öszinte híve
Neville Chamberlain

.....
Színai Miklós és Szűcs László, *Horthy Miklós titkos iratai*. Második kiadás. Budapest: Kossuth Könyvkiadó, 1963. 185-186. oldal.

64. AZ ELSŐ BÉCSI DÖNTÉS

Bécs, 1938 november 2

A magyar királyi kormánynak és a csehszlovák kormánynak a német és a királyi olasz kormányhoz intézett felkérése alapján, hogy a Magyarországnak átengedendő területeknek a két állam között függőben lévő kérdését döntőbírói határozattal rendezzék, továbbá az ezt követően az érdekelt kormányok között 1938 október 30-án váltott jegyzékek alapján Ribbentrop Joachim úr, német birodalmi külügyminiszter és őfelsége az olasz király és Etiópia császára külügyminisztere, gróf Galeazzo Ciano, ma Bécsben összejöttek, és kormányaik nevében Kánya Kálmán úr magyar királyi külügyminiszter és dr. Chalkovsky Ferenc úr csehszlovák külügyminiszter újbóli meghallgatása után a következő döntőbírói határozatot hozták:

1. A Csehszlovákia részéről Magyarországnak átengedendő

területeket a csatolt térképen megjelölték. A határok helyszíni megvonása a magyar-csehszlovák bizottság feladata.

2. A Csehszlovákia által átengedendő területek kiürítése és Magyarország részéről való megszállása 1938 november 5-én kezdődik, és azt 1938 november 10-ig végre kell hajtani. A kiürítés és megszállás egyes szakaszait, úgyszintén annak egyéb módozatait magyar-csehszlovák bizottságnak kell haladéktalanul megállapítania.

3. A csehszlovák kormány gondoskodni fog arról, hogy az átengedendő területek a kiürítéskor megmaradjanak rendes állapotukban.

4. A területátengedésből adódó részletkérdéseket, különösen az állampolgársági és opciós kérdéseket a magyar-csehszlovák bizottságnak kell rendeznie.

5. Hasonlóképpen magyar-csehszlovák bizottságnak kell megállapodnia a Csehszlovákia területén megmaradó magyar nemzetiségű egyének és az átengedett területeken megmaradó nem magyar nemzetiségű egyének védelmére vonatkozó közelebbi rendelkezésekben. Ez a bizottság fog különösen arról gondoskodni, hogy a pozsonyi magyar népcsoport ugyanolyan helyzetbe jusson, mint a többi ottani népcsoport.

6. Amennyiben a területek Magyarországnak való átengedéséből a Csehszlovákiának megmaradó terület számára gazdasági vagy forgalomtechnikai természetű hátrányok és nehézségek jelentkeznének, a magyar királyi kormány megtesz minden tőle telhetőt, hogy az ilyen hátrányokat és nehézségeket a csehszlovák kormánnyal egyetértésben kiküszöbölje.

7. Amennyiben ennek a döntőbírói ítéletnek a keresztülvitele során nehézségek vagy kétségek támadnának, a magyar királyi kormány s a csehszlovák kormány ezek tekintetében közvetlenül egyezik meg. Ha ily módon valamilyen kérdésben nem tudnának megállapodni, ezt a kérdést végérvényes döntés céljából a német és olasz királyi kormány elé terjesztik:

Joachim Ribbentrop
Galeazzo Ciano

.....
A Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete, *Magyarország és a második világháború*, Budapest: Kossuth Könyvkiadó, 1961.

65.
KÁRPÁTI EMLÉK

Kárpátalja visszaszerzése után a Csendőrségre hárult a feladat, hogy az elvonuló cseh csendőrök szerepét átvéve, az ott élő lakosság nyugalmát és biztonságát biztosítsa. Erre a célra a már őrsökön szolgáló, kipróbált és lehetőleg az orosz nyelvet is beszélő csendőrökből válogatták össze a szükséges létszámot, kiket a kerület székhelyén történt eligazításuk után indítottak el kárpátaljai állomáshelyeik felé. A szolgálat megkezdéséről vitéz *Koppányi Imre* csendőr alhadnagy a következőkben számolt be.

Vonatunk lassan haladt az ősi tájon, a hatalmas MÁV-mozdony dohogva fújta a füstöt az emelkedőkön. Gyönyörű erdős részek szántóföldekkel váltakoztak. Néhol a lezajlott rövid harc emlékei: cseh halottak temetetlenül... vagy szics-gárdisták, kiket a csehek kényszerítettek ellenállásra. Kár volt értük, régi hűséges ruszin honfitársaink félrevezetett utódai...

Majd felocsudtunk a merengésből s dr. Bánky László főhadnagy úrral nótába kezdtünk: "Nem kell nekünk idegen égbolt, egy porszeme se a világnak, csak az kell, ami a miénk volt, igazságot, igazságot, igazságot Magyarországnak!" Néhány száz csendőr együttes éneke túlharsogta a vonat zakatolását.

Husztton megtörtént az elosztás. Részletekben, vonaton és thergépkocsikon indultunk új beosztási helyünkre, hogy ott megszervezzük a személy- és vagyonszolgálatot. A lakosság mindenütt újjongva, éljenezve fogadott (bennünket), sok helyen virágesőn és -ácsolt diadalkapun haladtunk át. Tizenhat csendőrrel Rahóra kerültem, ott a volt cseh csendőrlaktanyába szállásoltunk be.

Azonnal cselekedtünk: környezettanulmány, teendőink elosztása, a község és környékének leportyázása, ismerkedés a község lakóival, stb. A hangulat nyugodt volt, a lakosság igazi bizalommal tekintett csinos megjelenésű, barátságos, de vasfegyelmű járőreinkre. Rahó összetétele vegyes volt, a zöme ruszin, a magyar utca csak kisebb része a községnek.

A vasárnapi misén mind résztvettünk: a lakosság először jött templomba a felszabadulás után. A templom kicsinek bizonyult; sok hívő kinn rekedt. Egy emberként énekelte mindenki az ősi Árpád-házi (szentek szellemét idéző) himnusz: "Isten,

hazánkért térdelünk előtted..." — majd könnyes szemekkel és tele torokkal, hittel az "Isten, áldd meg a magyart," nemzeti himnuszunkat.

A ruszinok közt voltak bizalmatlanok is, de azonnal megnyhültek, mikor híre járt, hogy járőreink kinyomoztak egy tizenöt évvel ezelőtt elkövetett betöréses lopási esetet és elfogták a tetteseket. Majd Tóth Ferenc őrmester járőrvezető kibékített két verekedő unokatestvért s megoldotta a vitás határproblémát is a házaik közötti gyümölcsösben.

Az eseten magam is elgondolkoztam. A két Baranyuk unokatestvér nagyapja még Bárány nevet viselt, Kassa vidékéről települtek ide, talán a nagyságos fejedelem talpasainak utódai voltak. A magyar nyelvet csak törve bírták és ruszinnak vallották magukat; anyjuk, nagyanyjuk ruszin volt.

Boros tanítót tolmácsként alkalmaztuk, mert egyformán beszélt magyarul és ruszinul, az iskolában a cseh idők alatt is egyformán tanította a magyart és a ruszint. Fájt a megjegyzése, mert ő is ruszinnak tartotta magát; erre a vidékre szakadt — régen lélekben is magyar — elődeitől.

Rohant az idő, megszerveztük öskörletünket; útvonalportyázó, megelőző szolgálatot végző, nyomozó járőreink állandóan a körletet járták, néha az országhatáron portyázott a kakastollas járőr, mindenütt bebizonyítva hűségét a lakossághoz, a Szent Korona földjéhez, a személyi és vagyonszolgálatához, pártatlansághoz. Néhány hónap után már a lakosság teljes bizalma és szeretete övezte a hazatért vidék kakastollasait.

.....
Kövendy Károly, *Magyar királyi Csendőrség*, Toronto, Kanada: Sovereign Press, 1973.

66.
A MÁSODIK BÉCSI DÖNTÉS

A román királyi kormány és a magyar királyi kormány azzal a felkéréssel fordultak a birodalmi kormányhoz és az olasz királyi kormányhoz, hogy a Magyarország részére átengedendő területnek Románia és Magyarország között függőben lévő

kérdését döntőbírói határozattal rendezzék. Ennek a felkérésnek, valamint a román királyi kormány felkéréssel kapcsolatban tett annak a kijelentésnek az alapján, hogy ily döntőbírói határozatot minden további nélkül magukra kötelezőnek ismernek el, Ribbentrop Joachim német birodalmi külügyminiszter és gróf Ciano Galeazzo, Őfelsége Olaszország és Albánia királyának, Etiópia császárának külügyminisztere, Manoilescu Mihail román és gróf Csáky István magyar királyi külügyminiszterrel folytatott ismételt megbeszélés után a mai napon Bécsben a következő döntőbírói határozatot hozták:

1. Románia és Magyarország között végleges határként az ide mellékelt térképbe berajzolt határ állapíttatik meg. A határnak a helyszínen való pontosabb kijelölése román-magyar bizottság feladata lesz.

2. Az ekként Magyarországnak jutó, eddig román területet a román csapatok 14 napi határidő alatt ki fogják üríteni, és rendes állapotukban Magyarországnak át fogják adni. A kiürítés és megszállás egyes szakaszait, valamint egyéb módosításait román-magyar bizottság azonnal megállapítja. A román királyi és a magyar királyi kormány gondoskodni tartozik arról, hogy a kiürítés és megszállás teljes nyugalomban és rendben történjék.

3. Mindazok a román állampolgárok, akik a mai napon Románia által átengedendő területen állandó lakóhellyel bírnak, a magyar állampolgárságot minden további nélkül megszerzik. Jogukban áll hat hónapi határidőn belül a román állampolgárság javára optálni. Azok a személyek, akik ezzel az optálási joggal élnek, a magyar állam területét további egy évi határidőn belül ehagyni tartoznak, és Románia be fogja őket fogadni. Ingó vagyonukat szabadon magukkal vihetik. Ingatlan vagyonukat elköltözésükig értékesíthetik, és a befolyt ellenértéket szintén magukkal vihetik. Ha az értékesítés nem lehetséges, Magyarország tartozik őket kártalanítani. Magyarország az optálók elköltözésével kapcsolatos összes kérdéseket nagylelkűen és előzékenyen fogja kezelni.

4. Azoknak a magyar nemzetiségű román állampolgároknak, akik az 1919-ben Magyarország által Romániának átengedett és most Romániánál megmaradó területen bírnak állandó lakóhellyel, jogukban áll hat hónapi határidőn belül a

magyar állampolgárság javára optálni. Azokra a személyekre, akik ezzel az optálási joggal élnek, a megelőző, 3. pontban lefektetett elvek alkalmazandók.

5. A magyar királyi kormány ünnepélyesen kötelezettséget vállal aziránt, hogy azokat a személyeket, akik a jelen döntőbírói határozat alapján a magyar állampolgárságot megszerzik, de román nemzetiségűek, az egyéb magyar állampolgárokkal minden tekintetben egyenlőnek veszi. A román királyi kormány ünnepélyesen ennek megfelelő kötelezettséget vállal az állam területén maradó magyar nemzetiségű román állampolgárok tekintetében.

6. Az állami fennhatóság változásából adódó egyéb kérdések rendezése a román királyi és a magyar királyi kormány között közvetlen tárgyalások útján fog történni.

7. Amennyiben a jelen döntőbírói határozat végrehajtása során nehézségek vagy kételyek merülnének fel, a román királyi és a magyar királyi kormány e tekintetben közvetlenül fognak megállapodni. Amennyiben valamely kérdésben nem tudnának megegyezni, úgy a kérdést végérvényes eldöntés végett a birodalmi kormány és az olasz királyi kormány elé terjesztik.

Bécs, 1940 augusztus 30

Ribbentrop Joachim s. k.

Ciano s. k.

.....
A Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete, Magyarország és a második világháború, Budapest; Kossuth Könyvkiadó, 1961.

67.

A MAGYAR-JUGOSZLÁV SZERZŐDÉS

Bárdossy László — aki 1941 április 4-től 1942 március 9-ig volt Magyarország miniszterelnöke — a budapesti népbíróság Major Ákos tanácsa előtt a Zeneművészeti Főiskola nagytermében 1945 október 29-től november 3-ig tartott elsőfokú tárgyalásának ítélethírdetése előtt mondta a következőket:

“A jugoszláv állam sohasem ratifikálta a Belgrádban kötött (1940 december 12) magyar-jugoszláv szerződést, annak tehát

nem adott a maga számára kötelező erőt. A jugoszláv állam volt az, amely érvénytelenítette csatlakozását a háromhatalmi egyezményhez, s minthogy a magyar-jugoszláv egyezmény a háromhatalmi egyezménnyel alkotott politikai rendszerhez tartozott és a délszláv állam szempontjából annak éppen egyik lényeges eleme volt, az új jugoszláv kormány az egyezménnyel együtt a különben sem ratifikált belgrádi szerződés hatályát is megsemmisítette.” (1941 március 27)

.....
Bárdossy László, *A nemzet védelmében.* (Esső Sándor kiadása.) Svájc: Duna Könyvkiadó Vállalat, 1976., 31. oldal.

68.
CSENDŐRTISZTI ÁLLOMÁNY
 1944 január 1-én

Állomány		Tbk.	Ezds.	Ales.	Őrgy.	Szds.	Fhdgy.	Hdgy.	Összesen:	
Csapattiszt	dr.		4	3	3	76	51		137	483
	kat.	4	42	84	21	64	81	50	346	
Tart. tiszt	dr.					2	17	9	28	31
	kat.						2	1	3	
Gazd. tiszt	dr.			2		1	7	1	11	111
	kat.		4	29	6	12	40	9	100	
Ügyész	dr.			1	2	9	2	1	15	15
	kat.									
Orvos	dr.		1	1	4	6	2		14	14
	kat.									
Állatorvos	dr.				2				2	2
	kat.									
Összesen:	dr.		5	7	11	94	79	11	207	656
	kat.	4	46	113	27	76	123	60	449	

 Benedek Mihály (szerk.), *A m. kir. Csendőrség Zsebkönyve*,
 1944, Budapest: A Csendőrségi Lapok Kiadása.

68.
CSENDŐRTISZTI ÁLLOMÁNY
 1944 január 1-én

Állomány	Tbk.	Ezds.	Ales.	Őrgy.	Szds.	Fhdgy.	Hdgy.	Összesen:	
Csapattiszt		4	3	3	76	51		137	483
dr. kat.	4	42	84	21	64	81	50	346	
Tart. tiszt					2	17	9	28	31
dr. kat.						2	1	3	
Gazd. tiszt			2		1	7	1	11	111
dr. kat.		4	29	6	12	40	9	100	
Ügyész			1	2	9	2	1	15	15
Orvos		1	1	4	6	2		14	14
Állatorvos				2				2	2
Összesen:		5	7	11	94	79	11	207	656
dr. kat.	4	46	113	27	76	123	60	449	

 Benedek Mihály (szerk.), *A m. kir. Csendőrség Zsebkönyve*,
 1944, Budapest: A Csendőrségi Lapok Kiadása.

KÜLÖNLEGES SZOLGÁLAT

Két csendőr hallgatagon ballagott a sötét decemberi éjszakában.

Szolgálatuk nem volt nehéz. Nyugodt, csendes órskörlet. Békés, dolgos és rendszerető emberek laktak a falvakban, s a falvak között elszórt néhány kis tanyán csupa szegény ember lakott, akiknek több volt a gondja-baja annál, semhogy idejük lett volna összeütközésbe kerülni a törvénnyel. Egy-két korcsmai verekedésen, kisebb lopáson kívül — az is, csak ha cigányok jártak a környéken — komoly ügyek ritkán akadtak. De annak szakértelemmel rövidesen végére jártak. Ki tudja, mi volna különben? — cikáztak a gondolatok a tiszthelyettes fejében. Tapasztalt öreg róka volt már, több mint 20 esztendei szolgálat nyomta a vállát.

— Tiszthelyettes úr, mintha világosságot láttam volna kiszűrődni a Sóterék tanyájáról — szólt a társa.

— Majd megnézzük, ha odaérünk — mondta ki a szentenciát a tiszthelyettes.

Egy kis tanya egyik ablaka valóban világos volt.

— Megnézzük — mondta kis idő múlva mégegyszer, de ezt inkább csak magának, aki tapasztalatból tudta, hogy ahol ebben az időben világosság van a tanyán, ott bizonyosan baj van.

Benéztek az ablakon.

Egy ágyra esett a szemük pillantása. Négy apró gyerek, melyik térdelve, melyik ülve, ijedten kuporgott az ágyon, szemükkel a másik sarokba meredve, de ott — kintről — csak egy másik ágynak a vége volt látható.

— Menjen, nézze meg, hátha nyitva van a konyhaajtó — utasította társát a tiszthelyettes.

— Nyitva — suttogta kis idő múlva a másik. És miután zseblámpájukat felgyújtották, mindketten beléptek a sötét kis konyhába. A szobából gyermekzsivaj, jaj és fájdalmas, mély sóhajtások hallatszottak.

A tiszthelyettes megkoccantotta az ajtót, aztán mindketten beléptek a szobába.

A szemközti ágyon, amit kívülről az ablakon át nem

láthattak, ott feküdt a gyerekek anyja.

— Jó estét — köszönt az őrsparancsnok. — No, mi a baj?

— Jaj, Istenem, jaj — nyögött fel az asszony, — jön az ötödik. Az uram már kilenc órakor elment a faluba a bábáért. Nem tudom, hol lehetnek.

— Nono, semmi baj! Ne féljen semmit! Eridj, öcsém — szólt társához megfélemlítve a szolgálati magatartásról, — rakj tüzet a konyhában, forralj vizet, de-vidd magaddal a gyerekeket is.

És máris sietve dobta le magáról szerelvényét, köpenyét, zubbonyát.

— Aztán semmi szégyen, menyecske. Ha nincs bába, majd segíték én!

Egy óra múlva nagy, fegyverhez szokott erős kezeiben pihent meg az új élet csodája, egy helyes kis fiúcska.

— Vízet! — kiabált ki társának s aztán még a petróleumlámpa lángjánál fertőtlenített ollóval elvágta a gyerek köldökzsinórját, úgy fektette a megpihent anyja mellé a kisedet, hogy a bába se különben.

— Maga pedig most maradjon nyugodtan, mi majd küldjük a bábát, és azt a tekergő urát is előkerítjük.

Aztán megmosakodott a konyhában és már mentek is.

— Na, öcsém, hát ezt hogy tanították az iskolában? — évelődött fiatal beosztottjával. — Mert látod, a csendőrnek ehhez is értenie kell, ha éppen úgy kívánja az élet.

A fiatal csendőr lassan egy éve, hogy nap mint nap együtt van vele, de csak most, ebben a pillanatban látta meg igazán, hogy ez az ember sokkal több neki, mint parancsnoka, több mint idős bajtársa, több mint barátja.

— Mi volt az? — ütötte fel fejét a tiszthelyettes. — Nem hallottad?...

— Mintha emberi nyögés lett volna.

Óvatosan lépkedtek arrafelé, s az egyik bokor tövében egy fázósan összekuporodott alvó ember körvonalait látták. Az nyögött, nyüszített egyet-egyet.

— Hát ez ki a rosseb lehet — tűnődött hangosan a tiszthelyettes.

De akkor már társa rávilágított zseblámpájával az alakra.

— Ejnye, ejnye, Sótér — ismerte fel az alakban a szülő asszony férjét. — Mi az Isten haragját csinál maga itt?

– Jaj, tiszthelyettes úr, úgy szégyellem magam. Bementem a faluba javasasszonyért. De mondom, ha már itt vagyok, megiszom a kocsmában egy féldeci kevertet. De a félből több lett. Megszédített. Leültem és bizony én elaludtam.

– Előfordul. De most már ugorjon és csókolja meg a kicsi fiát. De gyorsan! Hallja-e?

– A bábát majd mi kiküldjük — kiáltotta még Sótér után, aki szinte a nyakába kapta lábait, úgy rohant tanyája felé.

Két hét múlva, karácsony előtt, a két csendőr újra a tanya felé vette útját. A tiszthelyettes egy kis arany nyakláncot és keresztet szorongatott markában. Kicsi keresztfiának vitte.

.....

Németh Pál tiszthelyettes saját élménye alapján. A Magyar Csendőrök Családi Közösségének *Egyesületi Értesítő*-je, Cleveland, Ohio, USA, 1967 december, 23-24. szám.

70.

A HADIÁLLAPOT BEÁLLTÁNAK MEGÁLLAPÍTÁSA

Bárdossy László volt miniszterelnök 1945 december 5-én a következőket mondta:

“A vizsgálati eljárás során, majd később a népbírósági főtárgyalás alatt az eljáró rendőri, ügyészi és bírósági szervek következetesen arra törekedtek, hogy elismertessék velem azt, hogy egyfelől a hadüzenet, másfelől a háborús állapot megállapítása között nincsen különbség.

Nyilvánvaló, hogy a különbség igen lényeges.

A hadüzenet olyan elhatározás eredménye, amelyet a másik fél részéről hadicselekmény nem előzött meg.

A hadiállapot beálltának megállapítása viszont annak konstatálása, hogy a másik fél ellenséges, háborús cselekményt követett el. Ez utóbbi tehát eo ipso ment minden támadás szándéktól.”

“A magyar kormány nem hadiállapotot deklarált, hanem megállapította, hogy a provokálatlan ellenséges támadás következettében — tehát a magyar kormány akaratán kívül fekvő

okból — a Szovjetunió és Magyarország között háborús állapot állt be.”

..... Bárdossy László, *A nemzet védelmében*, (Esső Sándor kiadása.) Svájc: Duna Könyvkiadó Vállalat, 1976. 81. és 82. oldal.

71.

UTASÍTÁS KARHATALMI SZOLGÁLATRA

A 115.645/eln.20-942. sz. H.M. rendelet

Amint a honvédségnek fel kell készülnie, hogy az ellenséggel megvívandó harc teljes testi, szellemi, különösen pedig teljes erkölcsi felkészültségben találja, úgy a Csendőrségnek is hasonlóan kell felkészülnie a közbiztonságot súlyosan veszélyeztető mozgalmak, zavargások, lázongások esetére, amikor rendszerint karhatalommal történik a közrend teljes helyreállítása. Ezzel kapcsolatosan a következőket rendelem:

1. Karhatalmi alkalmazásoknál megkövetelem a Szut. 93. paragrafusában, de különösen az 534. pontban előírtak pontos betartását. Vonatkozik ez a karhatalmi egységek vezetésére is, amikor a Csendőrség egyes tagjai vagy alakulatai honvéd parancsnokságok (parancsnokok) alárendeltségében teljesítenek karhatalmi szolgálatot. Az ilyen alárendeltség sem szünteti meg azokat a kötelességeket és tilalmakat, amelyeket a Csendőrség (csendőrök) számára saját utasításai előírnak. Ez a csendőr számára minden szolgálatban a legszigorúbb irányelv, amitől eltérni bármilyen szokatlan és különleges helyzetben sem szabad. A csendőrségi szolgálatnak ez az alapja s ha erről a csendőr letér, ezért a felelősséget neki magának kell viselnie. A csendőrségi szolgálati utasítások a közbiztonsági szolgálat minden helyzetére megadják az irányítást.

2. Külön nyomatékkal figyelmeztetem a Csendőrség minden tagját, hogy a törvényeket és utasításokat sértő, durva és alantas emberi ösztönöket a legszokatlanabb viszonyok között is le kell küzdeni. A csendőrségi szolgálat lényegében azonos, akár a legegyszerűbb kihágás elintézéséről, akár a legsúlyosabb karhatalmi feladatról van szó. A szolgálat célja minden esetben a

közbiztonság fenntartása, csupán az eszközök különböznek a feladatok súlya szerint, az eszközöket pedig az utasítások minden eshetőségre pontosan előírják. Az előírások betartása kizárja, hogy egyéni indulatok és durva emberi ösztönök akár a legsúlyosabb karhatalmi szolgálatban is érvényre jussanak.

A csendőr legyen tisztában a maga jogával, de ismerje és tisztelje mások jogait is. Külön hangsúlyozom, hogy fegyvert használni karhatalmi szolgálatban vagy bármely más különleges feladatnál is csak a csendőrségi szolgálati utasítás rendelkezései szerint szabad.

3. Kisebb közbiztonsági zavarok jelentőségét nem szabad túlbecsülni. Ehhez higgadt mérlegelés szükséges. Enélkül a jelentések túlozzák az események méreteit, ami zavarja a vezető tényezők messzelátó áttekintését.

4. Ha nagyobb arányú zavar honvédségi erők közreműködését teszi szükségessé, a csendőrtisztek a maguk közbiztonsági szakismeretei alapján igyekezzenek a helyzetnek és feladatnak megfelelő javaslattal élni olyan irányban, hogy különösen a fegyverhasználatok a nélkülözhetetlen mértéket ne lépjék túl. *A csendőrtiszt honvédségi alárendeltségben teljesített karhatalmi szolgálatoknál is csendőr marad, annak minden szolgálati kötelemével és felelősségével együtt.* A karhatalmi szolgálat is közbiztonsági szolgálat, a szaktényező tehát a csendőrtiszt. Szerezzen ennek érvényt. Erre részletes utasítást adni nem lehet, mert ahány feladat, annyiféle lehetőség, de a tiszttól e téren is elvárom az önálló helyzetfelismerést és a kezdeményező, javaslatok alakjában is irányító tevékenységet, mert e nélkül nem más, mint az események tehetetlenül sodródó része.

5. Nagyszabású nyomozásoknál és különösen karhatalmi szolgálatban a legfontosabb és legkényesebb részletfeladatokat végző egységeknél a parancsnoksággal megbízott csendőrtisztek mindig legyenek jelen. Magasabb látókörük, közbiztonsági és harcászati képzettségük az eseményeket korlátok között tudja tartani és főleg az eldurulásnak gátat tud vetni. Az ilyen szolgálatban résztvevő tisztek főtevékenysége a kiadott parancsok pontos végrehajtásának vezetése és ellenőrzése legyen.

Az igazoltatásokról írásbeli feljegyzéseket kell készíteni. Tömeges igazoltatáshoz célszerű a közigazgatási hatóság egy tagját bevonni, aki mind az igazoltatottak, mind az adatszol-

gáltatók személyi viszonyait ismeri s így tévedések és túlzások elkerülésében hasznos szolgálatokat tehet.

6. Karhatalmi szolgálat keretében a fegyverhasználatok kivizsgálásának is a lehető legsürgősebben meg kell történnie. Az egyéni szolgálati felelősség karhatalmi szolgálatban sem szűnik meg. Legkésőbb közvetlenül az események lezajlása után megvan a lehetőség ennek a felelősségnek a megállapítására, amely egyébként beleolvadna az általános felelősségbe, helyesebben: felelőtlenységbe. A parancsnokok minden viszonyok között tartsák kézben az alárendeltek. Találjanak rá időt és módot, hogy azok minden szolgálati ténykedését számonkérjék. A feladatok megoldásához szükséges erélyt ez nem bénítja meg, viszont az eldurulást és felelőtleniséget megelőzi.

7. A Csendőrség belső jelentő szolgálatának akkor sem szabad szünetelnie, ha a csendőrök vagy csendőr alakulatok honvédségi alárendeltségben teljesítenek karhatalmi szolgálatot. Az előljáró csendőr parancsnokságoknak a felső fokon a m. kir. belügyminiszter úrnak ilyen esetben is meg kell kapniuk a szükséges tárgyilagos tájékoztató jelentéseket.

Tiszt vezetése alatt kirendelt karhatalom parancsnoka a karhatalom megalakulása után, valamint a karhatalom működésének beszüntetésekor tegyen a területileg illetékes kerületi parancsnokságnak, a belügyminiszter úrnak és hozzám jelentést. Elsősorban jelenteni kell a kapott feladatot, az általános helyzetet, a karhatalom erejét és esetleges erőeloszlását; az utóbbiban pedig a közrend helyreállításához vezetett tevékenységeket a főbb mozzanatok rövid leírásával, az elfogottak, feljelentettek számát, az esetleges veszteségeket és a különleges intézkedéseket.

A karhatalmi szolgálat ideje alatt 2 naponként minden fontosabb eseményről és intézkedésről szintén ezekre a helyekre kell jelentést tenni. Azonnal meg kell tenni ezt a jelentést akkor, ha különlegesen fontos vagy nagyszabású esemény, intézkedés történt, avagy az azonnali bejelentést az ügy sürgős természete követeli.

8. Még a karhatalom alkalmazása előtt a közvetlen tiszt parancsnok oktassa ki a legénységet:

a.) A csendőr fellépése legyen határozott, a szükséghez mérten erélyes, de bántalmazni nem szabad.

b.) Igazoltatásoknál, elfogásoknál, házkutatásoknál, fegyverhasználatoknál fel kell jegyezni a gyanúsítottak, tanúk nevét az idő és hely megjelölésével, hogy később ezek az adatok rendelkezésre álljanak.

c.) Várható harc esetén felderítésről és biztosításról gondoskodni kell.

d.) Fegyverhasználatoknál a cél nem az ellenfél megsemmisítése, hanem az ellenállás megtörése, ezt is törekedni kell minél kisebb véráldozattal elérni.

9. *A m. kir. Csendőrség legnagyobb értéke az, hogy a törvényeket és más előírásokat eddig nemcsak betartatta, hanem maga is pontosan betartotta.* A legsúlyosabb feladatokat a karhatalmi szolgálat adja, de éppen itt kell gyakorlatilag megnyilatkozni a Csendőrség hibátlan törvénytiszteletének és fegyelmeztségének. Ezek a nemes tulajdonságok csak akkor igazi értékei a csendőrnek, ha nem csupán a mindennapi egyszerű feladatokban, hanem a legsúlyosabb karhatalmi szolgálatban is töretlenül érvényesülnek.

Csatay vezérezredes, s.k.

72.

TILTAKOZÁS

A CSENDŐRSÉG FELHASZNÁLÁSA ELLEN

Mint a belügyminisztérium egyik ügyosztályának vezetője, többször tiltakoztam a csendőröknek nemcsak a zsidók összegyűjtésénél vagy őrzésénél való felhasználása, hanem az összegyűjtött zsidó vagyontárgyak elszállításának csendőrök által való kísértetése ellen is azzal az indokolással, hogy a zsidó-ügy nem közbiztonsági probléma. A pénzügyminisztériumban — erős vita után — elfogadták érvelésemet, de a németek, mint megszállók, tiltakozásomat nem fogadták el.

A németek kegyetlensége ellen nemcsak én emeltem szót, hanem *Jaross Andor* belügyminiszter is, akit később a zsidó deportálások miatt bitófára hurcoltak. Megtörtént, hogy amikor egy ilyen kegyetlenségnek hírért vette, az ő nevében a saját gépkocsiján engem rendelt ki, hogy a hallottaknak véget

vessek. Akkor tapasztaltam személyesen is, hogy a magyar csendőrök be se teheték a lábukat az említett zsidó táborba, a német parancsnok még engem se akart oda beengedni s csak igen kemény fellépésemre nyertem bebocsátást, ahol a szörnyűségek szörnyűségét láttam. A csendőrök a táboron kívül portyáztak s tett intézkedéseimben a legnagyobb készséggel segítettek nekem a nyomorult állapot megszüntetésében.

.....
Király Gyula csendőr ezredes, "Német alibi a zsidók elhurcolásáról".

73.

A ZSIDÓTANÁCS AZ IGAZOLÓBIZOTTSÁG ELŐTT

Az első számú ügyvédei igazolóbizottság most kezdte tárgyalni dr. Csató elnöklésével dr. Pető Ernő, dr. Wilhelm Károly és dr. Boda Ernő ügyvéd igazolási ügyét. Mindhárom ügyvéd tagja volt a Pesti Izraelita Hitközség vezetőségének, később pedig az úgynevezett Zsidótanácsnak. Az a vád merült fel ellenük, hogy mint a Zsidótanács tagjai, a németekkel bizonyos értelemben együttműködtek és intézkedéseik végrehajtását megkönnyítették. A "Szabad Szó", a Nemzeti Pártlapja május 31-i számában így kommentálja e zsidó ügyvédek magatartását:

A három fővárosi zsidó ügyvéd, mint az úgynevezett Zsidó Tanács tagja, az elmúlt nyilas időkben GESTAPO-igazolvánnyal mentesítette magát és együttműködve a németekkel, segédkezett a zsidóság kiszolgáltatásában. Nem ez az első eset, mikor magukról megfélemedkezett zsidók állanak az igazolóbizottság vagy pláne a Népbíróság előtt. Mi azonban politikai és társadalmi szenzációnál többet látunk ebben a, sajnos, nem egyedülálló jelenségben. A magyar tragédia teljeseedik ki általa mélyrehatóbban, még erősebb körvonalakban. A zsidóság szörnyű szenvedése kicsiben tükrözi a magyar nép katasztrófáját. Még lesújtóbb, hogy nincs tehát kivétel, a zsidóság sorait is megfertőzte a náci mótely. "A németek nagyon európai hangon beszéltek velünk" — védekezik bírái előtt az egyik zsidó ügyvéd.

Mily becstelen módja ez a védekezésnek! Mit jelent az az "európai hang"? Előbb munkára, azután deportálásba "segítették" a zsidóságot. Olyan zsidók, akik hogy a saját bőrüket mentsék, hitsorsosaikat szolgáltatták ki a náci hóhéroknek. A megtévedt emberek most a származásukra hivatkoznak, mondván: ők zsidók, nem lehetnek fasiszták, csak baloldaliak. Ne legyen könyörület velük szemben sem!

.....
Balabán Péter (szerkesztő), *A Magyar Nemzeti Függetlenségi Front Közleményei*, Zürich, Svájc: 1945 június-július, 23-24. szám.

74.

MAKAROV SZOVJET EZREDES
— SZLOVÁK PARTIZÁN PARANCSNOK —
KÉT LEVELÉNEK KIVONATA

A levelek bevezetésükben hangsúlyozzák, hogy azokat Makarov Sztálin parancsára írta. A leveleket Magyarország kormányzójához írta s azok a kormányzó irattárában vannak. Tartalmuk röviden a következő:

1. Ha Magyarország fegyverszünet tárgyalása végett hivatalos küldöttséget óhajtana kiküldeni, azt szívesen fogadnák Moszkvában. A delegáció megérkezése után a Szovjetunió légi bombázásait beszüntetnék és a nyugati szövetséges hatalmakat is felkérnék annak beszüntetésére.

2. A küldöttségnek teljes diplomáciai szabadságot biztosítanának, szabad mozgást is beleértve.

3. A küldöttség magával hozhat rádió adó állomást és — a kormányával való érintkezésben — titkos írást is használhat. Erre a célra magával hozhat megfelelő számú szakembert.

4. Magyarország területi integritása a jelenlegi helyzet szerint biztosítva lesz.

5. Erdélyben a román harci egységeket megállítják és csak orosz csapatok folytatják előnyomulásukat.

6. Erdélyben a békekötés után népszavazást rendelnek el. Magyarország függetlenségét biztosítják.

7. Ahol németek nem laknak, a katonai és polgári közigazgatás helyén maradhat.

8. A békekonferenciáig Magyarország belügyeibe nem avatkoznak be.

9. A honvédséget, csendőrséget és rendőrséget nem fegyverzik le.

10. Kormányformáját Magyarország szabadon választhatja meg. A Szovjetunió nyomást nem gyakorol rá.

11. A szovjet kormány megköveteli, hogy a küldöttség a magyar kormány teljes bizalmát élvezze.

12. A küldöttségnek Moszkvában a szövetségesek mindhárom hatalmával kell tárgyalnia. Ők a döntéseket egyetértésben hozzák meg.

13. A Szovjetunióknak Közép-Európában nincsenek területi követelései.

aláírás: *Makarov*

.....
Dálnoki Veress Lajos, *Magyarország honvédelme a II. világháború előtt és alatt*, München, 1973.

75.

A CSENDŐRSÉGRŐL ALKOTOTT
SZOVJET KATONAI VÉLEMÉNY

A szovjet-oroszról fordított "Magyarországi felszabadító hadműveletek, 1944-45" című magyar nyelvű könyv írja:

A magyar fasiszták harcbavetették a hírhedt, munkásokat nyúzó csendőrségükből szervezett alakulatokat. Ezeket a fasiszta terroralakulatokat, "harcolni, ha kell, meghalni" jelszóval küldték megbízóik a harctérre. Tolbuhin marsall haditanácsa: Zsoltov és Birjuzov vezérezredek úgy a magas, mint alárendelt alosztályaik részére kiadott utasításaikban elrendelték, hogy a velük szemben álló csendőralakulatok részére nincs kegyelem. Mint a kommunista életforma és a szovjet haza ellenségeit, el kell őket taposni!

.....
Bajtársi Levél, a m. kir. Csendőr Bajtársi Közösség központi tájékoztatója, XXVI. évfolyam, 7-12. szám, 1973 július.

76.
SORCSENDŐR ZÁSZLÓALJAK

A sorozott legénységből összeállított első sorcsendőr zászlóalj 1942-ben állították fel karhatalmi célokra, s az Galántán kapott ideiglenes elhelyezést.

Az eredeti, úgynevezett 1. számú zászlóalj három puskás, egy kerékpáros, egy könnyű harckocsis és egy nehéz-fegyver századból állt. Ezt 1944 októberében Csepel-szigeten az oroszok ellen bevetették. Parancsnoka *Barabás József* csendőr ezredes volt, akit betegsége miatt *Szili István* csendőr őrnagy váltott fel. Az 1. zászlóalj részben Csepelen, részben a Vár védelmében felmorzsolódott; az életbenmaradtak jórésze fogságba esett.

Míg az 1. zászlóalj Csepelen harcolt, ennek pótzászlóalj Galántán folytatta az újonckiképzést. Miután kiképzésük Budapest körülvétele után, 1944 december végén befejeződött, ezekből alakult meg a 2. számú zászlóalj a felgyógyult Barabás ezredes parancsnokságával. A zászlóalj később, csak 1945 március végén került kitelepítésre, ezért parancsnokával együtt Ausztriában orosz fogságba esett.

Az 1945 január 1-én bevonuló újoncokból, valamint a visszavonult őrsök legénységéből alakult meg a 3. számú sorcsendőr zászlóalj *Kultsár Lajos* csendőr alezredes parancsnokságával. Ez vasúti szállítással 1945 február 28-án indult el Galántáról és március 1-én érkezett a németországi Hildesheimbe azzal a feladattal, hogy ott modern fegyvereket kap és azokkal megkezdi az újonckiképzést. A felszerelésből semmi sem lett. Ez a zászlóalj 1945 április 7-én délután öt órakor fentírt állomáshelyéhez közel, Itzum községnél amerikai fogságba esett.

.....
Kultsár Lajos, "Adatok a sorcsendőr zászlóaljok történetéhez," A magyar Csendőrök Családi Közösségének *Egyesületi Értesítője*, 1974, 51-52. szám.

77.
DÁLNOKI MIKLÓS BÉLA
KÖSZÖNŐ LEVELE SZTÁLINHOZ

Tábornok Úr napiparancsát, amelyben Budapest teljes felszabadítását bejelenti, kitörő lelkesedéssel fogadta minden becsületos magyar ember. Engedje meg, hogy ebből az alkalomból az ideiglenes magyar kormány és a magyar nép őszinte és mély háláját fejezzük ki Tábornagy Úrnak és a főparancsnoksága alatt álló dicsőséges Vörös Hadseregnek, hogy szeretett fővárosunkat a német iga alól felszabadította. A Budapestért vívott harcban elesett szovjet hősök a mi hőseink is, mert a galád hitlerizmus elleni harcban a magyar szabadságért véreztek. Emléküket örök hálával és kegyelettel fogjuk megőrizni.

Éljen a Szovjet-Unió népe! Éljen a dicső Vörös Hadsereg!
Éljen a nagy Sztálin marsall!

.....
Köszegi Imre, *Budavár ostroma 1945-ben*, Budapest: Müller Károly könyvkiadóvállalat, 1945.

78.
PARANCSNOKSÁGOK ÉS ŐRSÖK HÁTRAVONÁSA

1842. *Szigorúan bizalmas!*
kt.1944. A budapesti és gödöllői osztály-
parancsnokságnak

Állomáshelyeiken

Budapest, 1944. december 11.

Az érvényben levő rendelkezések értelmében az ellenség nyomása elől visszavonulni kényszerülő egyes őrsök a kerület területének Ny-i határáig őrsről őrsre vonulnak hátra és a felvevő őrs közbiztonsági szolgálatába bekapcsolódnak mindaddig, amíg a felvevő őrs is hátrább vonulni kényszerül.

Számolva azzal az eshetőséggel, hogy a kerület egész területe ellenséges megszállás alá kerülhet, ezt az előbb említett őrsről őrsre történő hátravonulást a kerület területén kívül — azaz a

felvevő, szomszédos II. csendőrkerület területén — megszűntettem. A megjelölt felvevő területen az osztályparancsnokságok csendőr karhatalmi zászlóaljparancsnoksággá, a szárnyak pedig csendőr karhatalmi századdá alakulnak, az alábbi szervezésben és elhelyezkedésben:

A budapesti I. osztályparancsnokság mint 1./I. karhatalmi csendőr zászlóaljparancsnokság: Tatán;

a budapesti 1. szárny mint 1./1. karhatalmi csendőr század: Kocson;

a budapesti 2. szárny, mint 1./2. karhatalmi csendőr század: Mocsán;

a szentendrei 3. szárny, mint 1./3. karhatalmi csendőr század: Naszály községben;

a gödöllői II. osztályparancsnokság, mint 1./II. karhatalmi csendőr zászlóaljparancsnokság: Győrben;

a gödöllői 1. szárny, mint 1./4. karhatalmi csendőr század Gyórszentmártonban és

a jászberényi 2. szárny, mint 1./5. karhatalmi csendőr század: Bónyrételen községben alakul meg.

Az osztály (karhatalmi zászlóalj) parancsnokok a lovas csendőreiket (lóval) a karhatalmi századaikra arányosan úgy osszák majd el, hogy minden karhatalmi századnál egy-egy lovas raj (esetleg szakasz) legyen.

A raj- és szakaszbeosztásnál, — ha csak a létszámviszonyok mást nem követelnek — az eredeti őrs- és szakaszbeosztást meg kell hagyni.

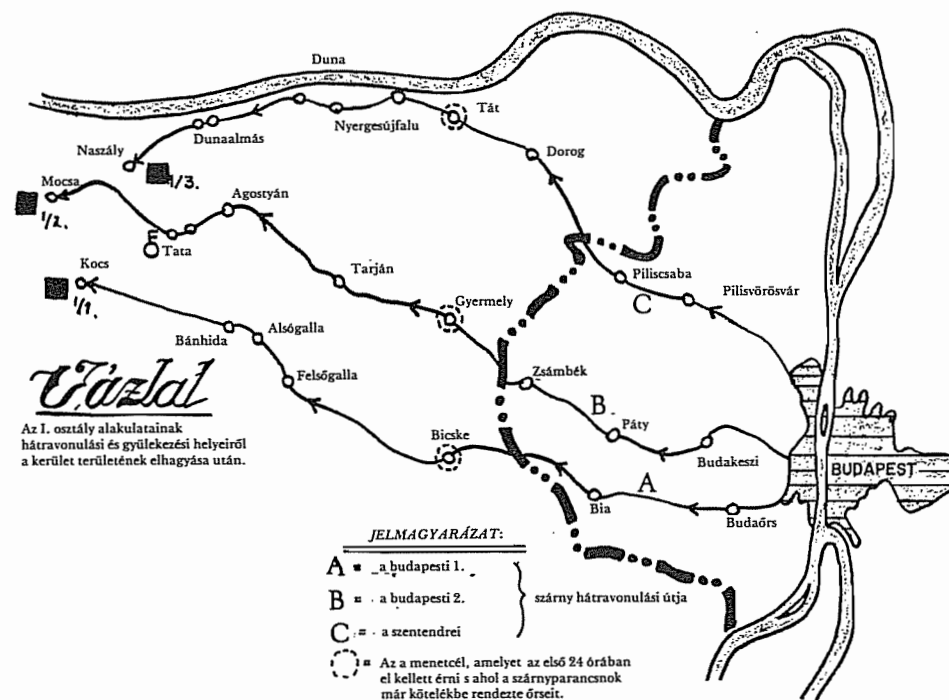
Az egyes szárnyak őrséinek hátravonulási útvonala a csatolt vázlatból vehető ki.

Az előljáró szárnyparancsnoksága és alárendelt őrsparancsnoksága visszavonulási tervét, valamint az elérendő menetcélt, azaz a szárny gyülekezési helyét, minden őrsparancsnoknak — egyszerű vázlat csatolása mellett — mielőbb tudtára kell adni. Az őrsparancsnok az őrs visszavonulási tervét, illetve a szárny őrséinek gyülekezési helyét csak akkor közölje majd alárendeltjeivel, mielőtt a békeállomáshelyét (a már hátravonult őrs, ha a Duna Ny-i partján levő felvevő állomáshelyét) végleg elhagyni kényszerül. *Lényeg, hogy minden csendőr tudja meg idejében, hogy szárnya hol gyülekezik, azaz hogy hova kell az őrs legénységének mielőbb bevonulnia.*

A fentiekben menetcélként megjelölt községekben, — amelyek egyben az őrsök gyülekezési helyei is lesznek, — kell majd annak idején az őrsök (az osztályparancsnokság intézkedése szerint) már eddig hátraszállított vagy rövidesen elszállítandó anyagát is összegyűjteni. Az osztályparancsnokságok — ha más intézkedés nem történik — ennek a hátraszállított gazdálkodási készletnek a felhasználásával biztosítsák majd annak idején a legénység élelmezését.

Zámbory, s. k.

1 melléklet

MELLÉKLET AZ 1944. DECEMBER 11-ÉN KELT 1842/KT. 1944. SZÁMÚ KERÜLETI PARANCSNOKSÁGI PARANCSHOZ

MEGLÁTOGAT A ZÁSZLÓALJPARANCSNOKSÁG

Január 29.

Hirtelen dörömbölés. Kinyitom az ajtót. Öt csendőr nyomul be fehér hőköpenyben. Az egyik köpenyén monogrammos hálóing dagad, a másikon véres ballonkabát leng. Acélsisakjukat is behúzták fehérrel, az egyik sisakon elől piros, hímzett betűkkel ez olvasható: "Szent Gellért Szálló, Budapest." Élükön rőt szakállú óriás; hétmérföldes bilgericsizmájáról csak úgy fröcsköl a latyak. Úgy látszik, olvad.

— Tessék megmutatni a lakást!

A két német gyanús gyorsasággal elpárolog, a főhadnagy — most látom a rangjelzését — kíséretével együtt körüljárja a barrikádokat, azután közli:

— Lefoglalom ezt a két szobát a zászlóaljparancsnokságnak.

— És mi?

— Költözzenek be a harmadik szobába.

— De kérem...

— Ne tessék vitatkozni. Örüljenek, hogy nem németek jöttek. Háború van, nincs időnk. Mindjárt itt lesz az alezredes úr.

Az öt csendőr kivonul a folyosóra, Kató kezét tördelve nézi a parkettra sárból és hőléből épített gyalogtöltést. Lázás gyorsasággal hurcolkodunk. A szekrények tetejéről leszedjük az almát, a befőtteket, dzsemeket, az ajtóközből kiemeljük a sonkát és a szalonnát. De hova tegyük? Hova tegyük?

Megjött az alezredes. Fiatal ember, kezében Mannlicher. Megnézi a lakást. Feleségem elébe áll:

— Kérem, alezredes úr, itt már csak a hall lakható, a többi folyton aknázzák. Életveszélyes. Csak nem kívánják, hogy hároméves gyerekkel olyan szobában lakjunk, ahova minden percben akna eshetik.

— Legokosabb, ha elmennek a lakásból — mondja csendes, nyugodt hangján az alezredes. — Mert ha az oroszok észreveszik a ki-bejárásról, hogy itt van a zászlóaljparancsnokság, pár óra alatt szétlövik az egész házat. Így volt a Nárcisz-utcában is.

Tehát igaz, a Nárcisz-utca. Megkezdődött a visszavonulás. De most nem érünk rá a nagy hadihelyzeten tőprengeni, a lakást

kell menteni.

— Hova néznek az ablakok? — kérdi az alezredes.

— A Pilsudsky-útra.

Elsétál az ablakig, megnézi a roncsokat.

— Más kijárási nincs?

— Nincs.

— Akkor köszönöm, a Pilsudsky-útra nem megyek. Nézzünk meg valamit lejjebb, főhadnagy úr.

— Igenis.

A csendőrök kivonulnak a betonerkély alá. Az alezredes még visszaszól:

— Ne nagyon menjenek az ablak közelébe és főleg ne nyitogassák, mert az oroszok a legkisebb mozgásra lőnek.

— Mi a helyzet, alezredes úr?

Nem válaszol. Két csendőr parancsot kap lakás-földerítésre.

— Merre kezdjük?

— Erre — mutat az alezredes a sárga ház felé vezető kerítésre.

Elnézzük az ittmaradt négy csendőrt. Az alezredes némán cigarettázik, a főhadnagy fel és alá topog. Nyakában géppisztoly. A harmadik aknavetőt hord a hátán, most a negyedik csendőr segítségével éppen lerakja a fal tövébe. Futva érkezik három újabb csendőr. Szitkozódznak.

— A fene egye meg őket, aknával lövik az egész Levendula-utcát.

— Nem hittem, hogy ideérünk.

Lihegve cigarettát csavarnak. Összesen kilenc csendőr. Vajon ennyien vannak a zászlóaljból, amelynek két tagja még karácsonykor a padlásunkat akarta megnézni? Folytatjuk a hurcolkodást; közben egyre több lakó gyűlik a csendőrök köré. Tea, cigaretta, konyak. Nagyon fáradtak, nem beszélnek. A sokszor ismétlődő kérdésekre végre csak ennyit mond a főhadnagy:

— Harcolunk.

Visszaérkezik a két csendőr és jelenti, hogy a hátsó sarkon, a sűrű ház földszintjén találtak megfelelő helyet.

— Én megyek előre a két emberrel — rendelkezik az alezredes, — főhadnagy úr tíz perc múlva követ a többivel. De egyenként, óvatosan.

Az utasítás többet árul el, mint a szünet nélkül füttyülő golyózapor és a megállás nélküli csinn-bumm! A Délivasút felől vastag füstoszlop száll, följebb a hegy oldalában még négy, vékonyabb füstcsík. Megint repülőgépek jönnek, bombáznak és géppuskáznak. A csendőrök feje lassan fordul a gépek után.

Már az utolsó csendőr is indul és ő is eltűnik a szürke ház irányában. Lehet, hogy a Senkiföldjén vagyunk?

.....
Köszegi Imre, *Budavár ostroma 1945-ben*, Budapest: Müller Károly könyvkiadóvállalat, 1945.

80.

A RECSKI INTERNÁLÓ TÁBOR

Dr. Ny. P. csendőr századost 1949 szeptember 20-án éjjel — Korondy Bélával való barátsága miatt — letartóztatták. Mivel az Államvédelmi Osztály (ÁVO) nem talált terhelő bizonyítékot ellene, internálták. Előbb a kistarcsai táborba került, amely 1949 őszén rendőri ellenőrzés alatt állott. Itt az internáltakat épületek szerint ezredkebe szervezték. Ezen belül "naposok" tartották fent a rendet, irányították a takarítást, ételkihordást és sétát. Hetenkint húsz perc beszélgetést, egy levelet és csomagot is engedélyeztek. A táborban volt egy ÁVO-csoport is, amely besúgói útján értesült az ott történekekről.

1950 tavaszán az ÁVO váratlanul átvette a tábor vezetését. Az őrtornyokba géppuskák és fényszórók kerültek. A sétát heti fél órára szállították le, amit ötösével, hátratett kézzel, lehajtott fejjel és lépést tartva végeztek. Csomag, levél vagy látogató havonta egyszer érkezhettek. Ez utóbbival csak két egymással párhuzamos drótkerítésen keresztül beszélgethettek. Mindkét kerítést vastagon beolajozták s köztük ÁVO-sok sétáltak. A beszélgetési idő csupán öt perc volt, ezért a teremben bábeli hangzavar uralkodott.

Augusztusban megkezdődött az internáltak éjjeli elszállítása. A harmadik ötszázas csoportba dr. Ny.P. is bekerült. Egyik teremben meztelenre kellett vetkőznie. A szomszédos helyiségben tenyérnyi széles piros csíkkal megjelölt régi ÁVO-s ruhát,

egy pár bakancsot, csajkát, fehérneműt és takarót kapott. Csoportját leponyvázott tehergépkocsikkal a gödöllői állomásra s onnan vonattal Recskre szállították.

A tábor öt kilométerre volt Recsk falutól, a régi Csákánykőpuszta helyén. Voltak itt: 1. csendőrtisztek és altisztek; 2. gyári munkás szociáldemokraták; 3. földjükhöz ragaszkodó egyszerű parasztok; és 4. különböző politikai perek el nem ítélt vádlottjai és gyanúsítottjai. Nyáron öt órákor volt az ébresztő, majd a reggeli és kenyérkiosztás. Hatkor indultak gyalog a bányába és hétkor megkezdtek a munkát. Délben félóra volt az ebédidő és este hatig dolgoztak. Bevonulás után vacsora, létszámmellenőrzés és este kilenckor takarodó volt.

A bányamunkához feltétlenül szükséges négyezer kalóriával szemben az internáltak legfeljebb napi ezerhétszáz kalória értékű ételmet kaptak. A bányában csak szombat délig volt munka, de délután és vasárnap délelőtt a tábor belterületét csinósították. Így került sor az őrség labdarugópályájának megépítésére. Ehhez szombat délben a bányában felszedték az iparvasút vágányait és a csillékkal együtt vállon leszállították a táborba. Ugyanezt hétfő hajnalban visszavitték. Az internáltak kövezték ki az őrség udvarát is, amihez a köveket a bányából szintén kézben hordták le.

A bányavállalat fizetett az ÁVO-nak az internáltak munkájáért. Ebből az levonta az étellemezést, ruhát, lakást, sőt az őrzést is, így legtöbbször semmi se maradt a fizetésből. Aki magas százalékot teljesített, az havonta néhány kenyeret, kis cukrot, lekvárt és cigarettát vásárolhatott keresete terhére.

A hétfőtől szombat délig tartó sziklafejtés, szállítás, lapátolás, kötörés és kőfaragás nagyon igénybe vette az internáltak fizikai erejét. Lustálkodni nem lehetett, mert előírták az alap-teljesítményt. Aki ezt nem érte el, azt megbüntették. Ezek nemei: 1. Zárka volt a legenyhébb büntetés. Egy kétszemélyes szobába hat-nyolc internáltat tettek, akik naponta fél liter kávét és harminc deka kenyeret kaptak. Reggel és este csuklógyakorlatot is tartattak velük. 2. A sötétzárka tizenöt naptól kilencven napig terjedt. Az internáltat egy kis helyiségbe tették, ahol félméter magasságban farúd volt ülökének. 3. A különleges zárkanak beton medencéje volt, amelyben állandóan húsz centiméter magasan állt a víz. 4. A gúzsbakötés két órára

szólt; éjjel hajtották égre, mert nappal dolgozni kellett. Ennél a büntetett két karját összekötötték s térdei alatt áthúzták. Végül egy botot dugtak a karjai és térdhajlása közé, majd oldalt döntötték.

A körülbelül háromszáz fős "külső őrség" a tábor körül felállított nyolc géppuskával ellátott figyelő toronyban teljesített szolgálatot. A harminc-negyven hivatásos altisztből álló "belső őrség" — amelynek tagjait felügyelő úrnak kellett szólítani — a szögesdrót kerítésen belül irányította a tábor lakóinak életét. Ebben a munkájában a "brigádvezetők" és a "normások" támogatták, akik az internáltakból kerültek ki. Az esténkinti külön munkát a "büntető század" emberei végezték.

A tábornak nyolc százada volt. Mindegyik külön barakkban lakott, amelynek négy huszónöt-harminc személyes priccse, két kályhája és ülőpadja, egy mosdója és latrinája volt. A barakkokban a hihetetlen mennyiségű bolha sokszor lehetetlenné tette az internáltak nyugodt éjjeli pihenését. A tábort teljesen elzárták a külvilágtól; posta, csomag és látogató itt ismeretlen volt.

Dr. NY.P. százados négyéves internálása idején minden szabad percét pihenésre fordította. Még így is huszonkét kilót vesztett rendes testsúlyából. A vele volt csendőrtisztek és altisztek egész idő alatt nagyon szép, bajtársias közösségben éltek és türelemmel viselték nehéz sorsukat.

.....
NY. P. csendőr százados, "A recski internáló tábor", 1952.
1-18. oldal.

81.

A CSEPELI INTERNÁLÓ TÁBOR

Tehervonathoz csatolt vagonban, egy teljes éjszakai utazás után, reggel érkeztünk a budapest-kelenföldi pályaudvarra. Kiszállás, sorakozó, névsorolvasás. Irány a volt Károly király laktanya! A kapubejáraton hatalmas betűk jelzik, hogy ez a "Buda Déli Internáló Tábor". Az udvaron semmi mozgás. Ez már börtön. Napokig a szomszéd teremben levőket sem látjuk,

mert a napi egyszeri, levesből álló étkezéshez és egyszeri WC-re kíséreskor termenként kerülünk sorra, nehogy még csak szemmel is érintkezhessünk.

Itt találok a Komáromból már ismert pestkörnyéki fiatal leventéket, a sírdogáló "dunaparti gyilkosok"-at. Másnap átviszik őket egy összevert csendőr őrmesterrel együtt az Andrássy-út 60-ba. Mert az elv most az, hogy "inkább pusztuljon ezer ártatlan, fontos, hogy az egy bűnös köztük legyen."

Harmadnap újabb motozás. Van egy német pokrócom, amit az amerikaiaktól kaptam és egy ócska köpenyem. Kettő nem lehet. Elviszik a pokrócomat.

Egyik délután az összes csendőrt gyalogmenetben erős fedezettel átkísérik Pestre, a csepeli villamos végállomásához. A villamoson utazó munkásasszonyok megtudva, hogy csendőrök vagyunk, hangosan fakadnak ki, amiért ártatlanok ezreit tartják internáló táborban. Nekünk kell őket csitítani.

Csepel internáló tábor, vagy köznyelven csendőr internáló tábor. Talán azért jelölte ki a demokrácia bosszúja ezt a helyet részünkre, mert a galántai csendőrzászlóalj ezt védelmezte teljes elvérezéséig magyar szívvvel és bátorsággal. A kapuban és az iroda előtt internáltak csoportja. Ismeretlenek súgják: "Vigyázat, motozás lesz! Órát, gyűrűt, ékszert nekünk átadni, majd visszakapják!" Így csúsztatjuk ismeretlenek kezébe utolsó, megmaradt értékeinket. Az őrizetesk barakkjában történt elhelyezkedésünk után sorra jönnek jötevőink. "Kié a doxa-óra? Arany pecsétgyűrű?" stb. Mindenki mindent hiánytalanul visszakapott. Az együttézés maximuma!

A táboron belül szabad a mozgás takarodóig. Csepel! Életem legnépesebb csendőr bajtársi találkozója! Körülbelül száz csendőrtiszt és vagy háromszáz csendőr, alhadnagytól próba-csendőrig! A civil internáltak száma mintegy ezeröttszáz, köztük magas rangú minisztériumi és közigazgatási tisztviselők. Ezek vigasztalnak, hogy a legjobb táborba kerültünk, mert a táborparancsnok egy borbélyból lett rendőr főhadnagy, nem szadista természetű. Ez kissé megnyugtató.

A Weisz Manfréd vasgyárban a legpiszkosabb munkát végeztük. De ez még mindig jobb, mint a pesterzsébeti tábor, ahol magas rangú csendőrtisztek hullák exhumálásával "fog-

lalkoznak.” Mégpedig munkakesztyű nélkül kell kiszedni az oszlott hullákat a parkok, ideiglenes sírgödreiből.

A tábor körül szögesdrót, amit ötméteres sávon belül tilos megközelíteni. Éjjel a négy sarki toronyból reflektorok világítják meg a drótsövényt. Köztük széltében-hosszában egy-egy ór cirkál. Itt találkoztam a már negyvenötben hazatért bajtársaim egy részével. Ők már kérték az igazolásukat. De minden kérvény azzal jött vissza, hogy “addig nem igazolható, amíg internálva van.” Ezen az alapon kérték azután az internálás megszüntetését, hogy az igazoló bizottság elé állhassanak. Válasz: “Az internálás mindaddig nem szüntethető meg, amíg igazolva nincsenek.” Kettős játék. Két hivatal, de egy kéz intézkedik. Az internálás a törvény szerint három év, de megismételhető. Ha tehát három év múlva valakit ki is engednek, az illető pár nap múlva ismét leinternálható.

A táborban csak egyszerű étkezés, vacsora volt. Ezért jelentkeztünk gyári munkára, mert bár ott csak ebédet — levest kenyérrrel — kaptunk, de volt cukor, zsír, olaj külön juttatás is, ami leromlott szervezetünknek nélkülözhetetlen volt. Mintegy ezren mentünk a táborból a gyárba reggelenként munkára, erős fedezettel. A lakóházak táján és a gyárkapunál fiatal rikkancsok, akik a Szabad Nép című napilapot árulták, torkuk szakadtából kiabáltak melléjük érkezésünkkor, hogy “Itt a szabad nép!” Kíérzett belőle, hogy az új rendszer ellen szól a tüntetésük, mert már a rikkancsok is tisztában voltak a “dicső felszabadulás” lényegével. Sajnos, a kiáltozás nem hallatszott fel a miniszterelnöki palotába.

Később az őrizeteseik részére a külső munkába járást letiltották. Táborbortartó munkát végeztünk és kertészkedtünk, ami megint a gyengébb kosztot jelentette.

Időnként elkísértek a budapesti rendőr-főkapitányság politikai osztályának csepeli kirendeltségéhez. Nem akarom részletezni, de a hang és bánásmód nem volt sorolható az udvarias és barátságos modor kategóriájába. Így az egyik ilyen, érzékenyen érintett kihallgatás után kilépve a hírhedt épület kapuján, elhatároztam, hogy engem ide élve még egyszer be nem hoznak!

U.L. csendőr ezredes, “Csendőrsors”, A Magyar Csendőrök Családi Közösségének *Egyesületi Értesítője*, 41-42. szám.

A szovjet hadifogságból 1950 decemberében szállítottak haza Magyarországra. Budapesten rögtön a Mosonyi úti börtönbe zártak. Innen néhány száz társammal 1951 októberének egyik hideg éjszakáján erős ÁVH-s (Államvédelmi Hatóság, azaz kommunista politikai rendőrség) őrizettel lefüggönyözött fapados vasúti kocsikban Kazincbarcikára vittek. Útközben az ülésekről felállni vagy az ablakon kitekinteni tilos volt.

Már virradt, amikor vonatunk megállt és kis motyóinkkal, vásott egyenruhánkban vagy szovjet paplanruhában elhagytuk a vasúti kocsikat. Egy nagy, üres területre tereltek bennünket, melyet háromszoros szögesdrót kerítés vett körül. Mellette táblák sorakoztak: “Megközelíteni tilos! Az ór felszólítás nélkül lő!” Az őrtornyokban géppuskák és géppisztolyos ÁVH-s őrök voltak. Az üres terület mellett egy szintén szögesdróttal és őrtornyokkal körülvett négy háromemeletes bérház állt, amit Békeváros széléből különítettek el. Ide tereltek bennünket, hol a hadifogságból megmentett apró értékeinket “önként” le kellett adni. Névcédulával ellátott kis csomagjaink a “raktár”-ba kerültek. Ruháinkat a kiselejtezett és fekete csíkokkal megfestett “népi hadseregbeli” egyenruhákra cserélték ki, amelyeken korona nélküli magyar címeres gombok voltak. Ugyanekkor a hadsereg és az ÁVH az ötágú csillagos gombokat viselte.

Másnap hajnalban már meg is kezdődött a kényszermunka: kubikolás, házak és épületek alapjainak kiásása. A legkegyetlenebb dolog a “kavicsbányában” való robotolás volt. Ott köfajtással, talicskázással és az állandó mozgásban levő hordszalagra való kavicslapátolással teltek el a napok, hetek, hónapok.

A tábor létszáma körülbelül 2000 volt. A legnagyobb rész csendőrökből állt. A csendőrtiszteket a kavicsbányába osztották be. Céljuk a nehéz testi munka végeztetésén kívül az emberi méltóság teljes megalázása volt. Csak “zsvány, gazember, betyár, haramia, népnyúzós vagy bitang” néven szólítottak. Ebben nemcsak az ÁVH-s legénység, de tisztjeik is erősen kéjelegtek. Megfelelő hajcsárokról is gondoskodtak. A kavicsbányában a munkavezető “fekete cár” — egy áruló csendőr-

kerületi gépkocsivezető — Monori szakaszvezető volt. A keze alá beosztottak, de főleg a csendőrtisztek, igen sokat szenvedtek komisz és szadista hajlamai miatt. Az embertelen hajsza következtében egymásután nőttek ki a földből a hatalmas betonívek és hűtőtornyok. Az előzőleg üres terület kezdett "benépesülni." Vasárnapokon a raboknak csak egy része pihent, mert a vasúti szerelvényvel beérkezett homokot, téglát vagy cementet akkor is kirakatták, hogy a kocsikért ne kelljen fekbért fizetni.

A hármasszámú épület alatt volt egy tizenhétcellás pincebörtön. Itt folytak a kihallgatások, illetve "szűrések". A főkínzómeisteri tisztet a cigány származású Szücs-Fürst Béla ÁVH-s hadnagy látta el. Csak úgy emlegettük, hogy a "fekete hadnagy." Ő volt az élet és halál ura a táborban. Fő tartózkodási helye a "pofozó szoba" volt. A kegyetlenkedésekben maga járt elől jó példákkal. Különböző szervezkedéseket, földalatti összeesküvéseket próbált jegyzőkönyvekkel bizonyítani. A beismerő vallomásokot kurtavassal, álló és vizescellákkal, koplaltatással igyekeztek megszerezni. A csendőrök közül hosszabb ideig tartották a pincebörtönben *Zalasy Ferenc* ezredes, *Budur Károly* és *Láncz László* századost, akit később ki is végeztek. Ott szenvedett még *Fery Pál* és *Fráter János* főhadnagy, *Üveges Sándor* g. főhadnagy, *Tatár András* g. hadnagy, *Tóth Aurél* és *Tereskey József* zászlós is. Jómagam 165 napig sinylődtem abban a börtönben. Az idősebbek közül a táborban halt meg *Hartay Rezső* alezredes és *Vukovary Kálmán* g. alezredes.

1952 karácsony másodnapján köfejtésnél rám szakadt a bánya, amely alól társaimnak sikerült kiásniuk. A bal lábam három helyen tört el. A mosonyi úti börtönkórházba kerültem. Itt köménymagos levessel és szárított marharépa-főzelékkel "tápláltak" bennünket. A betegek nagyon legyengültek. A gyógyítással sem az Izraelből behívott ÁVH-s orvos alezredes, — aki még magyarul sem tudott, — sem pedig Pethő orvos őrnagy nem sokat törődött. Az általuk munkára alkalmasnak minősítetteket visszaszállították a különböző munkatáborokba. Én is visszakérültem Kazincbarcikára. Itt a "vegyi kombinát" épületeinek nagy része az 1953. év végére elkészült s ekkor kezdtek a rabok szabadulni. A csendőröket az utolsó napra hagyták.

Csoportonként az 1-es épület alsó nagy szobájába rendelték bennünket. Ott arra figyelmeztettek, hogy annak elmondása, hol, kivel, meddig voltunk, mit csináltunk és hogyan bántak velünk: "államtitok elárulása." Ezért több évi börtönbüntetés jár. A hallgatást írásban is megígértették. Hazaérkezésünk után a helybeli ÁVH-nál kellett jelentkeznünk, mert a belügyminiszter rendőri felügyelet alá (ÁVH) helyezett minden csendőrt rendfokozati különbség nélkül.

Rajtam és a fentebb említetteken kívül a következő csendőrtisztek voltak a kazincbarcikai munkatáborban: *Kricsfalussy-Hrabár Sándor* és *Barabás József* ezredesek. *Dr. vitéz Gereöffy Géza*, *Lovas Nagy István* és *Thassy-Plávensky Ferenc* alezredesek. *Dr. nemes Kacs Kovács Balázs*, *Csikós Jenő*, *Kovási Bretán Sándor*, *dr. vitéz Kovács Jenő*, *nemes Simon László*, *dr. Csethe Miklós*, *Klim László*, *Dávid Sándor*, *dr. Nagy Attila*, *Igmándi Simon Jenő*, *dr. Polgár Barna* és *dr. Bogya András* századosok. A később kivégzett *Félegyházy-Medgyesy Ágoston*, *Bugarin Horváth Pál*, *dr. Lányi Zoltán*, *Lám Béla*, *dr. Veres Andor*, *Tassi Becz Ádám*, *vitéz Kásás László*, *Zajka Gyula*, *Mészey Géza*, *vitéz Komporday Pál* és *Vámosi József* főhadnagyok. *Bánházy Tibor* g. főhadnagy. *Kéry Kálmán*, *Herendy Ödön*, *vitéz Komondi Zoltán* és *Tárkányi László* hadnagyok. *Bálványosi Árpád* és *Páhoki János* g. hadnagyok. *vitéz Széki István* zászlós és *dr. Szamosújvári Novák Dániel* hadapród csendőr őrmester.

A kazincbarcikai kőbányában tisztibajtársaikkal együtt szenvedtek a tiszthelyettesek és csendőrök is, akiknek száma sokszorosan felülmúlta a fentebb említetteket.

Nyugaton, 1977 december 31.

vitéz Baranchi Tamáska Endre
szkv. m. kir. csendőr százados,
a kazincbarcikai tábor volt foglya

*AZ IDEIGLENES NEMZETI KORMÁNY
1. 690/1945. M. E. SZÁMÚ RENDELETE*

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés által 1944. évi december hó 21. és 22. napján Debrecenben adott meghatalmazás alapján az Ideiglenes Nemzeti Kormány az ország közbiztonságának megszervezése és egységes irányítása alá helyezése végett a következőket rendeli.

1. §

(1) A m. kir. Csendőrség a múlt néPELLenes kormányait feltétlen engedelmességgel kiszolgálta, a magyar demokratikus mozgalmakat kíméletlen eszközökkel megsemmisíteni törekedett és a magyar parasztság és a magyar munkásság ellen megszámlálhatatlan erőszakot követett el, ezért a magyar nép egységes ítéletének végrehajtásaképpen az Ideiglenes Nemzeti Kormány megállapítja a magyar Csendőrségnek, mint testületnek a felelősségét és intézményét megszünteti, szervezetét feloszlatta.

(2) Mindazok a személyek, akik a Csendőrség szolgálatában állottak, szolgálatukból elbocsájtattak.

(3) A volt csendőrségi személyeknek és hozzátartozóiknak illetmény, nyug- és kegydíj igénye megszűnik, kivéven

a.) a 2. szakasz szerint alakított bizottság által igazolt, volt csendőrségi személyt,

b.) az 1939. évi szeptember hó 1. előtt elhalt volt csendőrségi személynek özvegyét és árváit,

c.) az 1939. évi szeptember hó 1-én vagy aztán elhalt csendőrségi személy özvegyeit és árváit, amennyiben a 3. szakasz szerint igényjogosultak.

4.) Az előző bekezdés b.) pontjában meghatározott személyek illetményeinek folyósítása miatt bárki panasszal fordulhat a 2. szakasz szerint alakított igazoló bizottsághoz. A bizottság a panasz alapján az elbíráláshoz szükséges adatok megszerzése céljából bármely igazoló bizottságot megkereshet. Az igazoló bizottság a megkeresésnek soron kívül eleget tesz. A 2. szakasz szerint alakított bizottság köteles az illetmények folyósításának megszüntetését elrendelni, ha megállapítja, hogy

a volt csendőrségi személy életben léte esetén nem lett volna igazolható. Az illetmények folyósítása a bizottság megvonást elrendelő határozatát követő hó 1. napjával szűnik meg.

2. §

(1) A volt csendőrségi személyek, az intézmény megszüntetése folytán általános igazolási eljárás alá nem esnek. Egyes tagjai vagy közegei azonban kérésükre különleges igazolási eljárás alá vonhatók.

(2) A volt csendőrségi személyek különleges igazolására a belügyminisztériumban kizárólag illetékességgel igazoló bizottság alakítandó. A bizottság elnevezése: "A volt csendőrségi személyek igazolására alakult különleges igazoló bizottság". A bizottságot az igazoló bizottságok megalakítására vonatkozó törvényes szabályok szerint kell megalakítani. A beküldendő tagokat az egyes politikai pártok országos vezetősége, illetve a Szakszervezeti Tanács jelöli ki. A 15/1945. M. E. számú rendelet 6. szakasza 6. bekezdése szerint behívandó alkalmazott csakis a Magyar Belügyminisztérium már igazolt alkalmazottja, vagy a Magyar Államrendőrség már igazolt tagja lehet. A főispán (Nemzeti Bizottság) ügykörét a belügyminiszter vagy az általa meghatározott személy tölti be.

(3) A volt csendőrségi személy igazoló nyilatkozatát az előbbi bekezdésben meghatározott bizottsághoz nyújtja be.

(4) A Bizottság csak

1. "igazolt" vagy

2. "nem igazolt"

határozatot hozhat.

(5) A bizottság "igazolt" határozatot hoz, ha a volt csendőrségi személy bizonyítja, hogy

a.) a németellenes ellenállási mozgalomban személyesen és hatékonyan részt vett, vagy

b.) az ország felszabadulása előtt működött magyar kormányok törvényeivel, rendeleteivel, intézkedéseivel és utasításával tevőlegesen vagy szolgálati mulasztásokkal szembe fordult vagy

c.) bár a szolgálatát ellátta, tényleges segítséget nyújtott demokratikus szervezkedéseknek vagy azokban részt vevő egyéneknek.

3. §

(1) Azokat a volt csendőrségi személyeket, akik más közszolgálati ágban elhelyezést nyertek, azonnali hatállyal el kell bocsátani és közszolgálatra csak akkor alkalmazhatók, ha a 2. szakasz szerinti igazolási ügyükben a bizottság "igazolt" határozatot hozott.

(2) Az igazolt volt csendőrségi személy közszolgálatban (honvédség, rendőrség, stb.) alkalmazható. Közszolgálatban való alkalmazása esetén a Csendőrség kötelékében eltöltött szolgálati idejét be kell számítani.

(3) Az igazolt volt csendőrségi személynek — amennyiben közalkalmazást nem nyer — nyugellátásra van igénye. A 2. szakasz 2. bekezdése szerint alakított bizottság köteles vizsgálni, hogy a nyugellátásra jogosult személy a nyugdíjra rászorul-e. A bizonyítás a volt csendőrségi személyt terheli. A bizottság végső fokon dönt az illető személy nyugdíjilletményének tényleges folyósításáról.

(4) Az 1939. évi szeptember hó 1-én vagy azután elhalt csendőrségi személy özvegye és árvái csak az esetben igényjogosultak, ha kérelmükre (akármelyikük kérelmére) a 2. szakasz 2. bekezdése szerint alakult bizottság megállapítja, hogy a volt csendőrségi személy életben léte esetén a bizottság igazolási ügyében "igazolt" határozatot hozott volna. Az eljárásra és az illetmények megállapítására a jelen rendelet 2. szakasza és a 3. szakasz 3. bekezdése irányadó.

4. §

(1) Azok a kincstári felszerelési tárgyak (fegyver, lőszer, ruházati cikkek, lovak, kocsik, gépkocsik, kerékpárok, stb.) és ingatlanok (laktanya, kórház, jóléti intézmények, stb.), melyek 1944 október hó 24-én a Csendőrség birtokában vagy használatában voltak, a jelen rendelet hatálybalépésekor a 4. szakasz szerint meghatározott Magyar Államrendőrség birtokába vagy használatába mennek át.

5. §

(1) A magyar állam egész területén a belügyminiszter legfelsőbb felügyelete és ellenőrzése alatt a magyar államrendőrség gyakorolja az összes rendőrhatósági jogokat és látja el rendőrközegei útján a rendőrszolgálatot.

6. §

(1) Az államrendőrségi szervek hatáskörébe tartozik:

a.) a közbiztonság;

b.) az államrendészet (politikai rendészet) minden ágának ellátása;

c.) az igazgatási rendészet gyakorlása hatáskörébe utalt közigazgatási ügyekben;

d.) rendőri büntetőbíráskodás a törvényes szabályok által hatáskörébe utalt kihágásokban;

e.) a volt csendőri teendők és végrehajtó szolgálat valamennyi közigazgatási, közbiztonsági, és állambiztonsági (politikai) ügyben;

f.) azoknak az ügyeknek az ellátása, amelyeket a jelen rendelet hatálybalépése után külön törvény vagy rendelet a rendőrség hatáskörébe utal.

7. §

(1) A belügyminiszter közvetlen felügyelete alatt Budapesti Főkapitányság és Vidéki Főkapitányság létesítendő, mint II. és III. fokú rendőrhatóságok.

(2) A Vidéki Főkapitányság vezetője a Vidéki Főkapitány. Hatásköre kiterjed az egész ország területére, kivéve Nagy-Budapestet.

8. §

/1/ A Vidéki Főkapitányság alá rendelve törvényhatóságokként főkapitányságok, ezek alá rendelve kapitányságok, végül a járási kapitányságok alá rendelve rendőrbizottságok állítandók fel.

(2) *Megyei törvényhatóságokban megyei főkapitányság.* A belügyminiszter által kijelölt megyei főkapitányság keretében egy vagy több törvényhatóság területére kiterjedő jogkörrel különleges alakulatok létesítendők a helyi viszonyoknak megfelelően:

a.) határszéli vármegyékben a határrendőrségi kirendeltségek,

b.) tanosztályok,

c.) karhatalmi alakulatok,

d.) különleges kiképzésű, bűnügyi, politikai és igazgatási rendészeti csoportok,

e.) a törvényhatóságok területén levő vagy több törvényhatósági területen levő rendőrségi szervek összes tagjának demokratikus nevelését és állandó továbbképzését végző osztályok.

(3) *Városi törvényhatóságokban városi főkapitányság.*

A főkapitányság keretében szervezendő:

a.) a város külső részének utcaszerűen be nem épített területei, a vidék lakossága és a hely közbiztonsági követelményeinek megfelelően egy vagy több körzeti őrs.

(4) A megyei törvényhatóságokban járasonként a járási kapitányság. A járási kapitányság keretében portyázó csoportokat kell felállítani.

(5) A járási kapitányságok alá rendelt szerv nagyközségekben és a körjegyzőségek székhelyein a *rendőrbiztosság* szükség szerint körzeti őrsökkel. A rendőrbiztosság vezetője a rendőrbiztos, a körzeti őrs parancsnoka (a 3. és 5. bekezdés esetében is) a rendőrparancsnok.

(6) A belügyminiszter elrendelheti, hogy a városi és megyei főkapitányságoknak azonos (egy személy) vezetője legyen és ugyanígy elrendelheti, hogy a járási és megyei városi kapitányság vezetője azonos legyen.

9. §

(1) Minden megyei és városi kapitányságon, városi és járási kapitányságon

1. bűnügyi,
2. politikai,
3. igazgatási rendészeti,

4. rendőrbírói osztály létesítendő. Egyéb osztály felállítását a belügyminiszter vagy felhatalmazása alapján a vidéki főkapitány rendelheti el.

10. §

(1) A megyei főkapitányság általában mint II. fokú rendőrhatalóság jár el a törvényhatóság területén levő járási és városi kapitányságok intézkedéseiben és különleges szerveivel rendőri szolgálatot lát el. A belügyminiszter vagy a vidéki főkapitány által reáruházott jogkörben a törvényhatóság területén levő rendőrhatalósági szerveket szolgálati működésük tekintetében közvetlen felügyelete és ellenőrzése alatt tartja.

(2) A városi főkapitányság a törvényhatósági jogú város területén I. fokú rendőrhatalóság és egyben ellátja rendőrközegei útján a rendőri szolgálatot.

(3) A megyei városi és járási kapitányságok mint I. fokú rendőrhatalóságok járnak el, a járási kapitányság rendőri őrszolgálatot lát el különleges alakulataival.

(4) A rendőrbiztosság és a körzeti őrs a biztossági és rendészeti szolgálat teljesítésére rendelt szerv, azonban rendőrhatalósági jogokat nem gyakorol.

11. §

(1) Budapest rendőrségéről külön rendelet intézkedik.

12. §

(1) Az 1881: II. és III. tc., valamint a Csendőrség intézményére, szerveire és közegeire vonatkozó minden törvényes szabály hatályát veszti. A volt Csendőrség minden személyi és tárgyi ügye a belügyminiszter hatáskörébe tartozik.

13. §

Jelen rendelet kihirdetésének napján lép hatályba. Végrehajtásáról és az alantás hatóságoknak részletes utasításokkal való ellátásáról a belügyminiszter gondoskodik.

Debrecen, 1945. évi március hó.

Miklós Béla s.k.
miniszterelnök

.....
Hivatalos lap, *Magyar Közlöny*, Budapest: Magyar Állami Nyomda, 1945, 26. szám, 1945 május 10, csütörtök.

A farkasok üvöltése lassan lecsendesedett s a zuzmarás erdőben kezdett derengeni. A nap vörös lángpallosként jött fel a fák koronái fölé s áttört a háromszoros szögesdrót kerítésen, hogy ráragyogjon a hó alatt meglapuló barakkjainkra.

A szűkös fogoly-reggeli után, — amely már hónapok óta csak dohos korpalevesből állott — vásott egyenruháinkat magunkra öltve álltunk a szánokkal a hadifogolytábor kapujához. Hat hadifogoly volt egy-egy szánba fogva, amelynek húzóigája nem volt más, mint villanydrót.

Az én szánomban a húzók között hárman voltunk csendőrök. Két budai hős védő és jómagam. Mi hárman jól tudtuk, hogy számunkra ünnepnap van még akkor is, ha hamba fogva húzzuk az igát, mint valami rabszolgák — a huszadik század nagy dicsőségére. Ma egy testületnek, egy dicső és nemes múlttal rendelkező alakulatnak a születésnapját ünnepeljük titokban. Ma *csendőrnapp* van!

Lassan az erdei vágásokhoz értünk, ahol a nagy fatörzseket a szánokhoz vállon kellett kihordanunk. Sokszor bizony derékig benyomott bennünket a hatalmas fatörzs súlya a mély hóba. De ma fel sem vettük. Valami láthatatlan Hatalom megsokszorozta erőnket.

Még ki sem fújtuk magunkat a rakodás után, máris ordították az orosz konvojok az indulás vezényszavát. A drótok megfeszültek és az izmok munkába álltak. Megindult a hosszú karaván a tábor felé. Háromszori fordulás után teljesen besötétedett s így fáradtan, átfázva végre barakkjainkba térhettünk. A korpaleves elfogyasztása után, mint valaha az őskeresztények a katakombákban, a dohos, vizes, sötét és hideg barakknak a végébe kezdtünk gyülekezni.

Mint apró szentjánosbogár, az egyik sarokban olajmécses világított. Az asztal fehér kincstári takaróval volt leborítva, amelynek piros-fehér-zöld csíkja adta meg az ünnepi díszet, az ünnepi külsőt itt távol, Keleten, az orosz föld mélyében. Mögötte állott tábori lelkészünk, aki ünnepi istentiszteletre hívott össze bennünket. Szavai, amelyeket bár hideg pára kísért, melegebben hatottak a hallgatók lelkébe s szívébe, mint máskor.

A volt csendőrségi személyek igazolására alakult különleges igazoló bizottságától

1080. szám.
1946.

HATÁROZAT

Kocsis György volt cső. főtörzsőrmestert,
aki Székelyudvarhely községben 1900. év január hó

21. napján született, az 1.690/1945. évi E. számú rendelet értelmében, miután a rendeletben foglalt követelményeknek nem felelt meg,

„nem igazoltnak“

jelentjük ki.

Budapest, 1946. évi december 8. napján

A kiadvány hiteles

Gyula Kovács
tit. at. tit.
Száma: 1. 1. Budapest, 33000

Bereznai Ferenc s. k. Szirony János s. k.
Simon József s. k. Illés János s. k.

Az eredeti határozat

Azt a dicső testületet méltatta, amelynek tagjait azért kellett tüzzel-vassal pusztítaniuk a vörösöknek, mert abban és annak derék tagjaiban látták első számú ellenségeiket, hogy ördögi terveiket mielőbb keresztülvigyék Magyarországon.

Kint újra feltámadt a komisz sarki szél, amely az orgonabúgást jelképezte, az égen pedig megjelent a sarki fény, amely a dicsfényt adta az Égi Atya jóvoltából a világgá szóródott csendőrök felé, akik már jeltelen sírokból nyugodtak vagy különböző börtönökben, hadifogolytáborokban sorvadoztak vagy még otthon, Magyarországon mély megaláztatásban tengették életüket s azok felé, akik az Úristen kegyelméből szabad földön, rettegés nélkül gyűlhetnek össze ezen a napon.

Igy ünnepeltünk valahol Szibériában, február 14-én, a csendőrnapon.

vitéz Baranchi Tamáska Endre
csendőr százados

.....
Tamáska Endre, "Csendőrnapi Szibériában," *Bajtársi Levél*, XVIII. évfolyam, 3-4. szám.

86.

SZABAD EURÓPA RÁDIÓJA

James A. Michener, a kiváló amerikai író az 1956-ban menekült magyarok tapasztalatairól könyvet írt. Az író előtt "felbukkant igazságot" *Kobol Ferenc* szavakba is foglalta.

A magyarokat elkésértette az a közömbösség, amellyel önök, amerikaiak nézték a mi szabadságharcunkat. Ezt mondták nekünk; Nem felejtettünk el benneteket. Amerika végső célja segíteni benneteket szabadságotok visszaszerzésében.

Azután 1950-ben felállították a Free Europe Rádiót és a szabadság ügyének szolgálatába állították. Önöknek tizenegy különböző állomásuk volt, amelyek hetenként ezer órán át sugározták a bátorítást Frankfurtból, Münchenből, Lisabonból.

Azután, hogy üzeneteik még világosabbak legyenek, légömböket kezdtek küldeni országunk fölé, amelyek röpiratokat

és alumínium-érmekeket hoztak. Nekem is volt egy ilyen érmem a szabadság-haranggal s rajta a felírással; "Magyarok a szabadságért — az egész Szabad Világ a magyarokért." Azt mondták nekünk, hogy Amerika felgöngyölíti a Vasfüggönyt. Sokszor bizonygatták, hogy az önök elnöke módot talál ennek békés elérésére.

Amikor megindult a forradalom azokért a célokért, amelyekért önök mondták, hogy harcoljunk, hány amerikai lépett elő, hogy segítsen nekünk? Egy sem. Kik álltak mellénk? Orosz csapatok. Hány amerikai páncélos segített bennünket? Egy sem. Miféle páncélosok csatlakoztak hozzánk, hogy a szabadságért harcoljanak? Orosz páncélosok.

A mi forradalmunknak volt tíz napos szünete, amelynek során egy merész amerikai hang meghátrálásra kényszeríthette volna Bulganint. Ez a hang sohasem hangzott el. Csend volt a Duna mentén és csend az Egyesült Nemzetek Szervezetében. Napokkal később, amikor már csak a halál harangjai hallatszottak, végre megszólalt Amerika is. Részvétnyilatkozatot tett.

.....
James A. Michener, *Az andaui híd*, Argentina, Buenos Aires: Danubio Könyvkiadóvállalat, 1957, magyar fordítás.

87.

A CSENDŐRÖK SZEREPE VIDÉKEN (Kivonat)

Balatonakarattyán a forradalmi tanács elnöke, *Varga István III* csendőr főtörzsőrmester lett. Ő szervezte meg a községben a nemzetőrséget, amelynek parancsnoka volt. A szabadságharc leverése után a kommunisták elfogták és kegyetlenül megkínozták. Később nyugatra menekült.

A *battonyai* forradalmi tanácsba a jegyzők és tanítók közé beválasztották *Gergely János* csendőrt is.

Bölcskén a nemzetőrség vezetőségében *Kovács Balázs* rendőr mellett bent volt még *Végh József* és *Gere János* csendőr is.

Domoszló községben *Polonkai Béla* csendőr őrmester és három másik csendőr lefegyverezte a rendőrséget és megszer-

vezte a nemzetőrséget.

Dunabogdányban a nemzetőrséget *Nagy Gy. Ferenc* csendőr tiszthelyettes vezette.

Érden a nemzetőrség tagjai között volt *Tatár József* csendőr tiszthelyettes is.

Jászberényben *Bartók Ferenc* csendőr is nemzetőr volt.

Kőrösladányban *Dombrádi József* csendőr főtörzsőrmestert a körösladányi nemzetőr század egyik szakaszparancsnokává nevezték ki. A szabadságharc leverése után — mert egy ÁVH-s alhadnagyot elfogott és a Békés-megyei forradalmi bizottságnak átadott — az ÁVH halálra kínoztta. Temetésén a községből több ezren jelentek meg.

Letenyén *Felhősi János* csendőr törzsőrmester a forradalmi tanács elnöke, *Sasvári József* csendőr pedig a nemzetőrség parancsnoka lett. Munkatársaik *Kiss János* és *Sebestyén Lajos* csendőr őrmesterek voltak.

Mezőberényben *Tőkei Ferenc* vasútas szervezte meg a forradalmi tanácsot. Ebbe csendőröket is beválasztottak.

A *monori* nemzetőrség bűnügyi alosztályának vezetője *Mátyás Ferenc* csendőr főtörzsőrmester, helyettese pedig *Wallner József* csendőr alhadnagy lett. Kémelhárító tisztek voltak: *Bara Gábor* csendőr hadnagy, *Kovács Pál* és *Dávid Sándor* csendőr őrmesterek.

Pacsán a forradalmi bizottságba beválasztották *Váraljai Ferenc* és *Köszber Lajos* csendőröket is.

Tápiószőlő községben *Farkas Sándor* csendőr került a forradalmi bizottság élére.

Zalaszentgróton *Légrádi József* csendőr hadnagy, *Mindszenty József* hercegprímás unokaöccse volt a szabadságmozgalom szervezője. Ő lett a forradalmi bizottság elnökhelyettese. A bizottságban volt még *Molnár József* csendőr főtörzsőrmester, *Pataki Dezső* csendőr törzsőrmester és *Kiss József* csendőr is.

Zalaszentivánon *Szőke József* csendőr volt a forradalmi tanács egyik tagja.

.....
A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának Tájékoztatója, *Az ellenforradalmi erők a magyar októberi eseményekben*, Budapest: nyomda neve hiányzik, 1957.

M.kir.Honvéd Táborigazgatás Főnöke.

Tábori Csendőr Törzsparancsnok.

N y i l t P a r a n c s .

Melynek alapján a Tábori Rendészet Főnökének f.évi december 8.-án kelte 1373/M. szám. 1944. sz. parancsa alapján: Deme Lajos táb.cső.szds.pcs. alá: Abonyi Ferencz, Révay Lajos, Gergely György, Orbán Lajos, Bakki Sándor, Kis Kálmán és Szabó János táb.cső.őrm., Joó István, Gerdán Sándor, Bartos János, Nyári Gyula, Deviczky József, Bába Gyula, Rácz István, Múcsi Lajos, Balla Endre, Kis A. József, Hallay András cső. szkv. Ellő József, psz. tiz. Kovács József psz. őrv. és Tóth László honv. utbeondulnak Balatonalmádiból Veszprémbe.

Feladatuk: Veszprémbe a Nemzeti Bank ottani fiókjának igazgatójának Jókai Lőr utca 31. fsz. alatt jelentkezi a Bank aranykészletének őrzése és kísérése céljából.

Balatonalmádi, 1944. XII. 9.

táb.cső.törzsszakf. pk.

Bevonult Veszprémbe:
1944. december 9.-én. 16 h.-kor.

Jelentkezett:

P.H.

Ültalmi örség kirendelése.

Keményi Bankhoz birtokponthoz tartozó csekk parancsnokságai

Kisszabán

Veszprém 1944 december 9.

A B.H. in 1944 III. fény kell 585.278/1944 kcs III. sz. min. rendelkezése értelmében a Keményi Bankhoz részvevő 30 %-os, a magyar állam tulajdonosként való részvételével szervezett vállalatok felállítását foglalkoztatja. A vállalatok ültalmi örség részén a határon túl működő vállalatok, a kirendelt névelő örséggel egybehangzóan, 10 tagból álló örsökben részvevő.

Az ültalmi örsök parancsnokságai ~~felállítását a magyar állam részvételével, részvevő vállalatok felállítását a határon túl működő vállalatok, a kirendelt névelő örséggel egybehangzóan, 10 tagból álló örsökben részvevő.~~ Ezen fontosságú feladatokat a helyi örsvezetők segítségével teljesíteni kívánunk, a feladatokat.

Az ültalmi örsökhöz beleszámítva 5 % állami részvétel is, amihez kölcsönösen kell a feladatokat elvégezni. A rendelkezés a B.H. a cs. ültalmi örsök parancsnokságai rendelkezés alá.

Értékesítés a Keményi Bank engedélyével.

A Keményi Bank feladatos ürsökhöz az ültalmi örsök részvevő, az a december 10-án felállítását. Az ültalmi örsök részvevő, az a december 10-án felállítását. Az ültalmi örsök részvevő, az a december 10-án felállítását.

J. K. K.

N.
lát.

Napirend az őrök számára.

NAPIREND AZ ŐRSÖK SZÁMÁRA
90.

Nyáron*	6 ^h	6 ^h —7 ^h -ig	7 ^h —7 ^h 30 ^I -ig	7 ^h 30 ^I —8 ^h -ig	8 ^h —11 ^h -ig	12 ^h	15 ^h —17 ^h -ig	19 ^h	22 ^h
Télen	7 ^h	7 ^h —8 ^h -ig	8 ^h —8 ^h 30 ^I -ig	8 ^h 30 ^I —9 ^h -ig	9 ^h —12 ^h -ig			18 ^h	21 ^h
Hétfő	É b r e s z t ő	Öltözködés, tisztogatás, szobák rendbehozása. Reggelizés.	Laktanyarend- és szobavizsga. Kihallgatás. Előkészítés a foglalkozáshoz.	Reggeli gyakorlati továbbképzés az E-alap Szabályzatból, a csendőrségi kardvívásból és karhatalmi tűzelés. (E-alap Szab. és Cs—9. Kardvívási Utasítás anyaga a foglalkozási egységek útmutatásában van meghatározva.)	Foglalkozás: oktatás, vizsgáztatás, lovarda, önálló tanulás.	E b é d	Írás, számolás, rajzolás, önképzés, írásbeli munkák végzése, továbbá délelőttől esetleg elmaradt foglalkozás pótlása.	V a c s o r a	T a' k a r o d ó
Kedd									
Szerda									
Csütörtök									
Péntek									
Szombat									
Vasárnap									

* Nagy melegben a délelőtti foglalkozást — az előírt időtartamon — a korareggeli órákban lehet megtartani.

Spital am Pyhrn, 1945. augusztus 21.

Sp. Eo. 164/1945.-2.

Deme Lajos csendőrszázados urnak,
a Magyar Nemzeti Bank Ürkülönitzinyének
parancsnoka,

Spital am Pyhrn.

Kis Kádi Imre őrmester, Pászti László őrmester,
Csiki Imre szakaszvezető és Mészler János ővezető azzal a ké-
réssel fordultak hozzám, mint a Magyar Nemzeti Bank tábor-
parancsnokához, hogy a Magyarországra való hazatérésük-
höz szükséges engedélyt szerezzem meg.

Felhívom Százados urat, közölje nevezettekkel
a következőket :

A kérelmet a Felsőauszria-i legfőbb amerikai
hatóság elé terjesztettem. Itt közölték velem, hogy a
hazatéréshez nem járulnak hozzá, mert nevezett csendőrök
nem leszerelt hadifoglyoknak, hanem Spital-i szolgálati
hellyel tényleges szolgálatot teljesítő csendőröknek
tekintendők, akik szolgálatukat az amerikai hatóságok
parancsára látják el.

Értesítse tehát Százados ur nevezett csendőröket,
hogy a Magyar Nemzeti Bankot elhagyniok tilos és meg nem
engedett távozásuk szökésnek lenne tekintendő, amely a
Katonai Büntetőtörvénykönyv szerint esik szigorú büntetés
alá.

Ezen rendelkezésemnek tudomásulvételét neve-
zettek jelen iraton aláírásukkal elismerni tartoznak.-
Az iratot Százados ur gondosan őrizze meg és a foganato-
sításról tegyen jelentést.

A vezérigazgató helyett

D. J. ...
igazgató.

mint táborparancsnok.

91.

NÉGY CSENDŐR HAZATÉRÉSÉNEK MEGTAGADÁSA

Spital am Pyhrn, 1945. augusztus 21.

Sp. Eo. 164/1945.-2.

D e m e Lajos csendőr százados urnak,

Spital am Pyhrn.

Igazolom, hogy Százados úr 1944. évi december hó 7-án
vette át Veszprémben a Magyar Nemzeti Bank értékeinek őrzésére ki-
rendelt csendőrszázad parancsnokságát és 1945. évi január hó 23-ig
Fertőbozon, majd 1946. évi augusztus hó 15-ig Spital am Pyhrnben tel-
jesített szolgálatot, mikor is a Bank spitali részlege állományából
saját elhatározásából vált ki.

Igazolom továbbá, hogy Százados úr a Magyar Nemzeti
Bank értékei és vagyontárgyai, valamint a Banknál letétbehelyezett
nagyértékű magyar nemzeti vagyontárgyak őrzését, - a parancsnokság
alatt állott csendőrszaggal együtt, - híven teljes kötelességváltá-
sal és lelkiismeretességgel látta el.

Ez alkalommal kiválóan ócsaadó szolgálatért úszinte
köszönetemet fejezem ki.

Spital am Pyhrn, 1946. évi augusztus hó 23-án.

Richard ...

/Quandt Richard/

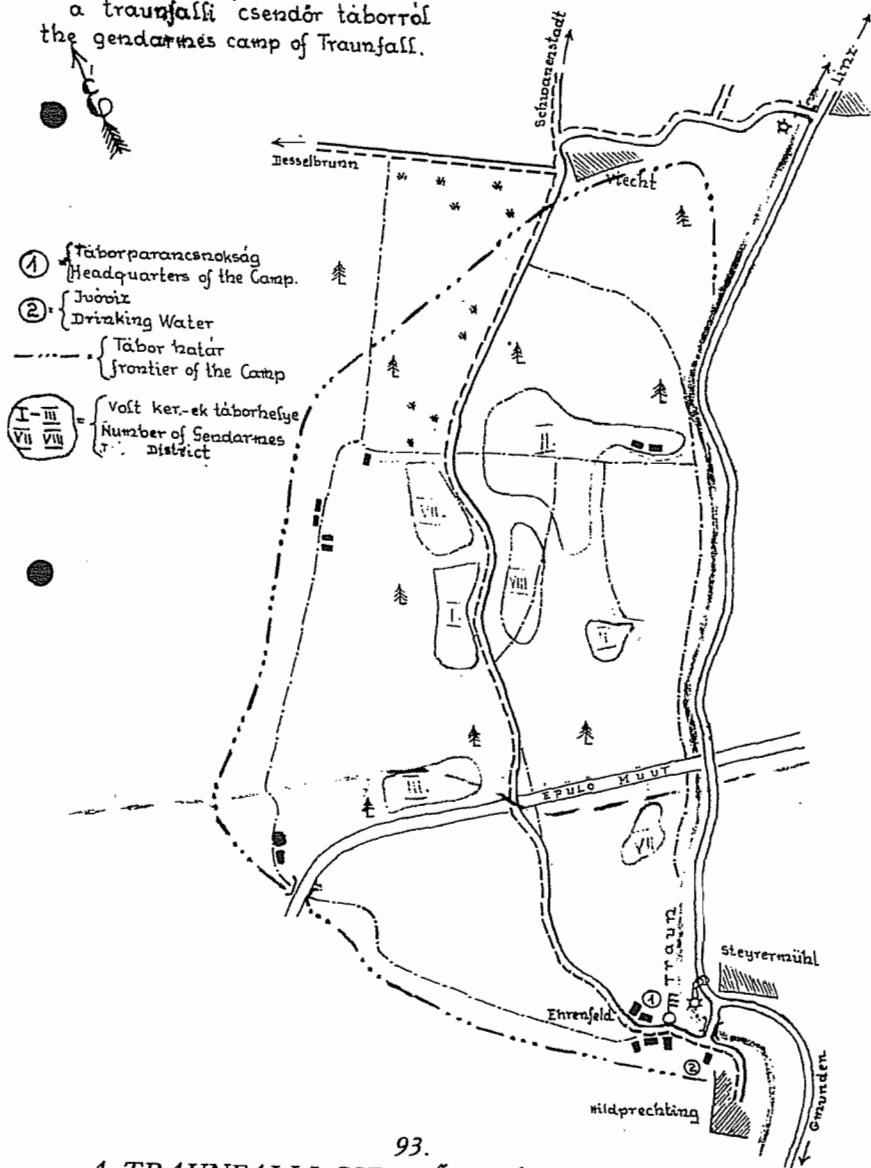
a Magyar Nemzeti Bank ny. 4. vezérigazgatója,
a Magyar Nemzeti Bank Spital am Pyhrnbe ki-
telepített részlegének vagyongondnoka.

92.

DEME LAJOS SZÁZADOS DÍCSÉRETE

VÄZLAT
MAP

a traunfalli csendőr táborról
the gendarmeries camp of Traunfall.

93.

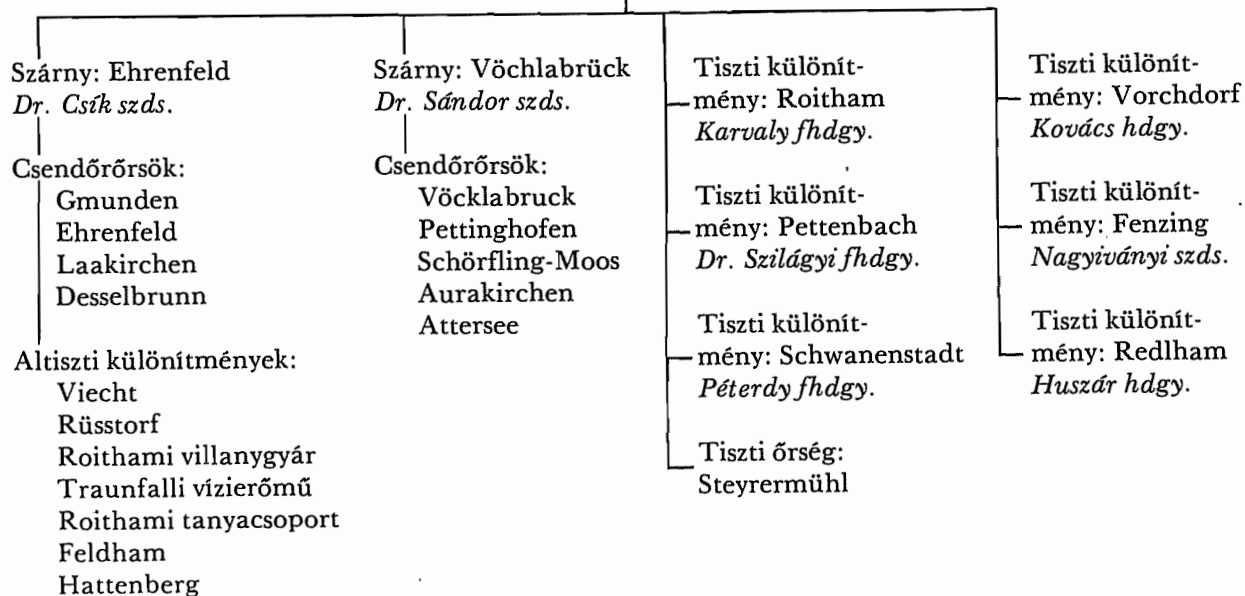
A TRAUNFALLI CSENDŐR-TÁBOR VÄZLATA

Egyesített cső.ker.
parancsnokság

I.cső.ker. <i>Karsay ales.</i>	II.cső.ker. <i>Tavassy ezds.</i>	III.cső.ker. <i>Marssó ezds.</i>	VIII.cső.ker. <i>Porpáczy ales.</i>	VII.cső.ker. <i>Sáróy ezds.</i>
1. szd. <i>Dr. Kassay szds.</i>	1. szd. Székesfehérvár <i>Vojacsek szds.</i>	1. szd. <i>Kulcsár szds.</i>	1. szd. Miskolc <i>Dr. Sándor szds.</i>	1. szd. <i>Jánosy fhdgy.</i>
	2. szd. Győr <i>Utcás szds.</i>	2. szd. <i>Nagyiványi szds.</i>	2. szd. Balassagyarmat <i>Sárváry fhdgy.</i>	
	3. szd. Komárom <i>Antalfy őrgy.</i>	3. szd. <i>Páros szds.</i>	3. szd. Eger <i>Dr. Spett szds.</i>	
		4. szd. <i>Máthé fhdgy.</i>	4. szd. Salgótarján <i>Tamási fhdgy.</i>	

CSENDŐREGYSÉGEK AMERIKAI SZOLGÁLATBAN

Egyesített cső. ker. parancsnokság

96.

ZÁMBORY ÁRPÁD CSENDŐR EZREDES
AMERIKAI MEGBÍZATÁS

HEADQUARTERS

491ST ARMORED FIELD ARTILLERY BATTALION
APO 261 U.S. ARMY

4 August 1945

MEMORANDUM:

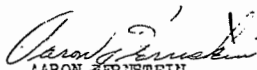
1. The following instructions regarding the Royal Hungarian United Gendarme encampment in the vicinity of OHLSDORF, Austria are published for the information and guidance of all concerned:

a. Colonel ZÁMBORY, ÁRPAD, of the Royal Hungarian Gendarmes is designated as Commanding Officer of the camp.

(1) All Hungarian nationals, including civilians, who are attached or may hereinafter become attached to the above mentioned camp, are hereby enjoined to obey all lawful commands, orders, and instructions which Col ZÁMBORY may issue in his capacity as Commanding Officer of the camp.

(2) Col ZÁMBORY is empowered to take whatever measures as he may feel necessary in the interests of military discipline.

By order of Lt. Col. WHITE:

AARON BERNSTEIN
1st Lt., F.A.
S - 1

Approved:
Leon F. McGinnis
Comdg (Sgt) B. 1st & G. Bn
Relieved 491st on 4 Aug 45

97.

A TRAUNFALLI CSENDŐR-TÁBOR IGAZOLVÁNYA

Headquarters, Royal Hungarian United Gendarmes.
M. kir. egyesített csendőrkerületek parancsnoksága:
Kgl. ung. Gendarmeriekommando.

Sorszám: 1403.

Identification Card — Igazolvány — Ausweis

Name: Z á m b o r y Á r p á d
Név: Z á m b o r y Á r p á d
Name: Z á m b o r y Á r p á d
Rank: Colonel.
Rendfokozat: Ezredes,
Charge: Oberst.
Town: Gendarmes camp Traunfall,
Lakóhely: Csendőrségi tábor Traunfall,
Wohnort: Traunfaller lager.
Identity Card Type: Gendarmes Card. No.
Igazolvány neve: Csendőrségi igazolvány. Szám: 59.195
Ausweisart: Gendarmes ausweis.
Signature of Holder: *Zámbory Árpád*
A tényleges aláírása:
Unterschrift: *Zámbory Árpád*

Zámbory ezds.
colonel in command.
a kiállító pk. aláírása.
Oberst, Kmdt.

516

98.

A CSENDŐRSÉG KIVÁLÓ SZOLGÁLATÁNAK
ELISMERÉSE

HEADQUARTERS 315th F A Bn
A F O # 80, U S Army

11 June 1945

SUBJECT: Commendation

TO : COLONEL ZAMBORY, COMMANDING OFFICER, ROYAL UNITED HUNGARIAN
GENDARMES, EHRENFELD AUSTRIA.

1. During the period of from 5 May 1945 to date, Col Zambory, as COMMANDING OFFICER of the Royal United Hungarian Gendarme encampment at Ehrenfeld Austria, has at all times given his fullest cooperation and assistance to this organization. Through his efforts, many difficult problems have been solved, thereby simplifying to a considerable extent the difficulties encountered during the early days of the occupation of Austria by U S Armed Forces.
2. The Royal Hungarian Gendarmes, both officers and men, by their conscientious performance of police duties assigned to them assisted materially in the establishment and maintaining of law and order among the civilian and displaced persons population within the 315th F A Bn area.
3. By reason of services rendered the U S Armed Forces during a critical period, Col Zambory is entitled to any courtesies or assistance which it is possible to afford him.

FOR THE COMMANDING OFFICER:

David E. Scott
DAVID E. SCOTT
MAJOR 315th F A Bn
ADJUTANT

517

99.
IDEGENLÉGIÓS CSENDŐRÖK
(Kivonat)

1. A háború befejezése után a többi magyar csendőr között *dr. Kun Imre* százados, a volt galántai III. csendőrzászlóalj lövészsquadának parancsnoka is jelentkezett egyik németországi toborzó irodában a francia idegenlégióba. Felvétele után előbb Marseille-be s onnan a Földközi-tengeren keresztül Oránba, majd Side-Bel-Abbesbe vitték. Felvette a légió egyenruháját és megkezdődött a kiképzés. *Kun Imre* csupán ötször vonult ki egységével, mert feljebbvalóinak elárulta múltját és attól kezdve a laktanyában foglalkoztatták. Középiskolai tanulmányai alapján hamarosan ismét beszélt franciául. Egy alkalommal fiatal parancsnoka rábízta az éjjeli gyakorlat vezetését. Ezen a légió helyi parancsnoka, *Lemmer* ezredes is jelen volt, aki az észlelték alapján *Kun Imrét* rövidesen előléptette őrmesterré. Mint ilyen, két évet szolgált Vietnamban, ahol átvészelte a dzsungel-harc minden veszedelmét. 1950 márciusában visszavitték Afrikába, Algériába, ahova a Légió saját költségén kivitte családját is. Itt *dr. Kun Imre* tábori csendőr lett s az is maradt leszereléséig, 1952 december 6-ig. Mint állampolgár, előbb Franciaországban telepedett le, ahonnan később átköltözött az Egyesült Államokba.

2. *Komáromi József* lovas őrmester — miután a szovjet hadifogságból és a magyar internálótáborból megszökött, — szerencsésen kijutott Németországba. Klagenfurtban jelentkezett a francia idegenlégióba, amelynek keretében harminc hónapon át harcolt Vietnamban a kommunista partizánok ellen. Betegsége miatt három évi szolgálat után az idegenlégió leszerelte.

.....
Kun Imre, "La Légion Étrangère, Légio Patria Nostra,"
Magyar Királyi Csendőrség, Toronto, Kanada: Sovereign Press,
1973; és

Kövendy Károly, "Komáromi törzsőrmester," *ugyanaz*.

100.
A MKCSBK VEZETŐI BIZOTTSÁGÁNAK FELÁLLÍTÁSA
(Kivonat)

Amíg az emigrációban nem alakul meg országunk valamelyes alkotmányos vagy ezt pótló szerve, a sorsdöntő elhatározásokra nem lehet hivatott csak egyetlenegy bajtárs — legyen az bár a MKCSBK (Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség) mindenkori vezetője is, — hanem csak egy több tagból álló bizottság, amely a szőnyegre kerülő kérdéseket szakszempontból mérlegeli, határozatot hoz s ezért egyetemlegesen és ezen belül személy szerint is felelősséget vállal.

A bizottságban való részvételre huszonegy bajtársat szólítottam fel a rendelkezésre álló adatok és címek alapján. A felszólításnál az is mérvadó volt, hogy a rendelkezésre álló címekből a bizottság tagjai az egész területre legyenek elosztva, ahol a bajtársak élnek.

Szükség esetén a bizottság kibővítése bármikor foganatosítható. A bizottsági tagságok vállalása alapján a bizottságot megalakultnak jelentem ki. A bizottság elnevezése: A MKCSBK vezetői bizottsága. Röviden: VB. Elnöke: a MKCSBK mindenkori vezetője. Taglétszáma: 21. A határozat érvényességéhez fontosabb kérdéseknél a tagok 2/3-ának, egyszerűbb kérdéseknél a tagok többségének hozzájárulása szükséges.

Minden bajtárs jogosult, hogy általa fontosnak tartott kérdésnek a bizottság által való tárgyalására javaslatot tegyen, az ezzel járó költségek vállalása mellett. Egy-egy ilyen kiadvány költsége kb. hét dollár. A B.L.-ben való közzététel esetén 4-8 dollár. A bizottság határozata a B.L.-ben lesz közzétéve.

A bizottság tagjait annak bejelentésére kérem, hogy nevüknek a B.L.-ben való közzététele ellen van-e kifogásuk. Ha igen, akkor csak csendőr-jelvényük számával jelöljük meg őket.

230/1955. sz. Salzburg, 1955 június hó.

Folkusházy Lajos s.k. nyáll. altbgy.,
a MKCSBK vezetője

.....
Bajtársi Levél, VIII. évfolyam, 7. szám, 62. oldal

101.

AZ EMIGRÁNS M. KIR. CSENDŐRLAKTANYA
SZABÁLYAI

1. Belépés személyes ismeretség, hazai csendőrigazolvány vagy a M. Kir. Csendőr Bajtársi Közösség igazolványának felmutatása ellenében.

2. Bajtárs, Isten hozott! Érezd magad családdal együtt otthon!

3. Kérjük a vendégkönyv aláírását, véleményt, panaszt is beírni!

4. Aki teljesítette a MKCSBK központ iránt évi anyagi kötelezettségeit, annak a szállás az átvonuló szobában vagy az irodában bármikor ingyenes. Hazai szabályaink értelmében azonban ágyneműmosásra, bútorkarbantartásra kilencven cent térítést kérünk.

5. Ügyelj a rendre és tisztaságra, sajnos takarítószemélyzet nincs.

6. A konyha Bajtársaink rendelkezésére áll edényekkel együtt, szakácsnő hiányában étkezéséről mindenki maga gondoskodik. Az edényeket használat után kérjük elmosni és helyére rakni. Élelmiszerüzlet, vendéglő, bank, drogéria, posta, stb. az utcasarkon található.

7. Könyveket, dokumentumokat, múzeumi tárgyakat tanulmányozás után kérjük a helyére visszatenni.

8. Helyi telefonbeszélgetés (Toronto) ingyenes, a távolsági beszélgetés árát távozás előtt kérjük megtéríteni.

9. Könyvek, múzeumi tárgyak a laktanyából el nem vihetők, azokat kölcsön nem adhatjuk!

10. Az ügyvezető elnök és a Bajtársi Levél szerkesztője erősen igénybe vett, elfoglalt ember. A napi ügyvitel elvégzése számára önkéntes kötelezettség, amit másnapra nem halaszthat a bajtársi közösség érdekében. Ha íróasztalhoz ül, munkájában ne zavarjuk.

11. Távozáskor a kulcsokat kérjük visszaadni.

12. A MKCSBK központ, a csendőr- és vitézi múzeum munkáját támogassátok önkéntes anyagi felajánlásokkal, hogy feladatát teljesíthesse.

13. Higgyünk Magyarországot, a m. kir. Csendőrség feltámasztásában és egész emigráns életünk főcélja ez maradjon!

Kövendy Károly laktanya parancsnok, *Bajtársi Levél*, XXVII. évfolyam, 1. szám.

102.

AZ ELSŐ RÁDIÓADÁS

(Az adás az "Előre a Hazáért című induló hangjaival kezdődött.
Amikor a zene lehalkult, megszólalt az előadó)

Kedves hallgatóim! Most van kilenc éve annak, hogy hazánk szíve Budapest a legsúlyosabb csapásokat szenvedte. A főváros pesti része akkor már az ellenség kezében volt. Buda és környéke romokban hevert. Az ős Budavár történelmi nevezetességű palotái lángokban álltak. De az égő romokat egy mindenre elszánt bátor csapat még mindig védelmezte a túlerőben levő kommunista hadak ellen.

Budavár romjai közül ezekben a napokban sugározta ki az egyetlen még működő kis csendőr rádióállomás utolsó távmondátát. A kemény harcosok búcsúja volt ez, akik két hónapon át vitézül védekeztek és bátran várták a rájuk leselkedő halált. Így szólt az üzenet:

Csendőr bajtársak! A királyi vár romjai között teljesen körül vagyunk zárva. Kenyerünk, vizünk már napok óta nincs. Életünkkel leszámoltunk, sorsunkat a jó Istenre bíztuk. Ha nem éljük túl ezt a poklot, családunkról gondoskodjatok. Isten, áldd meg a magyart! Éljen Magyarország! Éljen a m. kir. Csendőrség!

Ezután röviddel a Budapest védelmében résztvevő öt csendőrzászlóalj, honvéd bajtársaival együtt, ott halt hősi halált a romok között.

A véletlen vagy az Isten különös rendelkezése, hogy ős Budavár eleste és több ezer csendőr hősi halála egybeesett a m. kir. Csendőrség felállításának évfordulójával, amelynek ma van hetvenharmadik esztendeje. Ezt a napot — február 14-ét — a magyar törvényhozás a Csendőrség szolgálati teljesítményének elismeréséül csendőrnappá nyilvánította. Ezen a napon díszruhába öltözött csendőreink templomaikba vonultak, majd

utána ünnepély keretében emlékeztek meg a közbiztonsági szolgálatban életüket vesztett bajtársaikról.

Kedves hallgatóim! Hogy Budapest védelme helyes volt-e vagy sem, a fölött lehet vitatkozni. Az igazságot az oknyomozó történelem fogja majd eldönteni. Ettől függetlenül, akik akkor ott, a kommunista túlerővel szembeszálltak és elesetek, nem politikai eszméért, nem egy idegen világbirodalomért, hanem a magyar fővárosért áldozták fel életüket, és ezek mindannyian Budapest hősi halottai.

Február 14-én az öt világrészben szétszórt csendőrök a déli harangszó megkondulásakor a magyar haza felé fordulva emlékeznek a testület ünnepnapjára és az ország számos helyén elesett, jeltelen sírokban nyugvó hős bajtársaikra. Zúgjanak a most megkonduló harangok a Budapest védelmében elesett csendőrök tiszteletére.

(Közben megszólaltak a harangok. Előbb erősen szóltak, majd lassan lehalkultak. A harangok halk zúgásán át felcsendült Marssó Ágnes hangja:)

Hol vagy, hajdani nappalunk, Szép álmú éjszakánk? Hová lett tollas sereged, Szabad magyar hazám? Békéd őrzői nincsenek, Falvak s kisvárosok, Csillagok útján tartanak A kakastollasok!	Akácós országutakon Járőrök nincsenek, Tömegsírok hőseiként Békélten fekszenek. Ők védtek téged, nemzetem, Végsőkig, mint sasok. Oltárodért véreztek el A kakastollasok!
---	---

Új hajnalunk, ha felvirradsz,
Ragyogd be sírjukat!
Harmatozd ég-álmuk felett
A vadvirágokat!
Emléküket vigyék tovább
Az ifjú harcosok,
Hadd álmodják a szebb jövőt
A kakastollasok!

(A vers elszavalása alatt a harangszó a távolból hallatszott, majd lassan, fokozatosan elhallgatott.)

103.
EGY CSENDŐRTISZT FEJSZOBRA
(vitéz Körössy Zoltán Olivér műve)

KÉT VOLT HONVÉDTISZT "TÁRGYILAGOSSÁGA".

A. v. Weissenbach "Tábornokaink halála" című tanulmánya ferde megvilágításban mutatja be az újvidéki eseményeket. Különösen volt bajtársait — a csendőröket — feketíti be, amiben túltesz a rossz hírű Rákosi-korszak csendőrgyalázásán is. A történetek megvilágítására a sok "tévedés" közül meg kell említeni néhányat.

Weissenbach könyvének — "Magyarország és a fegyveres SS. tábornokaink halála" — 147. oldalán a következőket írja:

vitéz Keresztes-Fischer belügyminiszter elsődlegesen egy statáriális eszközökkel végrehajtott tisztogatási akciót javasol az egész visszacsatolt déli területre nézve, amelyhez mint kíséretű karhatalmi erőt, honvédcsapatok rendelkezésre bocsátását kéri.

Az író hivatkozik Málnási Ödön "Magyar mártírok" és Fiala-Marshalkó "Vádló bitófák" című könyvére. Mindkét könyv hivatkozott része teljesen megegyező szövegezésben a következőket mondja:

Keresztes-Fischer belügyminiszter, — hogy a rendcsinálásért a felelősséget magáról elhárítsa — Horthy kormányzónak előterjesztést tett vegyes katonai-rendőri-csendőri karhatalommal való rendcsinálásra. Horthy ekkor magához hívatta Szombathelyit, aki egy személyben vezérkari főnök és főparancsnok volt és utasította, hogy azonnal adjon parancsot a területileg illetékes szegedi hadtestparancsnoknak, Fekete-halmy-Czeidner altábornagynak karhatalom alakítására és az egész Bácska megtisztítására.

A fenti idézetten kívül az újvidéki razzia katonai jellegét bizonyítja az is, hogy a) a Csendőrség személyi, fegyelmi és kiképzési ügyekben a honvédelmi miniszter alá tartozott (SZUT. 36 pont), így a magasabb rendfokozatú honvédtiszteknek parancsadási joguk volt az alájuk beosztott csendőrtisztek felett; b) a razziában résztvevő csendőrtisztek között a legmagasabb rendfokozatúak csupán alezredek voltak, míg a razzia honvédségi vezetője altábornagy, vezérőrnagy, illetve ezredes volt; és c) a belügyminiszter a honvédség állományába tartozó tiszteknek még razziára sem adhatott parancsot.

Egy csendőr százados nem képviselhette a belügyminisztert *vitéz Deák László* honvéd ezredessel szemben, — mint ahogyan az író könyvének 148. oldalán állítja, — mert: 1) erre se joga, se felhatalmazása nem volt; és 2) az alá- és fölrendeltségi viszony következtében a razziához beosztott magasabb rendfokozatú rangidős csendőrtisztet illette volna meg az állítólagos "képviselet."

A könyv 149. oldalán az itt következő szöveg olvasható:

Ezeket (értsd: az összeszedetteket) leponyvázott teherautókkal szállítják a dunaparti, városi főnyírfűrdő területére s mivel igazolni magukat nem tudják, a belügyminiszter utasítása értelmében csendőrségi kivégző-osztag végez velük. Parancsnok: dr. Zöldi Márton csendőr százados.

Ezzel szemben az igazság az, hogy a) a kivégzéseket *Korompay Gusztáv* főhajónagy vezette (lásd: Buzási János, "Az újvidéki razzia," Budapest: Kossuth könyvkiadó, 1963, 62. oldal); b) a kivégző osztagban csendőrök nem voltak; c) a kivégzésekért *Korompay* a magyar hadbíróóság a Budapesten megtartott tárgyaláson halálra ítélte (lásd: Nicholas Kállay, "Hungarian Premier," New York: Columbia University Press, 1954, 109. oldal).

Az író nincs tisztában a "hütlenség" fogalmával, mert azt könyvének 154. oldalán "az állam közbiztonsága elleni büntett"-nek nevezi. Még hivatkozik is a BTK. II. rész III. fejezetének 142-151. szakaszaira. A magyar büntetőtörvénykönyvnek ez a része a következőket mondja: "142-151. szakasz. A BTK. e szakaszait az 1930. évi III. törvénycikk hatályon kívül helyezte." (Lásd: Miskolczy-Pinczés: "A magyar büntetőjog," Budapest — a nyomda neve hiányzik, — 1940. I. kötet 289. oldal.)

A könyv 156. oldala szerint a tárgyalás egyetlen beidézett tanúja *Zöldi Márton* csendőr százados, és a "többi bizonyíték-ként szereplő anyag javarésze" olyan levél volt, ahol írójának kiletét megállapítani nem lehetett. Ezzel szemben a tárgyalás előtt *dr. Babos József* hadbíró-ezredes három hónapot töltött a helyszínen az ügy kivizsgálásával, amelynek eredményét több száz oldalas jelentésben foglalta össze. A vád alá helyezett csendőrtiszteket mind megidézték a tárgyalásra, amely ezért több mint egy hónapig tartott. Az ítélelhozatal után az akkori országgyűlés az anyagi károk jóvátételén felül még évi tizenkét

millió pengőt is megszavazott a razziában eltűntek és kivégzettek hátramaradottjainak életjáradékául. (Lásd: Stephen D. Kertész, "Diplomacy in a Whirlpool, Hungary between Nazi Germany and Soviet Russia," Notre Dame, Indiana, USA., University of Notre Dame Press — évszám nincs, — 57. oldal.)

A "rendőrség katonásítása" nem *Faraghó Gábor* — a honvédségtől csendőr felügyelőnek áthelyezett — altábornagy szorgalmazására történt, mint ahogyan *Weissenbach* könyve a 161. oldalon állítja, hanem az 1945. január 20-án, a Gyepű II-ön kiadott 6.220/1944 ME. rendelettel. (Lásd: "Egyesületi Értesítő," 1966. évi 17. szám.)

A fentebb idézett forrásmunkák összehasonlítása után mindenki láthatja *Weissenbach* "tárgyilagosságát", amit csupán az "Előszó"-t író *Katona Sándor* előlegezett neki. Mindenesetre egy karpaszományos, aki a Horthy-hadseregben szolgált, igazságosabb lehetett volna volt csendőr bajtársaival szemben.

Kovács Imre — a II. világháború után a Nemzeti Parasztpárt főtitkára és 1947-ig országgyűlési képviselő — megírta Magyarország német és szovjet megszállásával kapcsolatos élményeit és tapasztalatait. (Kovács I., *Magyarország megszállása*, Toronto-Canada: Vörösváry Publishing Co., 1979). Sajnos, az író a volt m. kir. Csendőrséggel kapcsolatban — megbízható forrásmunkák nélkül — csupán emlékezetére vagy hallomásra támaszkodva több eseményt tévesen tárgyalt.

A könyv Baky Lászlót szolgálatban álló csendőr századosnak (389. old.) tünteti fel. Baky még a II. világháború előtt őrnagyként nyugdíjba ment és politikai pályára lépett. Előbb országgyűlési képviselő, majd a Sztójay-kormány idején belügyi államtitkár volt.

Az író azzal vádolja Bakyt, hogy 1944 március 19-én "elitcsendőreinek segítségével" összeszedte a kiszemelt áldozatokat (40. old.). Baky csak 1944 április elején lett államtitkár (Karsai Elek, *A budai Sándor palotában történt*, Budapest, Táncsics Könyvkiadó, 1963, 494. old.), de nem volt Csendőrsége, mert ezzel közbiztonsági ügyekben a belügy-, katonai és személyi dolgokban pedig a honvédelmi miniszter rendelkezett. Ezenkívül Budapest területe az államrendőrség hatáskörébe tartozott, ott a Csendőrségnek csupán központi szervei voltak. Vidékről csendőröket összpontosítani és az összesedésre kioktatni — az idő rövidege miatt — nem lehetett volna.

Az 1944 júniusi eseményekkel kapcsolatban (65. old.) Baky nem parancsolhatta meg a "jutasi csendőrtisztképző iskola" növendékeiből alakult 1500 fős zászlóaljnak, hogy vonuljon Budapestre, mert Jutason nem volt csendőriskola, így nem is lehetett szó arról, hogy azt bárki a fővárosba rendelje.

Az író a Budapestre összevont Csendőrség létszámát négyezerben állapította meg. A fővárosba vezényelt — egyben az ország legnagyobb — tanzászlóaljja a nagyváradi volt, amelynek öt tanzázada és oktatószemélyzete nem lehetett több száz főnél. Ugyanennyire becsülhető a galántai zászlóalj is. Az ungvári tanzászlóalj két századával körülbelül 250 fő lehetett. Ott volt még öt-hat helyről vezényelt — egyenként

száz-száztíz csendőrrel rendelkező — tanszázad is. Ezek szerint a teljes létszám alig haladta meg a kétezer főt.

A Csendőrség nem "Óbudán állomásozott, minden akcióra készen", ahogyan ezt az író állítja. A galántai zászlóalj a Ludovika Akadémián, a nagyváradi tanzászlóalj pedig a vonatos laktanyában helyezték el. Az ungvári tanzászlóalj a Radeczky-laktanyában, az egyes tanszázadok pedig a főváros területén különböző honvédségi épületekben kaptak szállást. A szétszórta elhelyezés és a szállítóeszközök hiánya következtében a Csendőrség sem egyöntetű fellépést, sem pedig "rajtaütésszerű elhurcolást" nem hajthatott volna végre.

Vitéz Faraghó Gábor soha sem volt "csendőrtábornok", mert csak 1942 szeptemberében került a honvédségtől, mint altábornagy, a Csendőrség élére. A kormányzó leghűségesebb tábornokai közé tartozott, ezért lett a moszkvai fegyverszüneti bizottság vezetője.

Vitéz Kudar Lajos csendőr ezredessel kapcsolatban az író elfelejtette megemlíteni (88. old.), hogy nemcsak a nyugati szövetségesek katonáit helyezte el a balatonboglári menekült-táborba, de három csendőrtiszt segítségével átsegítette a Faraghó-féle fegyverszüneti bizottság tagjait Szlovákiába a szovjet partizánokhoz, ahonnan azok Moszkvába repültek. Tevékenységéért a németek agyonverték.

Az író csendőr-ügyekben való tájékozatlanságát mutatja az is, hogy könyvében "orosz tábori csendőröket" (226. old.) emleget. Ilyen a II. világháború idején már nem volt, mert az 1826-ban alapított "Orosz Zsandárság"-ot az 1917-es forradalom teljesen megsemmisítette.

1979 szeptember 10.

Sz. R. B.

NÉVJEGYZÉK

azokról, akik a m. kir. Csendőrség vagy az emigrációs csendőrök tevékenységét lényegesen befolyásolták.

ABAY KÁLMÁN csendőr ezredes fiatalkorában oktatótiszt, szárny- és osztályparancsnok volt, majd később a honvédelmi minisztérium csendőrségi osztályán dolgozott. A háború után Nyugat-Németországban nevét Mildschütz-re visszaváltoztatta és az MHBK folyóiratának — a Hadak Útjának — szerkesztője volt. Ekkor javasolta a Csendőr Községnek az MHBK-ba való beolvadását. 1975. februárjában halt meg.

BABOS JÓZSEF DR. hadbíró ezredes, ügyész a Budapesten 1943 decemberében az újvidéki razziaiban résztvevő tiszték ügyében tartott tárgyaláson. További sorsa ismeretlen.

BACH SÁNDOR osztrák ügyvéd, az 1848/49-es magyar szabadságharc leverése után belügyminiszter az osztrák kormányban. Fontos szerepet játszott a Magyarországra is kiterjesztett Zsandárság megszervezésében. 1852-ben miniszterelnök lett és külön "rendőrminisztérium"-ot szervezett a közbiztonsági ügyek legfelsőbb vezetésére.

BAJOR FERENC vezérőrnagy (honvéd), a délvidéki katonai közigazgatás vezetője volt. Az újvidéki razzia miatt a jugoszlávok a háború után kikérték, elítélték és 1946 november 4-én agyonlőtték.

BAKY LÁSZLÓ nyugalmazott csendőr őrnagy, országgyűlési képviselő, majd a Sztójay-kormányban belügyi államtitkár. A zsidók deportálása miatt a budapesti népbíróság 1946-ban halálra ítélte és kivégezték.